

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ (м.Київ)
Факультет аграрного менеджменту
Гуманітарно - педагогічний факультет
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «КИЇВСЬКИЙ МЕХАНІКО -
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
ПОМОРСЬКА АКАДЕМІЯ, (м.Слупськ, Польща)
ХАЙФСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Ізраїль)
CENTER FOR BUSINESS INNOVATION AND TRANSFORMATION

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

V МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ І МОЛОДИХ ВЧЕНИХ
«РОЛЬ МОЛОДІ У РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ»

22-23 квітня 2021р.
Київ, online, Zoom

Роль молоді у розвитку АПК України [Електронний ресурс]: зб. матеріалів V міжнар. наук.-практ. конф. (22-23 квітня 2021р.) – Київ: НУБіП України, 2021. - 114 с. PDF-формат; мережеве видання; інституційний репозитарій.

*Рекомендовано до друку Вченої ради
факультету аграрного менеджменту
(протокол № 8 від 26 квітня 2021 року)*

Збірник укладено за матеріалами V міжнародної науково-практичної конференції «Роль молоді у розвитку АПК України», що її провели факультет аграрного менеджменту та гуманітарно - педагогічний факультет Національного університету біоресурсів і природокористування України. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції.

Видання розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів.

The collection is based on the materials of the V International Scientific and Practical Conference "The Role of Youth in the Development of AIC of Ukraine", conducted by the Faculty of Agrarian Management and the Faculty of Humanities and Education of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. The content of the sections is synchronized with the main directions of the conference.

The publication is designed for scientists, teachers, graduate students, students.

Редакційна колегія:

Шинкарук Л.В., д. екон. наук, проф., член-кореспондент НАН України (голова); Сопівник І.В., в.о. завідувача кафедри соціальної роботи та реабілітації; Демченко І.І., професор кафедри соціальної роботи та реабілітації; Тверезовська Н.Т., професор кафедри соціальної роботи та реабілітації; Деліні М.М., д. екон. наук, доцент, Алексєєва К.А., к.наук з держ. упр., доцент; Биховченко В.П., к. екон. наук, доцент; Власенко Т.О., к. екон. наук; Гаврилюк В.П. к.екон. наук, доцент; Орехівський В.Г., к. екон. наук, доцент; Свердан М.М., к. екон. наук, доцент; Суханова А.В., к. екон. наук; Титарчук І.М., к. екон. наук, доцент; Дергач А.В., к.наук з держ. упр.;

Тези доповідей подано в авторській редакції.

Автори відповідають за достовірність викладеного матеріалу,
за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику матеріали
дозволяється тільки за згодою авторів

© НУБіП України,
2021 © Автори, 2021

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АПК

Биховченко В.П., Сокальська В.М.

Стратегічні напрями розвитку аграрного сектору економіки України 7

Гонка М.Д.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ М'ЯСНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ 9

Грицай В.С.

Теоретичні аспекти державного управління аграрним сектором економіки України 11

Дергач А.В.

Механізми державної фінансової підтримки заходів в АПК 13

Жук А.Ю., Орехівський В. Г.

Особливості мотивації персоналу в аграрних підприємствах 15

Ищук О.П., Свердан М.М.

Основні шляхи стратегічного розвитку АПК України 17

Куценко І.

Теоретичні підходи до визначення соціально-економічних проблем аграрного виробництва як сектору народногосподарського комплексу 19

Лапунін О.В.

Проблеми розвитку аграрної промисловості в Україні 21

Лось В.А.

Формування кадрового потенціалу сільського господарства 23

Намчук М.В., Свердан М.М.

Стратегічні напрями розвитку тваринництва в Україні 25

Невський М.С., Свердан М.М.

Розвиток галузі бджільництва в Україні 27

Нестерова М.О.

Соціальні інновації та соціальна згуртованість як чинники сталого розвитку АПК 29

Омельчук О.М.

Управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва України 31

Пикало В.М., Свердан М.М.

Агропромисловий комплекс України – тенденції розвитку в ринковій економіці 33

Побочій М.Ю., Власенко Т.О.

Проблеми розвитку агропромислового комплексу України..... 35

Попович Д.

Стратегічне управління розвитком підприємства на ринку готового одягу.. 38

Пшеславська О.В.,

Проблеми інноваційного розвитку агропромислового комплексу України... 41

Свердан М.М.

Тенденції розвитку агропромислового комплексу 43

Слухаєнко Ю.В.,_Свердан М.М.

Роль менеджера в умовах стратегічного розвитку АПК..... 45

Суханова А.В.

Роль агробізнесу в економіці України та світу 47

Тищук І.І.,_Свердан М.М.

Проблеми та перспективи розвитку АПК України 49

Федоренко В.М., Орехівський В. Г.

Економічні основи розвитку АПК в ринкових умовах 51

Шептун Н.С., Орехівський В. Г.

Мотивація персоналу як фактор підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств 53

Kaira Z.S., Dielini M.

Food sustainability index as an indicator of food security 55

Shinkaruk LV, Dielini M.

Trends of the food security index in the world 57

Tehoua Kadio Jean Amos_Kateryna A. Alekseieva

Experience of development of the economy of côte d'ivoire: the main trends and problems to solve 59

СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ

Власенко Т.О., Руденко В.І.

Особливості управління проектами в аграрній сфері..... 61

Гуленко І.Р.

Управління конкурентоспроможністю підприємства на ринку косметичної продукції 63

Дятлова В.В.,_Попов А. Д.

Управління безпекою та якістю продуктів дитячого харчування 66

<i>Ільїна К.С., Орехівський В. Г.</i>	
Розвиток проектів органічного землеробства	68
<i>Мельничук В.М.</i>	
Місце і роль сучасної молоді в розвитку агропромислового сектору в умовах адміністративної реформи системи державного управління територіальної громади	70
<i>Повисша К.П.</i>	
Бізнес-планування на підприємстві	72
<i>Ручка І.С.</i>	
Особливості управління ризиками на підприємствах агропродовольчого сектору	74
<i>Суханова А.В., Власюк К.В., Прокопишина Т.В.</i>	
Розвиток агропромислового сектору України.....	76
<i>Anastasiia A.Hryhorievkyh, Kateryna A. Alekseieva</i>	
Creation of a business project in current conditions.....	77
<i>Mabel Cofie, Orekhivskyi V.G.</i>	
Management of agritourism projects in Ghana	79
<i>Maslyuk O.O, Alekseieva K.A.</i>	
Differences between waterfall and agile project management	81
 СЕКЦІЯ 3. МОЛОДІ НАУКОВЦІ – СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ	
<i>Адамська Я.В., Орехівський В.Г.,</i>	
Технології мотивації персоналу підприємств в умовах пандемії COVID 19 ...	83
<i>Батченко Л.В., Ключук А.В.</i>	
Алгоритм розробки комунікативної політики підприємства на сучасному етапі.....	85
<i>Батченко Л.В., Прокопенко А.В.,</i>	
Методичні підходи до процесу розробки стратегічних рішень	87
<i>Деліні М.М., Охріменко Я.А.,</i>	
Тенденції використання смартфонів у світі.....	89
<i>Кендус Д.І.</i>	
Формування мотиваційного менеджменту в аграрних підприємствах	90
<i>Князева Т.В.</i>	
Координація взаємодії учасників інноваційного процесу на основі положень концепції маркетингу відносин	93

<i>Курбанов Х.К., Джалалов Я.С., Абдуллаев С.С.</i>	
«Из истории АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ЗОРХАНЫ»	96
<i>Присяжнюк Л.М.,</i>	
Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості	99
<i>Репнікова А.В.</i>	
Влияние мобильных приложений на самоменеджмент и дисциплину или как смартфон воспитывает меня	101
<i>Таран Т.А.</i>	
Соціально - педагогічний та соціальний захист дитинства	104
<i>Цимбал С.В.</i>	
Структура компетентності сучасного фахівця	106
<i>Halytsia O.</i>	
The social contribution to museology	108
<i>Vladyslav V. Sakovets, Kateryna A. Alekseieva</i>	
Essence of the motivational system at the enterprise	110
<i>Yelyzaveta O. Li, Kateryna A. Alekseieva,</i>	
COVID-19: when it comes to startups	112

СЕКЦІЯ 1. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ АПК

*Биховченко В.П., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України*

(м.Київ, Україна)

*Сокальська В.М., студентка 1 курсу
магістратури, напрям підготовки
«Педагогіка вищої школи»,*

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України*

(м. Київ, Україна)

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах сьогодення господарство України користується пріоритетом серед галузей економіки. Аграрний сектор створює економічну, продовольчу, енергетичну та екологічну безпеку, створює соціально-економічні умови розвитку сільських господарств та запезпечує ріст та розвиток пов'язаних галузей економіки країни.

Визнано, що стратегічним періодом слід вважати період до 2025 року, в якому повинно бути досягнуто забезпечення населення країни продуктами харчування на рівні науково обґрунтованих норм, зростання експортного потенціалу та скорочення імпорту продукції. Розглянувши норми споживання на одну людину і прогнозовану чисельність населення, була визначена необхідна кількість виробництва продукції тваринництва в 2025 році і відповідно рослинництва. Проти 2013 валової продукції необхідно виробити на 34,6% більше, в тому числі рослинництва - на 25,3, а тваринництва - на 55,7%.

Для забезпечення певних обсягів виробництва сільськогосподарської продукції та підвищення його ефективності слід вирішити ряд важливих проблем, зокрема, вдосконалити економічний механізм господарювання (ціни, податки, кредитування, дотаційна політику, міжгалузеві економічні зв'язки), щоб всі галузі і сфери діяльності в економіці країни мали однакові умови для відтворення виробництва, тобто на вкладений в нього рівновеликий капітал отримувати рівновеликі прибутку.

Важливим напрямком є формування ринкового обороту земель, при якому слід не включити в економічний оборот - її вартість повинна бути визначена капіталом, щоб нарівні з іншими засобами виробництва стати прибутковоутворювальним фактором. Введення купівлі-продажу земельних ділянок, земельних паїв в сучасних умовах неминуче буде мати спекулятивно-тіньовий характер, що призведе до швидкого обезземелення більшості селян. Отримані селянами кошти від продажу землі приведуть до небаченої інфляції і знеціняться. Як наслідок, земля залишиться у покупця, а виручка від її продажу в селянина поглине інфляція. У свою чергу, значна частина сільськогосподарських

підприємств буде спрямована на покупку землі, а не на розвиток виробництва, що призведе до їх занепаду. До того ж, вилучені орендодавцями земельні паї для їх продажу спонукатимуть до розформування цих господарств.

Тому купівля-продаж земельних ділянок, за винятком тих, які надані для ведення особистого селянського господарства до 2-х гектарів, є передчасною, а товаровиробників влаштовує оренда земельних ділянок та земельних паїв, що сприяє руху землі до ефективнішого господаря і отримання селянами-власниками належної орендної плати.

Економіка України в сучасних умовах більше аграрна, ніж індустріальна. Дуже важливо досягати синергії між сільським господарством та промисловістю. Маючи в основному сільськогосподарську економічну орієнтацію, в Україні варто розвивати неконкурентним в порівнянні з США або Європою сектор промисловості. Він створює інновації, необхідні для розвитку сільського господарства. І тільки інноваційна модель розвитку аграрного виробництва в умовах глобалізації може принести економічний ефекту за допомогою технологічного оновлення ресурсної бази та структурної перебудови аграрної економіки. Вона передбачає перенесення акценту з традиційних науково технічних рішень в використання принципово нових прогресивних технологій, що мають вирішальний вплив на процеси соціально-економічного розвитку розвинених країн світу.

Література:

1. Аграрна реформа в Україні / П.І. Гайдуцький, П.Т. Саблук, Ю.О. Лупенко, В.Я. Месель-Веселяк, М.М. Федоров, М.Й. Малік [та ін.] ; за ред. П.І. Гайдуцького. - К.: ННЦ ІАЕ, 2005. - 424 с.
2. Закон України "Про селянське (фермерське) господарство" (20.12.1991 р. № 2009-XII) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2009-12>.
3. Лузан Ю.Я. Удосконалення ринку фінансових послуг як передумова розвитку аграрного виробництва / Ю. Я. Лузан // Економіка АПК- 2009. - № 8 - С. 69 - 74.

Гонка М.Д., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Науковий керівник: Власенко Т.О., к.е.н, доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ М'ЯСНОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

У сучасному світі нині розвиток тваринництва є перспективною галуззю в кожній країні. Із за збільшення населення на нашій планеті, попит на різні види м'яса зростає також стрімко. За статистичними даними ФАО, за останні десять років світове виробництво м'яса зросло на 14% та сягає 336,64 млн тон. Україна не є виключенням, та розвиває галузь тваринництва також. Наразі, Україна переважає у виробництві м'яса птиці свійської, а саме у курятині. Частка виробництва птиці становить – 55,4%, свинини – 28,4%, яловичини та телятини – 14,8%, інше – 0,8%.

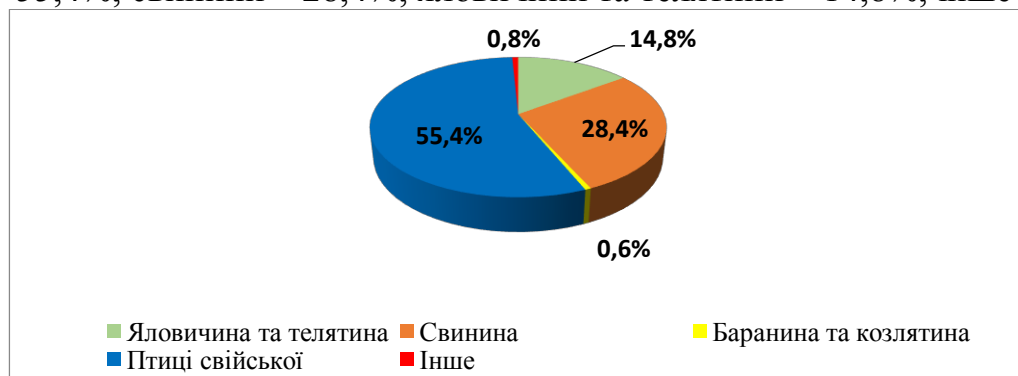

Рис. 1. Частка виробництва кожного виду м'яса в Україні, %

Джерело: сформовано автором на основі [3]

В Україні стрімкий розвиток тваринництва спостерігається тільки в птахівництві. Курятина є найбільш популярним видом м'яса та одним із самим дешевим, ніж свинина та яловичина. Цей вид м'яса є популярний через свій цикл виробництва, для того, щоб виростити птицю потрібно 35-50 днів, тоді як велику рогату худобу треба відгодовувати 12-14 місяців. За рахунок того, що держава не приділяє увагу тваринництву, поголів'я ВРХ, свиней скорочується з кожним роком. Для того, щоб будь яка галузь працювала ефективно, держава повинна створити всі комфортні умови, задля її функціонування. Програма з підтримки тваринництва на 2021-2023 роки передбачає надання спеціальних бюджетних дотацій з метою реконструкції ферм та комплексів, зміни структури виробництва, покращення якісного складу поголів'я, підтримки біорізноманіття та біологічної безпеки [1].

Розвиток у вирощуванні великої рогатої худоби не може існувати без сильної державної підтримки. У найближчі роки інвестування в дану галузь є не

перспективним. Для того щоб працювати в такому бізнесі, суб'єкт господарювання повинен мати великі фінансові запаси. Найпривабливішим напрямком у тваринництві після птахівництва є свинарство. Наразі цей напрямок має інвестиційну привабливість. Для того щоб працювати у галузі свинарства, на початковому етапі, підприємства мають залучити багато коштів на устаткування для ефективної роботи, досягти рівня собівартості, котре відповідає середньоєвропейському, розвинути генетичну базу, забезпечувати тварин високоякісним комбікормом.

Таблиця 1.

Виробництво різних видів м'яса 2017-2019 роки

Види м'яса	2017	2018	2019	2019 до 2017, %
Яловичина та телятина, тис.т	363,5	358,9	369,5	101,7
Свинина, тис.т	735,9	702,6	708,3	96,3
Баранина та козлятина, тис.т	13,5	14,3	13,9	103
Птиці свійської, тис.т	1184,7	1258,9	1381,4	116,6
Інше, тис.т	20,6	20,2	19,3	93,7
Всього:	2318,2	2354,9	2492,4	107,5

Джерело: сформовано автором на основі [3]

Зниження собівартості продукції вітчизняної м'ясної сировини та повна модернізація підкомплексу неможливі без державної підтримки. Для вдалого розвитку, держава повинна впровадити деякі заходи:

1. Створення крупних регіональних агропромислових об'єднань із замкнутим циклом виробництва.
2. Здійснення державних дотацій на постійній основі та необхідному для галузі рівні.
3. Розробка і проведення державної політики щодо стимулювання експорту продукції галузі тваринництва.
4. Реформування системи селекційно-племінної роботи в тваринництві та її державна підтримка
5. Надати доступний, під вигідні відсотки.

Після того, як держава запустить такий механізм роботи, зацікавленість працювати в тваринництві збільшиться. Крім цього це дозволить не тільки значно збільшити обсяги виробництва у тваринництві, підвищити якість продукції м'ясопродуктових і м'ясопереробних господарств, а й забезпечить продовольчу безпеку України [2].

Література:

1. Концепція держпідтримки АПК на 2021-2023 роки: Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=7c884469-6b68-4ec0-9c4705d2c4308e4c&title=UMinekonomikiPrezentuvaliKontseptsiiuDerzhpidtrimkiApkNa2021-2023-Roki> (дата звернення: 10.04.2021).
2. Ксьонжик І.В. Тваринництво: розвиток та перспективи залучення фінансових ресурсів. Облік і фінанси АПК. 2018 №2. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/tvarinnictvo-rozvitok-ta-perspektivi-zaluchennya-finansovih-resursiv.html> (дата звернення: 10.04.2021).
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2021).

Грицай В.С., студент 1 курсу, Публічне управління та адміністрування, Національний університет біоресурсів і природокористування України
Науковий керівник: Дергач А.В., к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИМ СЕКТОРОМ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Роль сільського господарства в економіці держави неможливо переоцінити. Завдяки розвиненому аграрному сектору населення країни забезпечується продуктами харчування, а легка і харчова промисловості – сировиною. Неможливо недооцінювати і суттєвий його вплив на збільшення ВВП країни та надходження валютних коштів від здійснення зовнішньоторговельних операцій в даній сфері.

Питання розвитку галузей аграрної сфери гостро обговорюється і зараз. З'являється потреба швидкої адаптації галузі до нових умов господарювання, що виникли у зв'язку з новими реаліями глобальних змін зовнішнього середовища. Саме формування передумов для стабільного його розвитку на довгострокову перспективу з урахуванням системної модернізації – запорука прискорення економічного зростання країни.

Теоретичні аспекти пояснення та обґрунтування вагомості ролі державного управління (економічні, політичні аспекти) в розвитку аграрного сектору розглядалися давно, а наукове бачення цієї проблеми набуло поширення в ХХ столітті. Існує два підходи щодо розв'язання цього питання. Перший підхід – держава активно втручається у процес регулювання ринкового механізму та економіки. За змістом другого підходу держава не повинна активно втручатися в дію та функціонування ринкового механізму.

Прихильники першого підходу заснували свою школу, що увійшла в історію як неокейнсіанська. Вона була розроблена в післявоєнний період на основі праць Джона Мейнарда Кейнса. Прихильники другого спираються на монетаристську теорію, основоположником якої є шотландський економіст Адам Сміт. Поданий розподіл думок зумовлений ставленням науковців до регулювання будь-яких процесів безпосередньо. Джон Мейнард Кейнс (англійський економіст) вважав, що держава має обов'язково втручатися в економічні процеси. Це необхідно через те, що виключно ринковий механізм нездатний створити умови для стабільного економічного зростання. На противагу йому, Адам Сміт зазначив, що найкращим механізмом координування і регулювання людської діяльності є ринок, а тому немає потреби зі сторони держави у втручання економічних відносин. З вітчизняних прихильників неокейнсіанської школи можна пригадати М. Туган-Барановського. Цей український вчений вважав, що за умови, коли держава не позбавлена регулюючої функції в країні з ринковою економікою, також обов'язково необхідним є державне управління та регулювання в перехідній

економіці.

Головна відмінність між кейнсіанською та монетаристською моделями економічної системи полягає у загальноприйнятому та відкритому визнанні регулюючої ролі держави в економічній сфері. Вище згаданий Дж. Кейнс та його прибічники обґрунтували думку про те, що тільки державне втручання здатне забезпечити стає економічне зростання і зайнятість працездатного населення, тим самим скоригувати негативні аспекти ринку та вільної конкуренції.

У Західній Європі державне управління аграрним сектором має економічне спрямування, а однією з його найважливіших функцій є регламентування кількості й якості виробленої продукції шляхом контролю за організаційно-економічною структурою виробництва, зокрема заохоченням кооперації та вертикальної інтеграції, що має вплив на галузеву спеціалізацію виробництва сільськогосподарських продуктів і порядок їх постачання населенню.

При цьому важливими функціями у державному регулюванні є керування та координування технічним прогресом у сільському господарстві. Управління повинно відбуватися за допомогою системи наукових установ або закладів освіти шляхом організації заходів з підвищення кваліфікації, надання допомоги та проведення консультацій з фермерами, а комерційне та технічне обслуговування – за допомогою державних оптових ринків, кредитів, державних закупівель, ветеринарного обслуговування.

В Україні до основних напрямків державної політики в аграрному секторі економіки належить розвиток пріоритетної галузі вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу, що закріплено Законом України «Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу». Також в країні створюються сприятливі економічні умови для збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської техніки та обладнання для харчової і переробної промисловості. Все це визначає шляхи формування ринку та вдосконалення системи забезпечення агропромислового комплексу вітчизняною технікою і обладнанням.

Отже, рівень економічного розвитку та технічне забезпечення аграрного сектору України суттєво впливають на розвиток сільського господарства країни. Від формування і реалізації дієвих механізмів державного управління даною сферою, а саме вибору політики втручання або не втручання держави в дію ринкового механізму залежить подальший розвиток однієї із провідних галузей економіки країни. На нашу думку, позитивний ефект можливий лише за активізації державної політики в аграрному секторі, удосконаленні організаційних, правових та економічних умов функціонування всіх напрямків сектору.

Література:

1. І. І. Шкуратова. Обумовленість державного управління аграрним сектором регіону. *Інвестиції: практика і досвід*. 2010. № 3. С. 73-76. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2010/21.pdf (дата звернення: 03.04.2021).
2. Про стимулювання розвитку вітчизняного машинобудування для агропромислового комплексу: Закон України від 20 вер. 2019 р. № 124-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3023-14#Text> (дата звернення: 03.04.2021).

*Дергач А.В., к.держ.упр.,
старший викладач кафедри виробничого
та інвестиційного менеджменту
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ЗАХОДІВ В АПК

Аграрний сектор є одним з найбільш важливих секторів економіки України. Його розвиток відіграє важливу роль в покращенні соціально-економічного життя країни. У вузькому розумінні – це і поліпшення якості життя населення, і забезпечення людей роботою; в широкому – забезпечення функціонування багатьох підприємств різних галузей економіки та забезпечення продовольчої безпеки країни загалом. Тому розвиток агропродовольчого комплексу України є пріоритетним та стратегічним завданням держави.

На законодавчому рівні державна підтримка аграрного сектору економіки визначена низкою нормативно-правових актів. Серед основних можна виокремити Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року № 1877-IV (зі змінами) [1] та Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року» (зі змінами) [2].

25.11.2020 року Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України на своєму сайті оприлюднило проект постанови Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку сільських територій до 2030 року». Як зазначається в Пояснювальній записці до проекту Концепції, причиною розробки такого документа стало те, що в Україні різновекторна динаміка аграрного і сільського розвитку. Вона призвела до зростання сільськогосподарського виробництва, але до занепаду сільського населення та села в цілому.

Основні положення Концепції спрямовуються на:

- забезпечення розвитку соціально необхідної, конкурентоспроможної та екологічно безпечної для населення економіки сільського господарства.
- підвищення рівня якості життя сільського населення, передусім соціально-вразливих його верств – дітей, інвалідів та осіб похилого віку, скорегованого передусім на базовий (місцевий) рівень розвитку самоврядування.
- підтримання екологічної рівноваги з обов'язковим врахуванням збалансованого використання та примноження природних ресурсів сільських територій [3].

На сьогоднішній день Концепція є так званою «дорожньою картою» при розробці нормативно-правових актів і програм розвитку та підтримки АПК.

Іншим законодавчим документом, який розробляється, щодо фінансування Фонду розвитку сільських територій є Проект закону України «Про внесення змін до Бюджетного Кодексу України щодо створення фонду розвитку сільських

територій». Законопроект має на меті визначити цільове використання частини коштів від продажу та передачі в оренду земельних ділянок сільськогосподарського призначення, що перебувають у державній та комунальній власності, для фінансування розвитку сільських територій (адміністративної території, що знаходиться за межами міст і є переважно зоною сільськогосподарського виробництва та сільської забудови), зокрема, інфраструктури, освіти, медицини, фізичної культури і спорту, реалізацію в сільській місцевості програм енергозбереження, розвитку малих і середніх сільськогосподарських товаровиробників та стимулювання створення нових робочих місць [4].

Незважаючи на щорічне збільшення обсягів фінансування, сільське господарство є малорентабельним, що зумовлено, насамперед, відсутністю паритетних економічних відносин між аграрною та іншими галузями економіки, недостатнім рівнем розвитку інфраструктури аграрного ринку, неврахування нерівності умов відтворення сільськогосподарського виробництва порівняно з іншими сферами діяльності. Основними причинами неефективного використання коштів державного бюджету, які виділяються на підтримку АПК, є недосконалість механізмів отримання і розподілу бюджетних коштів та порушення бюджетної дисципліни при їх використанні.

Отже, нормативно-правовими актами в Україні охоплено широкий спектр удосконалення шляхів розвитку державної підтримки агропродовольчого комплексу. Однак, залишається багато невирішених проблем, серед яких неврахування при затвердженні бюджетної політики особливостей ведення сільського господарства та недостатнє стимулювання впровадження інноваційних технологій.

З огляду на роль аграрного сектору в соціально-економічному розвитку країни, а також враховуючи проблеми його функціонування, дана сфера потребує підтримки і проведення зваженої політики з боку держави більше, ніж інші галузі економіки. Тому, на наш погляд, тільки комплексний і системний підхід з боку держави до проведення аграрної політики дозволить створити умови для довгострокового економічного зростання країни в цілому.

Література:

1. Закон України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 24 червня 2004 року № 1877-IV (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text> (дата звернення 25 березня 2021).
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1437-р «Про схвалення Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року» (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1437-2015-%D1%80#Text> (дата звернення 25 березня 2021).
3. Концепція розвитку сільського господарства до 2030. Greenval. Генератор рішень для плодоовочівництва. URL: <https://greenval.org/blog/novini-grinval/pro-koncepciyu-rozvitku-silskogo-gospodarstva-do-2030-roku-v-ukrajini> (дата звернення 25 березня 2021).
4. Проект закону України «Про внесення змін до Бюджетного Кодексу України щодо створення фонду розвитку сільських територій». URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=721c9a38-b71f-40f8-824f-70893a7f6bee&title=ProektZakonuUkrainiproVnesenniaZminDoBiudzhethnogoKodeksuUkrainiSchodOStvorenniaFonduRozvitkuSilskikhTeritori> (дата звернення 25 березня 2021).

*Жук А.Ю., студентка 3 курсу ФАМ,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Орехівський В. Г., к.е.н., доцент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В сучасних умовах невизначеності зовнішнього й внутрішнього середовища, глобальної міжнародної конкуренції, обмеженості ресурсів, значних змін в економічному та політичному середовищі особливого значення набуває пошук нових шляхів підвищення ефективності в управлінні аграрним підприємства на зовнішньому ринку. Відсутність належних стимулів до праці; неможливість досягнути законними методами поставлену мету; нереалізовані мрії про підвищення рівня життя зумовлюють виникнення незадоволення людини своєю роботою та своїм становищем у суспільстві. Нехтування мотивацією як фактором соціально-економічного розвитку, зокрема в аграрних підприємствах, призводить до зниження показників продуктивності праці, якості сільського господарської продукції, а також трудової дисципліни на кожному конкретному підприємстві, що може призвести до певних наслідків та спричинити кризу у господарській системі в цілому. Ось чому мотивація відіграє важливу роль у підвищенні продуктивності праці.

Саме тому питання щодо формування сучасного мотиваційного механізму, який би мотивував працівників до випуску конкурентоздатної аграрної продукції та високої результативності діяльності аграрних підприємств на зовнішньому ринку є досить актуальним та необхідним. [1]

Якщо розглядати сферу аграрної праці, то мотиваційний механізм формується під впливом політичних, економічних та соціально психологічних факторів, протягом певного часу, як на макрорівні та мікрорівні, так і на рівні окремого працівника. При зміні економічної системи реформуванню повинна підлягати й система стимулювання праці. Тому, основним завданням мотивації є стимулювання ефективності праці та покращання показників кількості, якості, інтенсивності, продуктивності праці. На формування мотивів і стимулів праці в сільськогосподарському виробництві значною мірою впливають особливості аграрної праці, які в свою чергу залежать від: природних, кліматичних, біологічних факторів; рівня механізації основних виробничих процесів; сезонності робіт, рівня розвитку виробничої та соціальної інфраструктури; рівня життя працівників сільського господарства; національного трудового менталітету; ролі працівника у виробничому процесі, демографічного стану: його віку, здоров'я, кваліфікації, освіти працівника та ін. [2]

Основою мотивації праці кожної особи є її особисті потреби. В загальному, мотивація працівника зводиться до двох факторів: внутрішніх – задоволення від роботи та зовнішніх – винагорода, яку працівник хоче отримувати в результаті виконання роботи. Ця нагорода може бути матеріальною (у вигляді зарплати) або ж нематеріальною. Нині, ми бачимо стрімкий розвиток сільського господарства, який стає дедалі більш модернізованим та автоматизованим. Відповідно і працівники мають змогу отримувати достойну оплату за свою працю. Також сучасна практика господарювання свідчить, що роль нематеріальних мотивів і стимулів постійно зростає, що є дуже позитивною динамікою. Для управління важливими є зміст праці, умови, за яких він може цілковито проявити свої здібності, уміння та навички, чітка орієнтація кар'єрного зростання, можливість проявити особисті творчі здібності у вирішенні поставлених завдань.

Таке поняття як «комплексна мотивація» поступово стає гідною заміною мотивації, яка була спрямована виключно на матеріальну винагороду за працю. Її особливість полягає у взаємопов'язаності соціально-економічних і соціально-психологічних процесів, що узгоджує інтереси особи й організації. Застосування моделі комплексної мотивації на аграрному виробництві – ознака професійної компетентності керівника, важлива риса цивілізованого підприємницького стилю управління. [1]

Отже, формування ефективного мотиваційного механізму працівників аграрних підприємств має стратегічне значення для підприємств. Розуміння, формування і задоволення потреб персоналу є основою створення цього механізму, а отже, і вирішальним кроком до досягнення мети діяльності підприємства. Запровадження ефективного мотиваційного механізму сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємства не тільки на внутрішньому, але й на зовнішньому ринках, продуктивності і, що не менш важливо, прибутковості підприємства. Ще однією важливою перевагою є те, що це дозволяє вийти підприємству на економічно новий рівень розвитку і реалізувати свої можливості на світовому рівні.

Література:

1. Галунець Н.І., Палигач Я.А. Формування ефективного мотиваційного механізму працівників аграрних підприємств у сфері зовнішньоекономічної діяльності. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09-1/30.pdf
2. Горбачова І.В. Стимулювання праці як фактор підвищення її продуктивності в сільськогосподарському виробництві. URL: <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/95.pdf>

*Ищук О.П., студентка 1 курсу
магістратури, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Свердан М.М., к.е.н, доцент, Національний
університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСНОВНІ ШЛЯХИ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ

Ефективний розвиток агропромислового комплексу України потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому ринках та продовольчу безпеку держави. Постає потреба в пошуку дійових організаційно-економічних механізмів підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції з урахуванням міжнародного досвіду. З огляду на це першорядним є визначення стратегічних шляхів розвитку АПК в умовах глобалізації.

Основними шляхами стратегічного розвитку АПК України є:

1. Забезпечення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції за рахунок її здешевлення. Зниження витрат можливе шляхом зниження ціни матеріально-технічних ресурсів, у т.ч. на основі лізингу, здешевлення кредитів, здешевлення страхування, розвиток відновлюваних видів енергетики. Пільгове кредитування необхідно надавати в першу чергу під енергетично ефективні технології виробництва сільськогосподарської продукції. Державний контроль за цінами на енергоносії та матеріально-технічні ресурси дасть можливість стабілізувати і прогнозувати економічні процеси в галузі.

2. Передбачення податкових пільг (наприклад, щодо ПДВ) при ввезенні устаткування для модернізації виробництва. Переорієнтація програм державної підтримки з так званої «жовтої скриньки» на «зелену». За правилами СОТ вони не підлягають обмеженню [1].

3. Запровадження європейських стандартів якості сільськогосподарської продукції. Якість і безпека сільськогосподарської продукції – це питання національної безпеки країни. Враховуючи значний сировинний потенціал, Україна має можливість нарощувати експорт харчової продукції до країн ЄС, що вимагатиме відповідності її якості європейським стандартам. Тому в умовах функціонування зони вільної торгівлі необхідно прискорити запровадження моделі ЄС у контролі за безпечністю і якістю харчової продукції. Гармонізація національних стандартів якості з європейськими є одним з основних механізмів підвищення конкурентоспроможності української продукції агропромислового комплексу на європейському ринку. Для контролю за якістю продукції доцільно створити на державному рівні саморегуючу організацію виробників, яка б могла координувати діяльність у сфері стандартизації та якості сільськогосподарської продукції [2].

4. Технічне й технологічне відновлення АПК за допомогою прискорення

інвестиційних і інноваційних процесів, метою яких є впровадження ресурсо- і енергозберігаючих технологій, підвищення мотивації інвесторів, ефективності інвестиційних проектів, формування науково-інноваційного потенціалів [3].

Виходячи із вищенаведених шляхів стратегічного розвитку АПК, необхідно відмітити, що в залежності від провідної форми господарювання існує два напрями подальшого розвитку агропромислового виробництва: розвиток великотоварних агропромислових формувань (галузева організація агропромислового виробництва, вертикальна інтеграція в АПК) або кооперативів (територіальна організація агропромислового виробництва, горизонтальна інтеграція в АПК). Залежно від того, який шлях розвитку вибирає держава, створюється організаційно-економічний механізм.

Концептуальними завданнями державного регулювання АПК у контексті розвитку великих агропромислових формувань (АПФ) є: 1. Перегляд каналів розподілу державної допомоги, передусім надавати її на розвиток сільських територій; 2. Надання державної підтримки і пільги АПФ, які займаються розвитком соціальної інфраструктури на селі; 3. Створення при посольствах реально діючий інститутів торгового представництва і лобіювання інтересів сільськогосподарських експортерів; 4. Започаткування роботи служб дорадництва; 5. Держава підтримує виробництво необхідних видів продукції через держзакупівлі; 6. Установлення верхньої межі сум субсидій, що направляються найбільшим АПФ (агрофірмам і агрохолдингам);

Другий шлях розвитку пропонує будувати с.-г. виробництво за типом солідарного суспільства кооператив-сім'я. Світовий та вітчизняний досвід сільськогосподарської кооперації свідчить про високі потенційні економічні можливості такої співпраці. А тому поширення на селі ефективно діючих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів необхідне як для сільськогосподарських виробників, так і для держави загалом в якості створення конкурентоспроможних ринкових систем [1].

Література:

1. Ключко В. М. Конкурентоспроможність продукції АПК в умовах глобалізації : моногр. / В. М. Ключко, В. В. Мерчанський, Н. В. Чуйко. – Харків: ФОП Бровін О. В., 2013. – 240 с.
2. Пазізіна С., Пазізіна К. Гармонізація українських стандартів якості з європейськими як механізм підвищення конкурентоспроможності продукції агропромислового комплексу / С. Пазізіна, К. Пазізіна // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє : щорічник. – Вип. 19 : у 2 ч. Ч. 1 / за ред. М.В. Лазаровича. – Тернопіль : ТНЕУ, 2014. – С. 108-114.
3. Положенцева Е.Л. Стратегически важные задачи развития АПК в области земельных отношений и институциональных преобразований / Е.Л. Положенцева., И.С. Пакулина // Материалы IV Международной научно-практической конференции «Научный потенциал мира – 2007». – Діл 2. Ekonomické vědy. – Praha: Publishing House «Education and Science» s.r.o. – S. 85-87.

Куценко І., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності «Соціальна робота», Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Науковий керівник: Чекаль Л.А., кандидат філософських наук, доцент кафедри соціальної роботи та реабілітації Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК СЕКТОРУ НАРОДНОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ

Аграрне виробництво, безумовно, відіграє важливу роль в економіці народногосподарського комплексу України. Наявні ґрунтово-кліматичні умови та трудові ресурси держави дозволяють створити ефективне конкурентоспроможне на міжнародному рівні сільське господарство.

В умовах формування ринкового господарства, інституційних перетворень в економіці нашої країни, радикальних змін у сфері власності важливого теоретичного та практичного значення набувають проблеми економічного та соціального розвитку агропромислового комплексу як пріоритетного сектора економіки держави. Від їх успішного вирішення певною мірою залежить розвиток інших галузей народного господарства, продовольча безпека держави та фінансове забезпечення потреб країни, формування внутрішнього і зовнішнього ринків й підвищення добробуту населення України.

Аграрний сектор, який охоплює сільське господарство та харчову й переробну промисловість, забезпечує продовольчу безпеку й продовольчу незалежність країни, формує 17% валового внутрішнього продукту та близько 60% фонду споживання всього населення. Слід відмітити, що тут щорічно створюється до 8-9% зведеного бюджету держави. Цей сектор економіки посідає друге місце у товарній структурі експортних поставок. Необхідно зважати на те, що сільське господарство активно впливає на розвиток інших важливих галузей, які виготовляють для цієї сфери суспільної діяльності країни засоби виробництва і споживають продукцію аграрної сфери як сировину. До того ж сільському господарству інші галузі постійно надають значні транспортні, торгівельні, культурно-побутові та інші послуги [1, с.2].

Незважаючи на в цілому позитивні досягнення аграрного сектору, наявний ресурсний потенціал дозволяє не тільки закріпити отримані результати, а й значно наростити виробництво якісної і безпечної сільськогосподарської продукції, підвищити експортний потенціал галузі. Водночас сучасна модель функціонування сільськогосподарського виробництва не спроможна зробити суттєво якісний стрибок у своєму розвитку, забезпечити вирішення соціально-економічних

проблем села, реалізувати повною мірою той потужний природно-ресурсний потенціал, яким володіє галузь.

Цьому заважає низка системних перешкод, які не вдалося подолати протягом тривалого періоду реформування сільськогосподарської галузі, головними з яких є: незавершеність земельної реформи; галузева незбалансованість сільського господарства; суттєве переважання у виробництві окремих видів сільськогосподарської продукції або великих, або дрібних товаровиробників; неефективне використання ресурсного потенціалу аграрного сектору; дефіцит фінансових ресурсів для стабільного ведення господарської діяльності сільськогосподарських виробників, зокрема, через брак інвестиційних коштів; важкодоступність кредитів банків, а також низький рівень державної підтримки сільського господарства та невідповідність української сільськогосподарської та харчової продукції європейським стандартам [2, с. 5].

Однак на рівні державного управління сьогодні є усвідомлення подальшого негативного впливу наявних проблем на економіку країни, і вживаються відповідні заходи щодо їх вирішення. Так, прийнято низку нормативно-правових актів, спрямованих на спрощення умов і формування прозорих правил ведення господарської діяльності в аграрному секторі, гармонізацію вітчизняного законодавства зі світовими та європейськими вимогами, підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, створення привабливого середовища для припливу інвестицій в агросферу, посилення конкурентоспроможності вітчизняних продуктів на внутрішньому й зовнішньому аграрному ринку.

Необхідність забезпечення продовольчої безпеки держави, задоволення потреб населення якісними продуктами харчування різноманітного асортименту актуалізують питання якісного використання наявного природоресурсного потенціалу вітчизняного аграрного сектору і підвищення його конкурентоспроможності. Без високоефективного і конкурентоспроможного аграрного сектору неможливо вирішити також стратегічні завдання розвитку соціально орієнтованої економіки країни, формування цивілізованого аграрного ринку, входження країни у світовий економічний простір [3, с.35].

На мою думку, перехід України до ринкових відносин вимагає в аграрно-промисловому комплексі розробки сучасних підходів до стратегії аграрної політики, спрямованої на формування продовольчої безпеки країни, пріоритетність розвитку народного господарства, докорінну перебудову економічних, соціальних та правових відносин в агропромисловій сфері, свободу підприємництва й конкуренції.

Література:

1. Статистичний щорічник Луганської області за 2009 р. / За ред. С. Г. Пілієва. - Луганськ., 2010.
2. Заяць В.М. Розвиток ринку сільськогосподарських земель : монографія / Заяць В.М. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 166 С.
3. Збарський В.К., Горьовий В.П. Демографічні проблеми в Україні та шляхи їх розв'язання // Економіка АПК. – 2009. - № 11. – С. 35-39.

*Лапунін О.В., ПУА, бакалавр
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

**Науковий керівник: Держач А.В.,
к.держ.упр.**

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день аграрний сектор в Україні має одне з найпередовіших значень в економіці. Це зумовлено тим, що зростання цін на продукти та продовольство викликало суспільний резонанс – держава почала перейматися тим, що якщо нічого не зробити з неефективною роботою цього сектору, економіка держави зазнає значних втрат і збитків. Дії були прийняті, аграрний сектор посилений, а фермерство стало однією з найприбутковіших сфер.

Зовсім нещодавно в Україні стартував міжнародний проект залучення додаткового фінансування в аграрний сектор «Розвиток доступу аграрного сектору України до ринків капіталу». На думку фахівців, для України це важливий крок на шляху розвитку сектору аграрного фінансування [1]. За часів реформ агропромисловий сектор неодноразово зазнавав чималих змін, технічного вдосконалення та покращення форм організації виробництва. Такі покращення дали можливість агропромислому сектору не тільки використовувати продукти власного виробництва в своїй державі, а й експортувати її у інші. Виглядає це досить блискуче, але які проблеми є в агропромисловому секторі?

Перша проблема – економічна руйнація певних регіонів внаслідок монополізації цілих виробництв, що, в свою чергу, потягнуло за собою зникнення у фермерів зацікавлення до повного використання ресурсного потенціалу своєї земельної ділянки. Під «монополізацією» вважається створення великих виробництв, що поглинають в себе менші, тим самим знижуючи їх виробничий потенціал. Ці самі великі виробники в більшості випадків не зацікавлені у реалізації продукції на території вітчизни, а прагнуть до її експорту за кордон. Лише за нещодавньою статистикою – 48% у загальній структурі українського експорту становить сировина та продукти харчування (близько 15 млрд доларів). В списку найбільшого обсягу імпорту української продукції перше місце займає Китай, Єгипет та Індія. Український аграрний ринок має потенційно високу конкурентоспроможність, але на даний момент він не реалізовується в повній мірі [2].

Друга проблема – нестабільна структура аграрного сектору, що тягне за собою хаотичність виконання його функцій. В АПК входять три основні галузі – тракторне і сільськогосподарське машинобудування, рослинництво та тваринництво, харчова промисловість та складське господарство [3]. Не дивлячись на те, що структура досить зрозуміла – на ділі все досить інакше. Вона недосконала. Ця недосконалість характеризується в розвитку виробничої та переробної сфер,

нестачею сировини, що може бути спричинена низкою факторів, наприклад: поганою врожайністю, завеликими обсягами експорту, недостатнім технічним забезпеченням, тощо. Вона є наслідком недостатніх інвестицій та породжує нестабільність виробництва, усунення цих нерівномірностей може збільшити загальний обсяг виробництва на 20-40% [4].

Третьою проблемою є високі податки на виробництво та реалізацію продукції, що тягне за собою неможливість підняти зарплатню робітникам, покращити технічні засоби виробництва, а також нестабільність податкового кодексу, що у разі змін повинен надавати їм чинність через півроку, але цей принцип постійно порушується, через що щорічно аграрії отримують фактично новий Податковий кодекс. Це порушує всі принципи стабільності. До того ж, ніхто не зможе відшкодувати збитки у разі форс-мажорних ситуацій.

Остання за рахунком, але не за значенням – це проблема земельної реформи [5]. До її завдань відноситься перерозподіл земель з одночасною передачею їх у приватну та колективну власність, повернення громадам можливості повноцінно управляти землями в межах своєї території, рівноправний розвиток різних форм господарювання на землі. Повністю не зрозуміло, чиї інтереси вищі – орендаря чи власника. В ухваленому на даний момент законі вже можна побачити обмеження прав власників, що в свою чергу може потягнути за собою розгул тіньових відносин та корупційних схем. Важливо створити ресурс, який би міг прозоро інформувати про пайові землі, що на даний момент продаються. Це вже не дало б проводити певні махінації та злочинні дії у бік цих земель. Отож, земельна реформа повинна бути вдосконалена та переглянута, а усі акти купівлі-продажу земельних ділянок повинні фіксуватися, щоб держава змогла отримувати частку податків, які не може отримати зараз, а сільськогосподарські виробники не втрачали готівкові кошти.

Підбиваючи підсумки зазначимо, що попри наявність проблем з нестабільністю структури аграрного сектору, економіки у регіонах, недосконалістю законодавства у сфері АПК, у країні є усі шанси стати одним з лідерів виробництва на світовому ринку. Але на це потрібен не тільки час, а й зацікавленість сучасної молоді у цьому, адже зробити великий внесок та зміни в АПК випала саме на наші плечі.

Література:

1. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=43dd885c-6826-4ce3-bc92-fecae33df86e&title=VUkrainiOfitsiinoStartuvavMizhnarodniiProektZaluchenniaDodatkovogoFinansuvanniaVAgrarniiSektor> (дата звернення 05.04.2021).
2. Веб-портал «Економічна правда»: URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2020/02/20/657297/> (дата звернення 05.04.2021).
3. Інформаційно-аналітичний портал АПК України: офіційний сайт. URL: <https://agro.me.gov.ua/ua> (дата звернення 07.04.2021).
4. Електронний журнал «Ефективна економіка» URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1810> (дата звернення 05.04.2021).
5. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади: URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/ekonomichne-zrostantnya/zemelna-reforma> (дата звернення 07.04.2021).

*Лось В.А., студентка 3 курсу, спеціальність
«Економіка підприємства»
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: Гаврилюк В.П., к.е.н.
доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ФОРМУВАННЯ КАДРОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Сільське господарство було та залишається однією із провідних та пріоритетних галузей економіки, яка розглядається як потужний інструмент для економічного зростання України. У ньому міститься близько третини виробничих фондів, частка сільського господарства у ВВП становить близько 15%, створюється близько 70% роздрібного товарообігу країни. Майже чверть населення зайнята в народному господарстві. Проте, саме в АПК існує найбільше нерозв'язаних проблем: приватизація землі, створення колективних форм господарства, ціноутворення на сільськогосподарські продукти, нестача фінансових ресурсів.

За даними Укрстату, у 2019 році відсоток жителів, що проживають в селі становить 31%, тобто за останні 10 років частка сільського населення зменшилась на 16%. За офіційними даними кількість трудових мігрантів із сільської місцевості становить 7%, проте за неофіційними оцінками, враховуючи працівників, що офіційно не працевлаштовані, частка населення, що були змушені наважитись на трудові міграцію дорівнює 2 мільйонам осіб. Рівень безробіття дорівнює 9,1% від усього працездатного населення.

Увага у бік кадрово-управлінської проблеми настільки низька, що формування трудового потенціалу є неконтрольованим явищем. Праця, а саме трудові ресурси підприємства, є одним із трьох основних факторів виробництва. Якісні та кількісні характеристики персоналу підприємства обумовлюють його зростання та розвиток, визначають його виробничі можливості. Із початком активного використання новітнього обладнання, максимальної автоматизації всіх стадій робочого процесу, зросла потреба об'єктивно визначати кількість потрібних трудових ресурсів, залучати до виробництва висококваліфікованих спеціалістів, створювати всі умови для їх професійного розвитку та навчання, оцінювати реальний вклад кожного фахівця в отриманий від роботи результат.

Кадровий потенціал – реалізація кваліфікаційних, трудових здібностей та професійних навичок працівника. Формування кадрового потенціалу насамперед передбачає утворення потенціалу знань, навичок, живої праці, досвіду, що беруть початок у індивідуальних, психологічних, фізіологічних та професійних можливостей кожного окремого працівника. На кадровий потенціал працівника впливають рівень освіти, кваліфікація, здібності та досвід, здатності до навчання, вміння засвоювати та застосовувати нові знання в роботі. Оцінюючи вищенаведені

фактори можна визначити наскільки конкретний працівник відповідає вимогам до обраної посади у конкретний момент.

Фактори, які впливають на кадровий потенціал залежить також від загальних та специфічних факторів розвитку. До загальних факторів відносяться економічні, політичні, соціальні та екологічні. Вони формують умови ведення підприємницької діяльності відповідно до загальних положень соціального та економічного розвитку країни. Також, кадровий потенціал формується під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів. До зовнішніх факторів потрібно віднести ті, що впливають безпосередньо на його кількісну характеристику: кадровий склад, його рух, структура робочих кадрів за статтю та віком. Внутрішніми факторами є кадрова політика підприємства, система мотивації та заохочень, морально-психологічний клімат на підприємстві.

Основною метою кадрової політики є не лише здійснення контролю та посилення адміністрування та управління персоналом. Правильне проведення кадрової політики означає використання мотивації та заохочення працівників, взаємну розробку тактики та стратегії для найкращого та найефективнішого розвитку підприємства. Різні фактори внутрішнього та зовнішнього середовища мають різний вплив на поведінку та мотивацію персоналу, що знаходяться на однаковій посаді. Проте, особливості сільськогосподарського виробництва: природно-кліматичні умови, стихійні лиха, особливості живих організмів, ускладнюють точність визначення професіоналізму та цінності фахівців аграрного підприємства в короткий термін, заважаючи оцінити можливість працівника організувати злагоджену роботу виробництва. Непридатність працівника, виправдана несприятливими умовами короткостроковому періоді, може бути виявлена згодом, що може призвести до значних фінансових втрат на підприємстві.

Ступень реалізації трудового ресурсу відображає ефективність кадрового потенціалу, показуючи стадію соціально-економічного розвитку[3]. Ефективним кадровим потенціалом можна назвати працівника, що прагне постійно накопичувати професійні компетентності, саморозвиватись, вирішувати конкретні трудові проблеми. Основним завданням роботодавця є максимально поліпшувати всі умови для розвитку працівників, забезпечувати кар'єрне зростання, сприяти розширенню прав та обов'язків, поліпшувати умови праці, заохочувати працівників розвивати один одного, залучати їх до прийняття управлінських рішень організації. Для створення ефективного трудового механізму потрібно проводити системні соціально-економічні зміни на рівні підприємства та галузі в цілому. Це дасть можливість залучити сільське населення до виробництва, зумовить розвиток кадрів та суспільства.

Література:

1. Клочан В.В. Особливості формування кадрового потенціалу сільськогосподарських підприємств / В.В. Клочан, А.В. Прутян // Агросвіт. — 2014. — №4. — С. 35—38.
2. Дієсперов В.С. Проблеми сільськогосподарської праці в Україні // Економіка АПК. 2005. — №1. — С. 65—72.
3. Цветкова И.И. Кадровый потенциал как элемент образовательного потенциала предприятия / И.И. Цветкова, А.В. Сиволап // Экономика и управление, 2007. — №6. — С. 106—110.

*Намчук М.В., студентка 1 курсу
магістратури, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Свердан М.М., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА В УКРАЇНІ

Дослідженню окремих аспектів розвитку галузі м'ясного скотарства присвячено багато наукових праць вітчизняних вчених. Однак, незважаючи на цінність проведених досліджень, окремі важливі питання, пов'язані з підвищенням її ефективності, потребують подальшого вивчення. Досвід розвинених країн показує, що збільшити виробництво м'яса та підвищити його якість можна на основі визначення та реалізації стратегічних пріоритетів розвитку галузі тваринництва. Тому останнім часом увага науковців зосереджена на розробленні довгострокової національної програми відродження та стабілізації м'ясопродуктового підкомплексу [1, с. 12]. 85

Основні положення програми мають розроблятися на базі відповідного законодавчого забезпечення розвитку сільського господарства та прогнозів розвитку галузі. При розробці програми необхідно виходити з тих суттєвих негативних змін, які сталися у функціонуванні тваринництва в процесі реформування агропромислового комплексу. До найбільш суттєвих з них, які мають пряме відношення до національної продовольчої безпеки, належать: значне – у 2–8 разів (залежно від виду) – скорочення поголів'я сільськогосподарських тварин; суттєве зростання собівартості та зниження рентабельності виробництва продукції тваринництва [2, с. 19].

Прискорений розвиток м'ясного скотарства в найближчий час і на перспективу тісно пов'язаний з вирішенням важливішого державного завдання – створення продовольчої незалежності та безпеки країни, зниження імпорту м'ясопродуктів. Створення умов для формування ефективного виробництва є вкрай необхідним і першочерговим завданням, яке вимагає негайного вирішення. Розвиток м'ясного скотарства – це надзвичайно важливий стратегічний пріоритет продовольчої безпеки України.

З метою вирішення проблеми продовольчої безпеки необхідною є розробка нової державної аграрної політики, яка: має визначити стратегічні орієнтири та завдання розвитку агропродовольчої сфери країни з одночасною розробкою основних механізмів їхньої реалізації; повинна мати системний характер, охоплюючи не тільки агропродовольчу сферу, а й питання здорового харчування населення, якості та безпеки продовольства, розвитку сільських територій, наукового забезпечення вказаних процесів та ін. [3, с. 52].

Стратегічними пріоритетними напрямками розвитку м'ясного скотарства та підвищення його конкурентоспроможності мають стати: державна підтримка розвитку м'ясного скотарства; удосконалення породного складу тварин м'ясного

напрямую; впровадження інноваційно-інтенсивних технологій вирощування тварин; формування та функціонування ринку м'яса яловичини; сприяння залученню інвестицій у галузь; удосконалення системи ціноутворення; спрощення системи оподаткування. Виходячи з цього, метою стратегії розвитку галузі м'ясного скотарства України у довгостроковій перспективі є формування ефективного та стабільного виробництва якісного м'яса, що гарантуватиме продовольчу безпеку країни, насичення ринку доступними для всіх верств населення м'ясними продуктами харчування, забезпечуватиме промисловість сировиною.

Реалізація стратегії розвитку галузі м'ясного скотарства України у національному вимірі має забезпечити підвищення конкурентоспроможності та якості м'ясної продукції, що передбачає модернізацію кормовиробництва, ресурсної забезпеченості матеріально-технічної і організаційно-технологічних компонентів, створення сприятливих фінансово-економічних умов функціонування високоефективного тваринництва. Тому формування стратегії розвитку м'ясного скотарства доцільно базувати на: визначенні регіональних особливостей з найбільш сприятливим ресурсним забезпеченням основних складових зовнішнього та внутрішнього середовища для організації й ефективного ведення господарської діяльності з виробництва м'яса; визначенні необхідних обсягів виробництва м'ясної продукції для гарантування продовольчої безпеки країни і нарощування експортного потенціалу; розробленні та впровадженні організаційно-економічного механізму, який забезпечить одержання рівновеликого прибутку виробниками, переробниками і реалізаторами продукції м'яса на одиницю вкладеного капіталу з урахуванням терміну його обігу; прийнятті державної програми розвитку м'ясного скотарства, спрямованої на комплексне вирішення організаційних питань щодо створення культурних і поліпшення природних пасовищ, забезпечення насінням, добривами й технікою для догляду за пасовищами, наукового забезпечення, стандартизації всіх технологічних ланок організації виробництва й переробки продукції, надання державної підтримки галузі; формуванні і реалізації інвестиційних програм конкурентоспроможного розвитку галузі.

Література:

1. Пуцентейло П. Р. Стратегічні напрями розвитку тваринництва України / П. Р. Пуцентейло // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 12–16.
2. Стратегія розвитку м'ясного скотарства в Україні у контексті національної продовольчої безпеки / за ред. М. В. Зубця, І. В. Гузева ; Укр. акад. аграр. наук, Ін-т розведення і генетики тварин. – К. : Аграрна наука, 2005. – 176 с.
3. Скидан О. В. Аграрна політика України в період ринкової трансформації : [монографія] / О. В. Скидан. – Житомир : Вид-во «Житомирський національний агроекологічний університет», 2008. – 376 с.

*Невський М.С., студент 1 курсу
магістратури, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Свердан М.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЗВИТОК ГАЛУЗІ БДЖІЛЬНИЦТВА В УКРАЇНІ

Бджільництво — галузь сільського господарства, яка займається розведенням бджіл та отриманням від них меду та інших продуктів бджільництва. Бджоли запилюють багато видів рослин, використовуючись задля підвищення врожайності. Серед продуктів бджільництва не тільки цінний дієтичний продукт мед, а й віск, прополіс, отрута та інші, вони знаходять широке застосування, зокрема для здоров'я людини — така медична практика має назву апітерапія.

На сьогодні бджільництво має переважно запилювально-медовий напрям. Крім меду в галузі виробляються також додаткові продукти бджільництва — прополіс, квітковий пилок, перга, маточне бджолине молочко, бджолина отрута, які є сировиною для харчової та фармацевтичної галузей.

Без застосування бджолозапилення рослин рільникам, садівникам, городникам і іншим працівникам, які вирощують комахозапильні сільськогосподарські культури, важко отримувати високі врожаї. Тому працівники рільництва, садівництва і інших галузей повинні бути зацікавлені в розвитку бджільництва і використанні бджіл на запиленні рослин.

Україну в світі визнають як батьківщину культурного бджільництва, заснованого нашим співвітчизником П.І. Прокоповичем, який створив першу школу пасічників і розробив основи ведення галузі.

Україна є однією з провідних країн світу, що мають розвинене бджільництво. Його розвиток був забезпечений належними природно-кліматичними умовами, достатком медоносів у лісах, луках і степах, що сприяло одержанню високоякісного меду різних ботанічних сортів та інших цінних продуктів бджолиного гнізда. Україна займає вигідне географічне положення, що робить доцільним розвиток бджільництва в масштабах, які дають змогу виробляти продукцію не тільки для задоволення внутрішнього попиту, а й на експорт.

Минулого року Україна потрапила в ТОП-3 найбільших світових експортерів продукту, виробленого бджолами. Втім, перше місце по меду в Україні теж є: в загальноєвропейському заліку вона є незаперечним лідером.

Український мед за кордоном люблять насамперед за доступну вартість. Він надходить туди як сировина, потрапляючи для подальшого перероблювання. В середньому продукт made in Ukraine коштує € 1,75-2,3 за 1 кг. Китайський — приблизно стільки ж, а ось аргентинський — € 2,6-3,2.

Починаючи з 2010 року, світовий ринок споживання меду динамічно зростає. Причина — перехід все більшої кількості споживачів на продукти, що замінюють цукор.

Світовий ринок продуктів бджільництва інтенсивно розвивається, потреба з кожним роком зростає. Тому виробництво продукції бджільництва високої якості, як складова державної стратегії конкурентоспроможного аграрного сектору повинно формуватися на якісно новому рівні з врахуванням досягнень науково-технічного прогресу. Досягнення цього неможливе без ефективного державного регулювання, суттєвої фінансової підтримки, у тому числі низьких кредитних ставок, своєчасних виплат дієвих дотацій, врегулювання зовнішньої торгівлі продуктами тваринництва, у т. ч. бджільництва, подальшої гармонізації вітчизняних стандартів в рамках міжнародних вимог.

Література:

1. Аветисян Г. А. Разведение и содержание пчел / Г. А. Аветисян. — М. : Колос, 1983. — 272 с.
2. Алексеенко Ф. М. Справочник по болезням и вредителям пчел / Ф. М. Алексеенко, В. А. Ревенок, М. А. Чепурко. — К. : Урожай, 1991. — 240 с.
3. Биладш Г. Д. Селекция пчел / Г. Д. Биладш, Н. И. Кривцов. — М. : Агропромиздат, 1991. — 304 с.
4. Білик Е. В. Великий сучасний довідник бджоляра: 15 000 корисних порад досвідчених пасічників для початківців та професіоналів / Е. В. Білик. — Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2005. — 528 с.
5. Буренин Л. Н. Справочник по пчеловодству / Л. Н. Буренин, Г. Н. Котова. — М. : Агропромиздат, 1985. — 280 с.
6. Вакуленко В. Л. Основні суб'єкти аграрного ринку України в сучасних умовах [Текст] : Зб. наук. пр. Луганського нац. аграр. ун-ту / В. Л. Вакуленко. — Луганськ : Вид-во ЛНАУ, 2006. — № 62 (85). — С. 147–150. — (Сер. «Економічні науки»).

*Нестерова М.О., д.ф.н., професор,
професор кафедри менеджменту та
інноваційних технологій соціокультурної
діяльності,
Київський національний педагогічний
університет ім. М.П. Драгоманова
Nesterova Marja.O. Hab. Dr., Professor,
Professor of the Department of Management
and Innovative Technologies of Social Cultural
Activity of National Pedagogical Dragomanov
University*

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ ЯК ЧИННИКИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АПК SOCIAL INNOVATIONS AND SOCIAL COHESION AS KEY FACTORS OF AIC SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Соціальна згуртованість не тільки як соціально-економічний, а й соціально-психологічний феномен може бути розглянута як фактор сталого розвитку спільнот та, відповідно, розвитку територій і систем господарювання. Про це свідчить європейський досвід, адже європейська політика соціальної згуртованості продемонструвала свою ефективність саме у подоланні викликів територіального та кластерного розвитку. На цьому шляху було декілька важливих документів та циркулярів Європейської Комісії. Одним із таких стратегічних, системотворчих документів є Лісабонська Стратегія. Цей документ, Лісабонську стратегію, було ухвалено у березні 2000 року як дороговказ розвитку європейської спільноти. Лісабонською стратегією були проголошені пріоритети посилення конкурентоспроможності та інноваційності, прискорення економічного зростання та збільшення робочих місць. Ці пріоритети стали причиною суттєвих змін у спільних політиках ЄС, включаючи й політику згуртування. Подальший розвиток Лісабонської Стратегії, збереження її соціальних та економічних пріоритетів закріплено в Стратегії 2020. Стратегія 2020, хоча і формувалась на засадах Лісабонської стратегії, але корегувалась умовами посткризового періоду. Складне невизначене соціальне середовище визначило завдання, які в Стратегії 2020 закріплені на десятиліття. Основними з них є досягнення цілей зайнятості, продуктивності та досягнення цілей соціальної злагоди.

Для нашої країни на національному рівні було проголошено пріоритетність розвитку аграрного сектору, розвитку АПК. Але не тільки економічні пріоритети закріплені в Національній парадигмі сталого розвитку України, хоча, зрозуміло, що найбільш адекватною основою для сталого розвитку національного господарства можуть бути тільки власні ресурси. А земельні та інші природні ресурси є нашим національним багатством. Але цього недостатньо, адже потрібне узгоджене, збагачене науково-технічними здобутками, соціально-відповідальне управління національними ресурсами. «З урахуванням зазначеного стає зрозумілою необхідність визначення сучасних домінант, стратегічних засад та перспективних напрямів сталого розвитку України в глобальному середовищі на основі аналізу й

оцінки саме новітніх наукових концепцій господарювання відповідно до світових домінант сталого розвитку на майбутнє, з одного боку, і наявного стратегічного потенціалу держави, включаючи основні природні ресурси (земельний, водний, лісовий тощо), соціальну складову, умови гарантування природно-техногенної та екологічної безпеки, визначення національної еколого-економічної політики з програмною основою перспективного розвитку держави – з іншого» [2, с. 8].

Дійсно, для сталого розвитку АПК необхідно по-новому зосередитися на територіально-просторовому аспекті господарської діяльності та інших сфер буття людини. Це знову актуалізує важливість «залучення до реалізації завдань сталого розвитку елементів низового територіального рівня господарського простору країни, а саме територіальних громад як основного осередку буття людини. Саме рівень територіальної громади, в якому активно і безпосередньо діє творча енергія людини у сфері нагальних інтересів її життєдіяльності, має стати провідною ланкою в реалізації ідеології сталого розвитку наступного десятиліття. За рахунок цього можна вирішити багато негативних питань, пов'язаних із впливом глобальних кризових явищ на економіку країни.

Коли ми декларуємо розвиток соціальної згуртованості суспільства, це не означає просто пріоритет стійкого розвитку низових ланок господарського простору країни. А це передбачає визначення і взаємоузгодження різних позицій та особливостей розвитку, створення широкого суспільного діалогу, шляхом широкого залучення до вирішення завдань сталого розвитку всіх верств соціуму: місцевої влади, населення та органів місцевого самоврядування, бізнес-структур тощо.

Також слід зазначити, що суттєвим чинником розвитку АПК на місцевому, низовому рівні може стати соціальна інновація, яка набуває все більшого поширення - корпоративна соціальна відповідальність (КСВ). Саме впровадження принципів КСВ разом з відповідальністю гілок влади різних рівнів дасть можливість ефективно розв'язувати нагальні питання соціально-економічного розвитку з використанням високоефективного ринкового інструментарію [2, с. 44-45]. Але КСВ є потужним двигуном розвитку соціальної згуртованості цих «первинних» структур соціуму. Потрібна змістовна, ціннісно орієнтована оцінка рівня інноваційного розвитку підприємств АПК, яка б враховувала необхідність оцінювання впливу соціальної компоненти [2]. До впливових соціальних компонент потрібно віднести, в першу чергу, соціальну згуртованість, яка є інтегральним фактором наскрізної дії в різних сферах сталого розвитку суспільства.

Інші види соціальних інновацій також дуже важливі для сталого розвитку територіальних громад, що дає певний фундамент для подальшого ефективного розвитку АПК. Дійсно, сталий ціннісно-орієнтований розвиток соціальних систем, систем господарювання (до яких ми можемо віднести і системи АПК) можливий тільки при дієвому дотриманні моделі (квадриги) – духовність-культура-політика-економіка [3, с. 75]. Цей трансцендентний, есхатологічний вимір в методології додає ціннісну компоненту для сталого розвитку АПК, сприяє зменшенню соціальної напруги та економічної кризи в суспільстві.

Література:

1. Власова, К. В. Інноваційна стратегія розвитку підприємств АПК України в сучасних умовах : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / К. В. Власова. - Київ, 2019. - 248 с.
2. Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. Академіка НАН України, д. т. н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б. Є. Патона. – К.: Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України", 2012. – 72 с.
3. Сталий розвиток територій як основа стратегії розвитку аграрного сектору / Хвесик М.А., Хвесик Ю.М. // Економіка АПК. - 2013. - № 1 - С. 66.
4. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee of Regions. Europe 2020 Flagship Initiative Innovation Union. SEC(2010) 1161. Brussels, 6.10.2010. – URL: http://ec.europa.eu/research/innovation-union/pdf/innovation-union-communication_en.pdf#view=fit&pagemode=none

Публікація підготовлена в рамках впровадження проєктів напряму Жана Монне: Проєкт «Європейські цінності різноманіття та інклюзії для сталого розвитку» Erasmus+ Jean Monnet Project “European Values of Diversity and Inclusion for Sustainable Development” (EVDISD) 620545-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-PROJECT та Кафедра «Соціальні та культурні аспекти Європейських Студій» “Social and Cultural Aspects of European Studies”(SCAES) 620635-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-CHAIR. Зазначені проєкти фінансуються за підтримки Європейської Комісії. Публікація відображає точку зору лише автора і Комісія не може відповідати за будь-яке використання інформації, яка в ній міститься.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

*Омельчук О.М., студентка 1 курсу,
Публічне управління та адміністрування,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
Науковий керівник: Дергач А.В.,
к.держ.упр.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ

На сьогоднішній день агропромисловий комплекс займає одну з найважливіших ланок національного господарства України. Саме Україна може забезпечити потреби внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції у світі. Частка експорту продукції з аграрного сектору з країни на 2020 рік складає 44,2 %.

На жаль, мінусом є те, що агропромислова продукція має низький рівень конкурентоспроможності на світовому ринку. Також внаслідок невдалого

реформування аграрного сектору значно знизився рівень рентабельності виробництва.

Управління інноваційним розвитком агропромислового виробництва – це багаторівнева система управління інноваційними процесами, що спрямована на досягнення ефективних результатів інноваційної діяльності, реалізацію інноваційних стратегій та на створення конкурентоспроможної продукції сільського господарства.

Основною умовою забезпечення конкурентоспроможності виробництва та продукції є інноваційний процес. Саме він являє собою послідовність подій, в ході яких інновація від ідей переходить до конкретно нових продуктів.

Для вдалого формування механізму управління інноваційною діяльністю потрібно розробити інноваційні процеси та сформувати ресурсний блок. Стратегія, розробка та здійснення інноваційної політики та кадрового забезпечення – це саме є структурним механізмом інноваційного управління [1]. Для формування механізму управління інноваційною діяльністю в агропромисловому виробництві необхідно розробити галузеві інноваційні стратегії та сформувати ресурсний блок інноваційного розвитку [2, с.99].

На жаль, зараз ми маємо відсталість інноваційного розвитку агропромислового комплексу, і подолати її можливо через інноваційну державну політику та тенденції соціально-економічного і наукового-технічного розвитку економіки, її інноваційного потенціалу, визначенні можливостей взаємодії учасників інноваційного процесу. Також необхідний пошук і створення таких організаційних форм інноваційної діяльності, які б забезпечували б ефективну взаємодію її учасників, безперервність і єдність процесу створення та комерціалізації інноваційного продукту [3,с.32].

Концептуальна модель управління економіки інноваційним розвитком аграрного сектору економіки України повинна здійснюватися в три етапи:

I. Інституційно-інфраструктурний, під час якого буде сформовано інноваційну інфраструктуру, створено необхідні інститути для забезпечення реалізації моделі та прийнята переважна кількість нормативно-правових актів щодо інноваційного розвитку аграрного сектору.

II. Зональна реалізація моделі, яка передбачає впровадження перспективних із точки зору держави інновацій у визначених підприємствах, кластерах та організацію тісної співпраці цих формувань із науково-дослідними організаціями та вузами. Крім того, здійснюються заходи з підвищення загальної привабливості аграрного сектору для інвесторів.

III. Масове охоплення всіх суб'єктів аграрного сектору, які зацікавлені в здійсненні інновацій. Держава виконує роль регулятора щодо концентрації інновацій певних видів, стимулюючи впровадження першочергово необхідних.

Масове освоєння інновацій в аграрному секторі повинно стати вирішальним етапом інноваційного процесу, при якому інновації спрямовані на підвищення врожайності через нові технології внесення добрив, нові сорти сільськогосподарських культур, породи тварин та хімізацію. Саме для такої інноваційної стратегії масово буде необхідна спеціальна підготовка, тому що потребує всебічного узгодження дій науки та освіти [4, с.237-238].

Отже, інноваційний розвиток є єдиною умовою соціально-економічних перетворень у агропромисловому виробництві. Посилення інноваційної діяльності має зайняти чільне місце в реалізації державної економічної політики аграрної сфери України.

Література:

1. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент. К.: КНЕУ, 2003. 504с.
2. Бібен О. І Основи управління інноваційним розвитком аграрного виробництва. Інвестиції практика та досвід. 2014. №23. С.97-101.
3. Бондаренко Л.М. Напрями удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку АПК регіону. Збірник наукових праць ВНАУ. 2013. №3. С.29-38.
4. Сіренко Н.М. Концептуальні засади інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. №1. С.234-240.

*Пикало В.М., студентка I курсу
магістратури, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Свердан М.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

АГРОПРОМИСЛОВИЙ КОМПЛЕКС УКРАЇНИ – ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Найважливішою проблемою сучасної економіки є зупинення спаду агропромислового виробництва, гарантування продовольчої безпеки держави та досягнення раціональних норм споживання продуктів харчування на душу населення. Для цього необхідно створити економічні та правові відносини в усіх галузях продовольчого комплексу. Зниження темпів виробництва у продовольчій сфері спричинилося не лише технічною відсталістю виробництва, а й недосконалістю виробничих відносин, засиллям адміністративно-командних методів. Монополія держави на засоби виробництва і продукцію, централізоване планування в поєднанні зі зрівняльним розподілом результатів праці позбавляли підприємства ініціативи в пошуках ефективних шляхів розвитку виробництва та поліпшення якості продукції [1].

Реформування агропродовольчої сфери передбачає поєднання ринкових форм господарювання з активною підтримкою держави, спрямованою на підвищення керованості соціально-економічними процесами.

Аграрні реформи передбачають встановлення еквівалентного міжгалузевого обліку, забезпечення паритетного ціноутворення та посилення інтеграційних процесів між виробниками сільськогосподарської продукції та переробними підприємствами [1].

Держава в особі відповідних органів управління виконує такі функції з

регулювання розвитку АПК:

- визначає пріоритетні напрями розвитку АПК та пріоритетні напрями спрямування інвестицій на його розвиток;
- регулює земельні відносини;
- здійснює заходи щодо стабілізації продовольчого постачання; здійснює підтримку пріоритетних галузей і сфер АПК через пряме бюджетне фінансування, механізм дотацій, цільове субсидіювання;
- сприяє здійсненню процесів роздержавлення, приватизації та розвитку нових форм господарювання;
- встановлює механізм формування державних замовлень та контрактів на поставку до державних ресурсів сільськогосподарської продукції та сировини;
- здійснює індикативне планування розвитку АПК; регулює ціни на деякі види продовольства;
- визначає рівень орієнтовних закупівельних стартових цін і механізмів їх індексації відповідно до інфляційних процесів [2].

Перехід до ринкової економіки пов'язаний із структурною перебудовою агропромислового комплексу, удосконалення його функціональнокомпонентної і територіальної структур, розвитком агропромислової інтеграції, вертикальної і горизонтальної кооперації, комплексування і комбінування виробництва, формування зон і районів товарного виробництва різних видів сільськогосподарської продукції, переспеціалізацією і деспеціалізацією господарств, реформацією всього агропромислового комплексу, зональних, внутрішньо-зональних, міжгалузевих і внутрішньогалузевих підкомплексів.

Розвиваються нові економічні, торговельні, технологічні та організаційні зв'язки між ними. На зміну жорсткому державному управлінню і плануванню приходять ринкові регулятори, які вносять дуже великі корективи у взаємовідносини між окремими галузями агропромислового комплексу, його підприємствами і господарствами. Все більше вступають в силу товарногрошові відносини між ними.

Однак трансформації в агропромисловому комплексі повинні мати регульований і планомірний характер. Тому завдання економічної науки полягає в тому, щоб структурна перебудова в агропромисловому комплексі відбувалася на основі конструювання таких моделей агропромислових структур, які б забезпечували найбільш раціональне і високоефективне використання аграрно-ресурсного потенціалу, стабільне нарощування виробництва агропромислової продукції, максимальне насичення ринку продовольчими товарами і повну забезпеченість ними населення України [1].

Розвиток агропромислового комплексу відбувається на основі агропромислової інтеграції, комплексування, комбінування і кооперування. Всі ці процеси відбуваються шляхом взаємозв'язку і взаємообумовленості, які зумовлюють формування і розвиток агропромислового комплексу.

Отже, агропромисловий комплекс слід розглядати як найбільш прогресивну і високоефективну форму спільної і територіальної організації, матеріального виробництва, в якій всі його галузі заінтегровані в одній структурно завершеній, збалансованій, технологічно, економічно і організаційно зв'язаній системі, основне

завдання якої полягає в максимальному забезпеченні населення продовольчими товарами. Функціонування АПК базується на економічних, технологічних і організаційних зв'язках [1].

Література:

1. С.Л.Дусановський Економічні основи розвитку АПК в ринкових умовах Є.М.Білан // «Збруч». м.Тернопіль. 2003. – с. 5
2. Черевик Н.В. Проблеми та перспективи розвитку АПК Вітченко М.В., Титаренко А.О. // Економічні проблеми / Вісник ЖДТУ № 4 (46) / - Житомир, 2008 – с. 235-245.

*Побочій М.Ю., здобувач першого
(бакалаврського) рівня вищої освіти,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Власенко Т.О., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Сільське господарство є одним із найважливіших секторів вітчизняної економіки. Від наявності та якості продуктів харчування залежить життя і здоров'я людей, а рівень розвитку агропромислового сектору держави є ключовим елементом її продовольчої безпеки. Україна має сприятливі умови для розвитку аграрного сектору, що дає змогу забезпечувати внутрішнє споживання якісної та екологічно чистої продукції АПК та нарощувати її постачання на світовий ринок. Прогнозований світовий дефіцит продовольства та потенційне збільшення обсягів його постачання з України сприяють зростанню вітчизняного агропромислового сектору.

Головним завданням, що стоїть перед галузями АПК, є зростання обсягів сільськогосподарського виробництва, надійне забезпечення країни продуктами харчування та сільськогосподарською сировиною, об'єднання зусиль усіх галузей комплексу для одержання високих економічних показників і вихід на світовий ринок [1].

Україна має величезний потенціал та природні переваги в агробізнесі порівняно з іншими країнами. Адже має найбільший запас чорнозему, а саме займає 27,8 млн гектарів країни. Це являє собою десятку частину світового запасу чорнозему. Але, незважаючи на цей факт, агропромислове виробництво сьогодні не може на рівні конкурувати з іноземними країнами.

Недоліки економічної політики відбилися на розвитку всього агропромислового комплексу, а особливо у сфері сільського господарства:

відбулось відставання аграрного сектору від інших галузей національного господарства за ключовими технічними, економічними й організаційними параметрами. Сільське господарство потрапило до жорстких цінових диспропорцій, втратило постійні канали збуту своєї продукції та придбання матеріально-технічних ресурсів. Як наслідок, відбулось порушення обігу фінансових ресурсів галузі за всіма основними параметрами – зокрема, отримання виручки від реалізації продукції та залучення кредитів й інвестицій, а також отримання державної фінансової підтримки [2].

Сьогодні в агропромисловому комплексі назріло багато проблем, які негативно впливають на АПК, основними серед яких є:

- використання земель проводиться не найефективнішим чином – великі обсяги експорту забезпечуються швидше великими площами під посіви ніж високою врожайністю;

- низький рівень забезпечення сільськогосподарською технікою та недостатній рівень упровадження досягнень науково-технічного прогресу, поширення прогресивних технологій;

- сільське господарство характеризується сезонністю та значною мірою залежить від природно-кліматичних умов, а величезні земельні території в наш час не завжди є гарантом високого і стабільного прибутку. Сьогодні доцільно не лише здійснювати модернізацію виробництва, а використовувати точні технології при посіві і обробці, нових стійких до хвороб і погодних умов гібридів посівного матеріалу. Це дозволяє бути менш залежними від кліматичних факторів;

- сьогодні накопичилося багато проблем, пов'язаних із нераціональним використанням земельних ресурсів, зокрема, потенціалу меліорованих земель - зниження родючості ґрунтів, забруднення, непродумана меліорація, виснаження через недотримання сівозмін та вирощування монокультур, недостатнє внесення органічних добрив, натомість значне внесення на окремих територіях мінеральних добрив, отрутохімikatів та засобів захисту рослин негативно позначаються на ефективності сільськогосподарського виробництва;

- висока енергозатратність та залежність сільськогосподарського виробництва від імпорتنих паливно-енергетичних ресурсів;

- втрата значної частини основних фондів сільськогосподарських підприємств різної форми власності (зокрема, земельних ресурсів), а також суден рибпромислового флоту через тимчасову окупацію Автономної Республіки Крим та м. Севастополь;

- недостатній рівень експорту сільськогосподарської продукції [3].

Вихід із становища, яке склалося в АПК, вбачається насамперед в удосконаленні економічного механізму господарювання, введення для сільськогосподарських товаровиробників нехай і жорстких, але певних “правил гри”, які забезпечували б для тих, хто нормально працює, хоча б мінімум умов простого відтворення.

Треба зменшити фактичний податковий прес на товаровиробника завдяки введенню основного податку на землю й на прибуток. Потрібно, щоб економічний механізм для АПК був системний, постійний і відомий хоча б на кілька років.

Слід забезпечити товаровиробнику своєчасність виплат за реалізовану

продукцію, зробити реструктуризацію його боргів, що усуне бартерні відносини.

Піднесення сільського господарства в Україні переважно залежить від державної підтримки. Це означає, що держава бере на себе витрати на проведення наукових досліджень у галузі сільського господарства, а також на підготовку кадрів; за рахунок державних коштів здійснює охорону зовнішнього середовища, низку економічних заходів; надає сільськогосподарським підприємствам і фермерам фінансову допомогу переважно у вигляді кредитів тощо. З іншого боку, для оптимізації сільського господарства в Україні необхідним є створення робочих місць у раніше неперспективних районах, що приведе не тільки до збільшення обсягів реалізації продукції, але й до зростання рівня зайнятості населення у загальнонаціональному масштабі. Варто додати, що сучасні технології аграрного виробництва потребують високої кваліфікації працівників та інженерно-технічного складу, яких в країні недостатньо. Для підготовки таких спеціалістів слід переорієнтувати вищі та технічні навчальні заклади відповідного профілю і створити державну програму кваліфікаційного розвитку [4].

Література:

1. Черевик Н. В. Проблеми та перспективи розвитку АПК / Н. В. Черевик, М. В. Вітченко, А. О. Титаренко // Вісник ЖДТУ – 2008 – № 4. – С. 235-245.
2. Ревенко М. Удосконалення державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки. Економіка України. 2011. № 12. С. 51–55.
3. Муха Р. А. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку сільськогосподарської галузі України. Ефективна економіка. 2019. № 8. – URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7218> (дата звернення: 11.04.2021).
4. Босак А. О. Мустафаєва Л. А. Поточний стан та перспективи розвитку АПК України: пошук нових ринків збуту / Босак А. О. // Науковий вісник Ужгородського національного університету. - 2019. Вип. 24. Ч 1 . С.48–54.

Попович Д. здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 3 курс, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)
Науковий керівник: Резнік Н.П., д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту ім. проф. Й.С. Завадсько Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ ГОТОВОГО ОДЯГУ

Пандемія коронавірусу COVID-19 поставила підприємства і організації, як в Україні, так і в світі в умови нових реалій. Це стосується не тільки зупинки цілого ряду підприємств на невизначений час, а й проблеми з постачанням сировини, порушення контактів з партнерами, забезпечення співробітників доходом в період самоізоляції, створення умов для віддаленої роботи персоналу (при можливості).

У зв'язку з цим перед більшістю підприємств постала проблема перетворення і адаптації стратегії планування діяльності, з урахуванням ризику невизначеності, що виник.

Як комплексна багатфакторна система зі створення, розподілу та споживання модних продуктів на ринку готового одягу, метою якої є (на думку багатьох дослідників) повне задоволення споживацького попиту, індустрія моди наділена складною багатокомпонентною структурою, яка включає і виробництво сировини та матеріалів для створення модного одягу, і сферу продажу і маркетингових комунікацій для розподілу цього продукту, і сферу його споживання [1;2].

Отже, сучасна індустрія моди на ринку готового одягу утворюється внаслідок взаємодії двох основних компонентів:

- об'єктів, які представляють собою модну тенденцію – одяг класу «від кутюр», «прет-а-порте», «бридж», «масовий одяг» і «економ клас»;
- суб'єктів, якими виступають дизайнери, виробники тканин, постачальники сировини, споживачі – всі, хто вступають у відносини з приводу об'єктів індустрії моди [3, с.55].

Виходячи з результатів аналізу циклічності та тривалості існування модних тенденцій, можна сказати, що всі суб'єкти індустрії моди на ринку готового одягу, чия діяльність орієнтована на ці тенденції, мають два варіанти планування своєї роботи:

1. Ґрунтуватися на прогностичній інформації довгострокових і короткострокових тенденцій, усвідомлюючи, що при будь-якому прогнозі існує можливість помилки. За цим шляхом йдуть Модні будинки і дизайнерські фірми, що мають потужну структуру, широке коло масових споживачів та активні зв'язки із засобами масової інформації. Як правило, саме ці суб'єкти індустрії моди, ґрунтуючись на довгострокових прогнозах самі формують короткострокові тенденції моди.

2. Доцільний для невеликих дизайнерських фірм і бюро, зорієнтованих на комерційний, а не творчий успіх, і підприємств швейної промисловості, в основі проектної діяльності яких найчастіше лежать принципи «швидкого реагування» (fast fashion). Крім того, великі суб'єкти індустрії, такі як Модні будинки або дизайнерські фірми з розгалуженою всеохоплюючої структурою, постійно скорочують цикл функціонування короткострокових тенденцій, з метою отримання максимального прибутку від розробки і реалізації модних продуктів [4, с.137].

Слід зазначити, що модний одяг відноситься до тієї категорії товарів, які задовольняють не тільки фізичну, а й соціальну потребу споживача, тому піддаються і фізичному, і моральному старінню.

На основі вищесказаного можливо визначити основні особливості бізнесу на ринку готового одягу, які відрізняють його від інших видів діяльності.

1. Суб'єктивність ринку. Moda на ринку готового одягу відноситься до креативних індустрій, і ґрунтується на перевагах суб'єктів ринку, тому вимагає від виробника постійного новаторства.

2. Сезонність. Традиційний метод випуску колекцій враховує два основних стандартних сезони – весна/літо і осінь/зима. Однак, багато ритейлерів збільшують число «пір року» і випускають більше десятка колекцій на рік. Подібна політика допомагає бренду відстежувати динаміку тенденцій і своєчасно пропонувати споживачеві одяг, що відповідає поточним тенденціям.

3. Імпульсні покупки. Найчастіше рішення споживача придбати товар формується в точці продажу. Бажання придбати продукт формується з огляду на його «доступність» при зіткненні з ним.

4. Висока волатильність попиту на ринку. Попит на модному ринку ніколи не має стабільного і лінійного виду. Джерела нестабільності виникають серед покупців, які орієнтуються на погоду, особисті переваги, кіно, актор і спортсменів, що знижує здатність прогнозувати обсяги продажів [1, с.81].

Успіх підприємця в індустрії моди на ринку готового одягу обумовлюється такими компонентами, як знання в сфері дизайну, особисті якості, підприємницькі навички, рівень освіти, вміння вибудовувати грамотну комунікацію (в тому числі, в соцмережах), наявність бренду [2].

До основних стейкхолдерів на ринку готового одягу можливо віднести: постачальників сировини і матеріалів, виробників тканин та одягу, дизайнерів тканин та модельєрів, роздрібних торговців та спеціалізовані мас-медіа і сервісні компанії. Аналітичну характеристику визначених стейкхолдерів наведемо у табл. 1.

Таблиця 1.

Аналітична характеристика стейкхолдерів на ринку готового одягу

Стейкхолдери	Роль стейкхолдерів в індустрії моди
Постачальники сировини і матеріалів	Відіграють значну роль в створенні модного продукту, оскільки саме тканина і матеріали лежать в основі матеріалізації форми будь-якого модного продукту. Просуваючи свою продукцію в сферу діяльності виробників модного одягу, постачальники сировини і матеріалів самі створюють формат пропозиції на цьому ринку (відповідно до останніх тенденцій в розвитку

	даного сегменту індустрії моди).
Виробники тканин	Виробники тканин є значним елементом загальної структури, оскільки саме при виготовленні тканин та інших матеріалів формуються короткострокові тенденції моди, які потім реалізують дизайнери і виробники модного одягу.
Виробники одягу	Займаються промисловим виробництвом та реалізацією одягу з метою отримання прибутку.
Дизайнери тканин і модельєри	Вважаються творчою елітою індустрії моди, оскільки безпосередньо беруть участь у формуванні модних тенденцій і розробці модного продукту. Вони можуть виступати як самостійні суб'єкти індустрії моди, співпрацювати з фабриками-виробниками модного одягу масового попиту, або можуть очолювати творчі бюро крупних дизайнерських брендів і корпорацій.
Роздрібні торговці	Впливають на зміцнення взаємозв'язків і взаємовпливу на відношення до моди виробників і споживачів модного продукту.
Спеціалізовані мас-медіа і сервісні компанії	Вони не беруть участі у фізичному виробництві модного одягу як продукту індустрії моди. Проте, з іншого боку, саме засоби масової інформації наділяють одяг, вироблений ручним або промисловим способом, статусом «модний продукт».

У підсумку можна зазначити, що стратегія підприємства на ринку готового одягу – це вибір концепції управління організацією, з подальшим моделюванням процесів та дій організації і її окремих підрозділів, відбитих у намірах за допомогою формування програм реалізації.

При цьому все-таки ключовим поняттям є вибір, оскільки організація вибирає шляхи свого подальшого розвитку і тільки тоді втілює їх в дії за допомогою конкретизованих процесів і системи управління цими процесами.

Література

1. Попрозман Н. В. Методологія економічного ризику в умовах ринку / Н. В. Попрозман // *Економіка АПК*. 2018. № 5. С. 81–85.
2. Попова Л.Ф. Формула успіху підприємства в умовах невизначеності зовнішнього середовища // *Інформаційна безпека регіонів*. 2015. №4 (21). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formula-uspeha-predpriyatiyav-usloviyah-neopredlennosti-vneshney-sredy>
3. Василенко В. А. Стратегічне управління : навч. посібник / Василенко В. А., Ткаченко Т. І. К. : ЦУЛ, 2013. 55 с.
4. Аакер Девід А. Бизнес-стратегия: от изучения рыночной среды до выработки беспроигрышных решений / Аакер Дэвид А. пер. с англ.. В.Г. Башкирова. М. : Эксмо, 2017. 457с.

Пшеславська О.В., здобувач освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальності «Соціальна робота», Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Науковий керівник: Варава О.Б., к. п. н., старший викладач кафедри соціальної роботи та реабілітації Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Аграрний сектор української національної економіки формує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність нашої держави. Україна постійно розширює географію експорту аграрної продукції. Незважаючи на певні досягнення в розвитку аграрної сфери, в Україні ще багато питань чекають на вирішення. Економічні можливості аграрного сектора України використовуються не в повному обсязі. Необхідною є постійна та ефективна державна підтримка сільськогосподарського виробництва.

В умовах формування інноваційної економіки ефективність розвитку аграрного виробництва та конкурентоздатність визначаються використанням сучасних інноваційних технологій. Впровадження інновацій на аграрних підприємствах сприяє зростанню продуктивності праці, економії різних видів ресурсів, скороченню витрат, зниженню собівартості агропродовольчої продукції і підвищенню економічної ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств у довгостроковій перспективі. Водночас аграрне виробництво в Україні за продуктивністю й ефективністю використання інновацій значно відстає від усіх країн-членів Європейського Союзу. Тому дослідження сучасних особливостей інноваційного розвитку аграрних підприємств та розроблення на цій основі пропозицій щодо активізації процесів впровадження інноваційних технологій у практику агрогосподарювання набувають особливої актуальності.

Україна, яка має надзвичайно сприятливі природні та кліматичні умови для сільськогосподарського виробництва, внаслідок технологічної відсталості та нераціональної організації реформованого за неоліберальною моделлю аграрного сектору сьогодні не в змозі забезпечити своє населення доступною за ціною і достатньою за стандартними нормами харчовою продукцією [1].

Недоліки економічної політики останнього десятиріччя відбилися на розвитку всього агропромислового комплексу, а особливо у сфері сільського господарства: відбулось відставання аграрного сектору від інших галузей національного господарства за ключовими технічними, економічними й організаційними параметрами. Сільське господарство потрапило до жорстких цінових диспропорцій, втратило постійні канали збуту своєї продукції та придбання

матеріально-технічних ресурсів. Як наслідок, відбулось порушення обігу фінансових ресурсів галузі за всіма основними параметрами – зокрема, отримання виручки від реалізації продукції та залучення кредитів й інвестицій, а також отримання державної фінансової підтримки [2, с. 54].

За даними експертної оцінки, проведеної Державною службою статистики України, основними чинниками, які перешкоджають розвитку інноваційної діяльності вітчизняних підприємств, є: нестача власних коштів (80,1% досліджених підприємств), великі витрати на нововведення (55,5%), недостатня фінансова підтримка держави (53,7%), високий економічний ризик (41%), недосконалість законодавчої бази (40,4%), тривалий термін окупності нововведень (38,7%), відсутність коштів у замовників (33,3%), нестача кваліфікованого персоналу (20%), відсутність можливостей для кооперації з іншими підприємствами і науковими організаціями (19,7%), нестача інформації про ринки збуту (17,4%), нестача інформації про нові технології (16,1%).

Також значною проблемою є те, що для більшої частини агровиробників основним заходом є не нові системи чи технології, а більш продуктивні сорти рослин. Така однобічна позиція дещо стримує рівень розвитку сільського господарства, адже нові сорти рослин вимагають певних технологій, способів обробітку ґрунту. Як наслідок, ефекти від впровадження інновацій, головним чином, зводяться до збільшення обсягів виробництва продукції, що відображає традиційний підхід до розвитку сільського господарства.

Інноваційний тип розвитку аграрних підприємств характеризується перенесенням акценту на використання принципово нових прогресивних технологій, переходом до випуску високотехнологічної продукції, прогресивними організаційними і управлінськими рішеннями в інноваційній діяльності. Це не тільки додаткові витрати (що свідчать і про інтенсивний відтворювальний процес), а насамперед, якісні, структурні вдосконалення у межах нових підходів і рішень (комплексне і безупинне відновлення еколого-економічного потенціалу аграрного виробництва, виробництво якісної агропродукції, надання різноманітних послуг тощо).

Одним із найважливіших завдань сучасного сільськогосподарського виробництва інноваційного типу є не тільки забезпечення суттєвого збільшення виходу продукції, а й значне підвищення прибутковості та конкурентоспроможності шляхом ефективного використання економічного потенціалу агроєкосистем, генофонду сільськогосподарських рослин й тварин, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів [3, с. 20].

Отже, інноваційні підходи до розвитку аграрної сфери є вагомим стимулятором зростання національної економіки в цілому та засобом вирішення різноманітних соціально-економічних та глобальних викликів як у розвинених країнах, так і в країнах, що розвиваються. Переважна більшість інноваційних змін пов'язана із впровадженням агроінновацій, які сприяють інтенсифікації сільського господарства і гарантують економічну доцільність виробництва продовольства. Більш перспективними слід вважати інноваційні досягнення, які забезпечують перетворення сільськогосподарського підприємства на динамічну, адаптивну систему, здатну до постійного самовідтворення при погіршенні загальних умов

економічного розвитку. Основними пріоритетними напрямками інноваційної діяльності аграрних підприємств є техніко-технологічна модернізація, забезпечення ресурсозбереження, зростання якісних характеристик продукції, екологізація аграрного виробництва.

Література:

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобальних викликів: Постанова Верховної Ради України від 21.10.2010 №2632-VI. URL: www.zakon1.rada.gov
2. Ревенко М. Удосконалення державного регулювання розвитку аграрного сектору економіки. *Економіка України*. 2011. №12. С. 51–55.
3. Саблук П. Т. Проблеми забезпечення дохідності агропромислового виробництва в Україні в постіндустріальний період. *Економіка АПК*. 2008. № 4. С. 19–37.

*Свердан М.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Сільське господарство – один з найважливіших секторів національної економіки. В Україні існують всі необхідні сприятливі умови для розвитку аграрного сектору, що потенційно дає можливість забезпечувати внутрішнє споживання якісної та екологічно чистої продукції сільського господарства та нарощувати її постачання на світовий ринок. Прогнозований світовий дефіцит продовольства та потенційне збільшення обсягів його забезпечення з України сприяють зростанню вітчизняного агропромислового сектору.

Аграрний сектор України набув нового значення для економіки України в контексті стрімкого зростання обсягів виробництва та експорту протягом останнього десятиліття. Аграрна галузь національної економіки явно характеризується сталим розвитком та є основою розширення її експортного потенціалу. Кожний регіон України зазвичай спеціалізується на конкретних видах товарної продукції сільського господарства.

Основу аграрного сектору України становить сировина, зокрема продукція рослинного походження. Україна стала менш залежною від імпортованих товарів та почала збільшувати обсяги власного виробництва. В структурі експорту продукції переважає продукція рослинництва (понад 50%); частка продукції тваринництва становить значно менше (всього 5%; це пов'язано з тим, що більша частина продукції не відповідає стандартам Європейського Союзу). В структурі імпорту переважають готові харчові продукти (до 45%). Вказане засвідчує нераціональну структуру зовнішньої торгівлі: Україна імпортує товари з досить високою доданою вартістю, натомість, здебільшого експортує сировину або продукцію з незначним рівнем обробки.

В цілому, вплив євроінтеграції є позитивним для України, хоча й не позбавлений деяких вад, особливо на початкових стадіях функціонування зони вільної торгівлі. Існують вагомні перспективи для тісної співпраці в аграрній сфері, проте свої позиції доведеться ретельно завойовувати. Євроінтеграція стимулює модернізацію національної економіки, сприяє подоланню технологічної відсталості, залученню іноземних інвестицій, створенню нових робочих місць, підвищенню конкурентоспроможності вітчизняної продукції. Як частина Європи, українська економіка зорієнтована на функціонуючі моделі суспільного розвитку.

На сучасному етапі розвитку української економіки актуальним є питання зміни орієнтирів зовнішньої торгівлі в напрямі країн Європи та Азії. Після підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом Україна отримала нові можливості стосовно експорту сільськогосподарської продукції. Україна посідає лідируюче місце у світі за обсягами експорту зерна та входить в десятку найбільших експортерів сільськогосподарської продукції. Водночас, потенціал розвитку агропромислового комплексу не використовується у повній мірі через недосконалість відносин на земельному ринку, недостатнє фінансово-інвестиційне забезпечення, технологічне відставання і непрозору конкуренцію. Європейський ринок характеризується відносно високою купівельною спроможністю населення, але й ставить разом з тим доволі високі вимоги щодо якості продукції. Існуюча система квотування істотно обмежує присутність національних виробників на ринку країн Європейського Союзу, а також нерідко мають місце й деякі технічні перепони. Актуальною залишається оцінка впливу євроінтеграції на український ринок агропромислової продукції та вивчення факторів формування міжнародної конкурентоспроможності. Це посилюється впровадженням особливої стратегічної програми подальшого розвитку Європейського Союзу – Європейський зелений курс, який підвищує вимоги до стандартів якості аграрної продукції та її реалізацію на європейських товарних ринках сільськогосподарської продукції.

Зростання азійського ринку пропонує вітчизняній продукції сільського господарства можливості підвищення продажів в кількісному вираженні та продажу продукції нижчого рівня якості, порівняно з продукцією для країн Європейського Союзу. Ширший асортимент, відсутність квот, різних технічних бар'єрів, зростання обсягів поставок цілком компенсують наявність тарифного захисту і вищі витрати на транспортування продукції. Хоча, на азійському ринку існують деякі ризики економічного та політичного характеру, а рівень ринкової конкуренції збільшується через наявність північноамериканських та австралійських виробників. Актуальним також лишається питання формування ефективної стратегії конкурентної боротьби вітчизняних сільськогосподарських виробників на різних ринках збуту. Також існують певні проблеми державного регулювання агропромислового сектору та підтримки національних виробників в міжнародному економічному масштабі.

Піднесення та нарощування потенціалу агропромислового комплексу України значною мірою залежить від об'єктивної і перспективної державної політики та підтримки аграрного сектора. Тільки в такому випадку можливе виготовлення якісної продукції, відповідної сучасним вимогам, нормам та стандартам, а також завоювання ринків її збуту.

Література:

1. Кирилюк Є.М. Аграрний ринок в умовах трансформації економічних систем. К., КНЕУ. 2013. 571 с.
2. Попова О.Л. Сталий розвиток агросфери України: політика і механізми. К., НАН України, ІЕП. 2009. 352 с.
3. Ходаківська О.В. Екологізація аграрного виробництва. К., ННЦ «ІАЕ», 2015. 350 с.
4. Юрчишин В.В. Аграрна політика в Україні на зламах політичних епох. К., Наукова думка. 2009. 367 с.

*Слухаєнко Ю.В., студентка 1 курсу
магістратури, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Свердан М.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЛЬ МЕНЕДЖЕРА В УМОВАХ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ АПК

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки і суспільних відносин зростають вимоги до особистісних і професійних якостей менеджера. Тому аграрний сектор, а також підприємництво в сільській місцевості потребують підвищеної уваги щодо вибору менеджера. Керівник підприємства організовує роботу всіх інших менеджерів, які, в свою чергу, в залежності від розпоряджень, організують роботу своїх підлеглих. Чи тільки розпорядження повинен давати менеджер? Яка його роль в агробізнесі?

Вивчення проблеми ролі менеджера, і зокрема в умовах розвитку АПК, його якостей та здібностей займалися такі вчені як: Ф. Тейлор, Г. Гант, Ф. Гілберт, Г. Емерсон. Їх увага зосереджувалася переважно на питаннях впливу на працівника з метою підвищення продуктивності праці і забезпечення найвищої прибутковості підприємства.

Головною метою аграрного менеджменту є забезпечення прибутковості організації шляхом раціонального використання усіх видів ресурсів. Тому роль менеджера має визначальний характер і від того, яким він буде залежить розвиток того чи іншого підприємства. Серед особистісних якостей менеджера можна виділити основні: впевненість, порядність, чесність, справедливість по відношенню до підлеглих, повага до оточуючих, хороше здоров'я, енергійність, життєстійкість, допитливість, емоційне здоров'я, щоб витримувати перевантаження і стреси. У професійні якості менеджера входить ряд організаторських та ділових якостей: цілеспрямованість (адже від менеджера в нескінченному потоці інформації і моментально змінюють один одного подій потрібно постановка ясних, обґрунтованих цілей), підвищена працездатність,

дисципліна і контроль над собою, комунікабельність, уміння розташувати до себе людей, переконуючи у своїй правоті. Основні професійно важливі якості менеджера – реалізм і вміння керувати. Адже кожен менеджер повинен правильно оцінювати свої сили і можливості, щоб потім не довелося розплачуватися за свої помилки. І, звичайно ж, найголовніше – вміння керувати, управляти, організовувати і підтримувати роботу колективу.

Розуміння особливості функціонування аграрних ринків необхідне менеджеру для розробки стратегії розвитку підприємства і поточних планів його розвитку, а також для прийняття відповідних управлінських рішень. В умовах неможливості безпосередньо впливати на рівень сільськогосподарських цін з метою підвищення ефективності діяльності підприємства і зростання прибутку менеджер повинен сконцентрувати основну свою діяльність на питаннях організації виробництва та контролю з метою мінімізації собівартості продукції. Адже саме ці параметри діяльності підприємства безпосередньо залежать від нього. Коливання цін на сільськогосподарську продукцію і відповідно доходів за роками призводить до нестабільності доходів сільськогосподарських виробників. Ці коливання пов'язані з особливостями виробництва в даній галузі, що значно залежить від погодних та кліматичних умов. У своїй роботі менеджер має враховувати і цю особливість аграрної галузі, що потребує обґрунтованих підходів щодо рішень стосовно спеціалізації виробництва, каналів збуту продукції, участі у форвардних та ф'ючерських ринках.

Підсумовуючи можна сказати, що загалом сільське господарство є специфічною галуззю. Воно значною мірою відрізняється від інших галузей народного господарства, що визначає особливості аграрного менеджменту. Тому роль менеджера в розвитку АПК має важливе значення. Менеджер АПК – керівник, який повинен пристосуватися до всіх непередбачуваних ситуацій, які можуть скластися: несприятливі кліматичні умови, зменшення попиту на вироблену продукцію, нестабільні ціни, законодавчі зміни. В світлі чого зростає роль молодих фахівців, зокрема, випускників НУБіП України.

Література:

1. <http://buklib.net/books/21904/>.
2. <http://www.studfiles.ru/preview/4532164/page:14/>.
3. <http://buklib.net/books/22314/>.

Суханова А.В., к.е.н., доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

РОЛЬ АГРОБІЗНЕСУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ ТА СВІТУ

Агробізнес – це локомотив української економіки. Україну історично називають житницею Європи, оскільки тут зосереджено близько 25% світових чорноземних ґрунтів, відомих високим рівнем родючості. Країна також є найбільшим у світі експортером соняшникової олії та одним із найбільших експортерів зерна.

Пандемія COVID-19 стала великим шоком для світової та європейської економіки. Вперше світові економіки стикаються з економічною і фінансовою кризою, яка викликана в наслідок уповільнення економічного зростання, пов'язаного зі здоров'ям. Україна разом з іншими країнами-членами Світової організації торгівлі розповсюдили спільну заяву щодо забезпечення відкритої та передбачуваної торгівлі сільськогосподарською та харчовою продукцією в рамках пандемії COVID-19. Так, автори спільної заяви, крім іншого, задекларували прагнення забезпечити відкритість та нерозривність ланцюгів постачання з метою продовження належного функціонування міжнародних ринків торгівлі сільськогосподарською продукцією та ресурсами, що відіграє важливу роль у запобіганні нестачі продовольства та забезпеченні глобальної продовольчої безпеки, не встановлювати обмежень щодо експорту сільськогосподарської продукції та утримуватись від запровадження необґрунтованих торговельних бар'єрів щодо сільськогосподарської та аграрної продукції, а також ключових ресурсів сільськогосподарського виробництва.

Основними сільськогосподарськими культурами, що роблять Україну одним із світових лідерів, є зернові та кормові культури, включаючи пшеницю, кукурудзу, ячмінь, соняшник, цукровий буряк, тютюн, бобові, фрукти та овочі. За даними державної служби статистики середня врожайність зернових у 2019 році зросла на 2,2 центнера з гектара. Якщо у 2018-му вона дорівнювала 47,4 ц/га, то у 2019 році дійшла до 49,1 ц/га. Помітно збільшилася врожайність і деяких інших культур: озима пшениця — 41,7 ц/га, ячмінь – 34,8 ц/га, кукурудза – 71,4 ц/га, гречка – 13,3 ц/га, просо – 18,1 ц/га, соняшник – 25,1 ц/га, соя – 23,5 ц/га.

Величезну роль сільське господарство відіграє і в структурі експорту. Станом на кінець 2019 року агросектор приніс країні майже 40% валютної виручки, демонструючи стабільність протягом останніх трьох років.

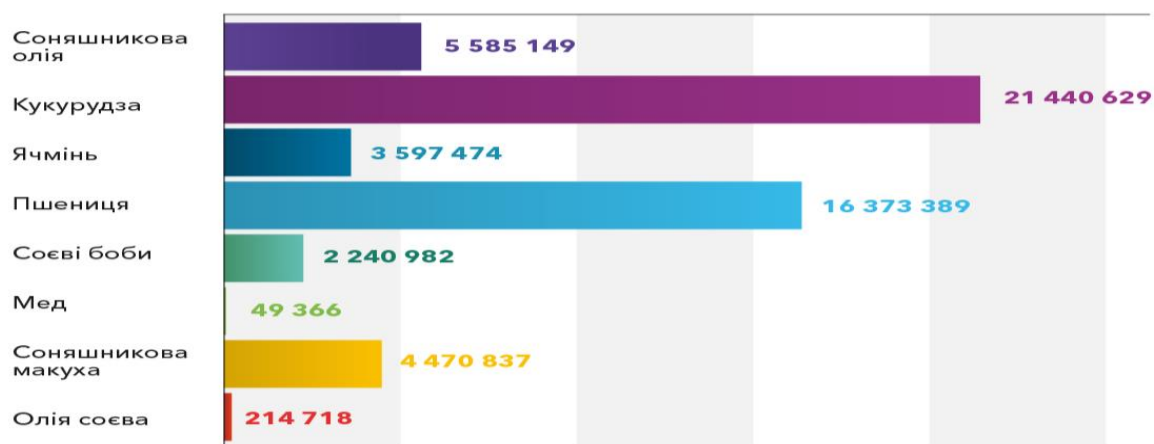

Рис.1. Експорт з України, тонн

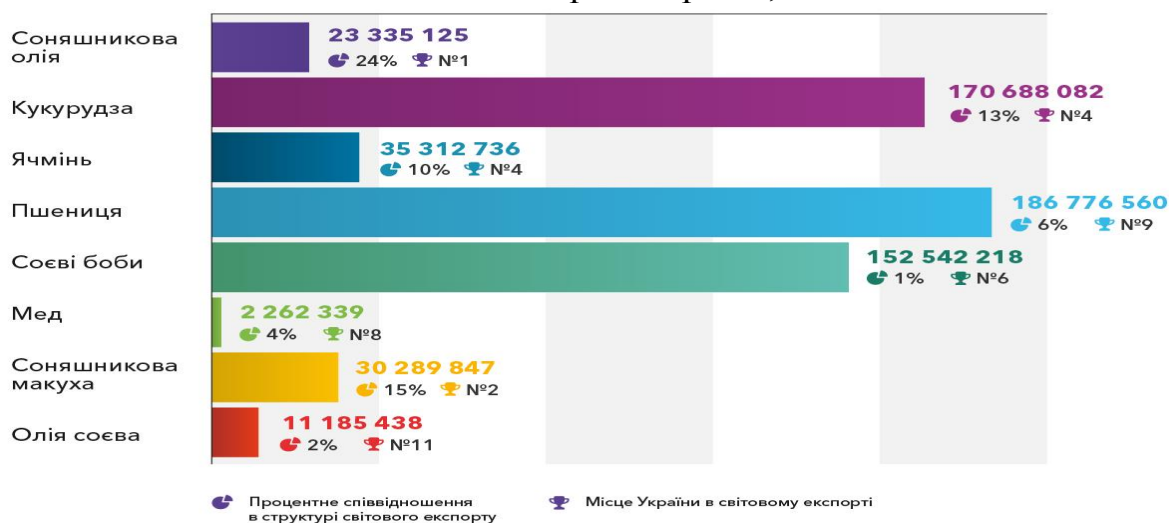

Рис.2. Світовий експорт, тонн

Виробляючи 90-100 мільйонів тонн зернових культур щорічно, Україна зберігає провідні позиції у світі. При цьому країна є третім найбільшим експортером зерна у світі (щорічний експорт становить 50-60 мільйонів тонн).

Так, за даними Держмитслужби на кінець квітня 2020 року Україною вже експортовано близько 50 млн.тон зернових, зернобобових (з продуктами їх переробки) та борошна.

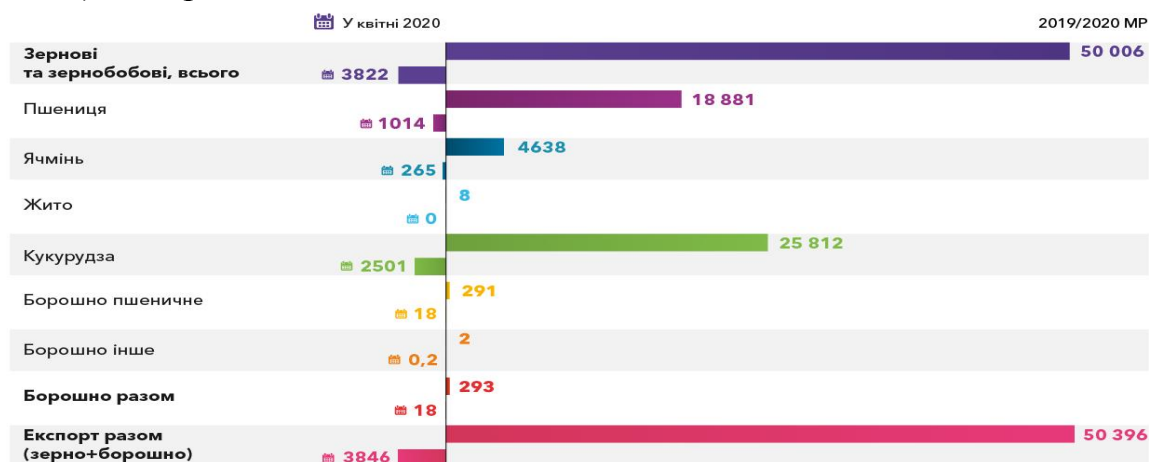

Рис.3. Експорт з України зернових (з продуктами їх переробки) та борошна, тис.т., станом на 28.04.2020

Завдяки своєму величезному потенціалу сільське господарство продовжує залишатися ключовою галуззю для інвестицій. Обсяг інвестицій в агропромисловий комплекс за дев'ять місяців склав більше 60 млрд грн з них 45 млрд грн безпосередньо на сільське господарство. Половина зазначених коштів була спрямована на проекти в галузі тваринництва, в т.ч. на будівництво ферм. Також значна частина інвестицій припала на проекти в сфері свинарства. В галузі рослинництва основна частина інвестицій була спрямована на будівництво елеваторів і потужностей для зберігання сільгоспкультур.

Література:

1. <https://dlf.ua/ua/silске-gospodarstvo-v-ukrayini/>
2. Войтко С. В. Транснаціональні корпорації : навч. посібник / С. В. Войтко, О. А. Гавриш, О. О. Корогодова, Т. Є. Моїсеєнко. – Київ : КПП ім. Ігоря Сікорського, 2016. 208 с. URL: https://books.google.com.ua/books/about?id=cJTgDQAAQBAJ&redir_esc=y

*Тищук І.І., студентка 1 курсу
магістратури, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Свердан М.М., к.е.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АПК УКРАЇНИ

В економіці України агропромисловий комплекс впливає на соціально-економічне становище суспільства. Сільське господарство держави – це проблемна нестабільна сфера, яка майже не забезпечена сучасною технікою та новими технологіями, через що виникає низька продуктивність виробництва та не конкурентоспроможність сільськогосподарської продукції на світовому ринку. Втілення прийнятої в 90- ті роки моделі ринкових відносин в АПК не забезпечила формування ефективних економічних міжгалузевих відносин, призвела до різкого погіршення фінансово-економічних показників діяльності аграрних товаровиробників, зниження виробництва. Основна причина – недосконалість вивчення принципів державного регулювання розвитку АПК, які застосовувались у практиці провідних країн.

Основною проблемою для України є відсутність стратегій та пріоритетів піднесення галузей комплексу. Успіх в процвітанні зовнішньої економіки без цільної соціально-економічної політики, стратегії і тактики дій неможливий.

Агропромисловий комплекс потребує створення дієвого механізму державної підтримки, тому що він є надзвичайно важливий в соціальній та економічній сфері держави. Він не конкурує з іншими галузями економіки.

Підтримка держави для АПК стане пріоритетним напрямком в економічній політиці. Необхідним кроком аграрної політики є застосування скупки надлишків продукції за низькими цінами, товарні інвестиції на ринку, митне регулювання. Система кредитування, яка існує в країні, орієнтована на сфері з високою прибутковістю та оборотністю вкладених коштів. Високі ставки кредитів не дозволяють виробникам сільськогосподарської продукції бути на рівні з іншими галузями народного господарства. Інвестиції – це важлива умова розвитку агропромислового комплексу. Вона повинна проявлятися в створенні законодавчих механізмів, які регулюють відносини між суб'єктами підприємницької діяльності, створенні системі пільг (забезпечила б привабливість інвестицій в комплексі) [2].

Для того щоб не було кризи в АПК потрібно провести довгострокову програму зовнішніх відносин з іноземними партнерами, яка була б позитивним чинником для обох сторін.

Щоб розширити ринки збуту та просувати сільськогосподарську продукцію на світовий ринок треба дотримуватися балансу між попитом як внутрішнім, так і зовнішнім, підвищити ефективність вирощування соняшника, зернових культур, льону, продукції тваринництва. Також зменшити залежність від окремих ринків, посиливши економічну безпеку країни, домогтися позитивного сальдо(перевищення експорту над імпортом), постійно вести пошук покупців та підтримувати зв'язки з справжніми відповідальними партнерами.

Головне завдання виробничо-економічних формувань полягає в об'єднанні зусиль організацій і підприємств, які переробляють, реалізують продукцію та високоякісні продовольчі товари. Основним напрямком підвищенні ефективності всіх підрозділів агрокомплексу є перехід на інтенсивний розвиток. Інтенсифікація сільського господарства – це збільшення виробництва продукції в розрахунку на одиницю ресурсів [4].

Для забезпечення вдосконалення розвитку АПК необхідно запроваджувати нові енергозберігаючі технології та використовувати сучасні технології. Техніка має бути різноманітною, яка пристосовуватиметься до несприятливих умов(забрудненість, підвищена волога, перезавантаження та ін.). Проте саме ці несприятливі фактори викликають додаткову потребу в ресурсах на її ремонт і оновлення, знижують термін експлуатації техніки, сповільнюють можливості впровадження науково-технічного прогресу. Сучасний науково-технічний прогрес дозволяє одній людині, яка займається сільським господарством, виробляти продукцію для 50-70 людей.

Агропромисловий комплекс беззаперечно залежить від умов навколишнього середовища, що є основною причиною нестійкості фінансовоекономічного положення сільськогосподарських товаровиробників (державі має брати участь в підтримці нормальних відтворювальних умов в комплексі). Однак, одним з головних резервів росту ефективності господарства є раціональне використання землі. Сфера діяльності людини вимагає сприяння держави підтримувати умови життя, адже часто процес виробництва продукції пов'язаний з місцем проживання людей.

Держава може і повинна брати участь відповідно своїй компетенції в розвитку агропромислового виробництва, забезпечувати аграрну економіку. Особливу увагу

звертати на ступінь компетентності органів правління, і правильне використання державних ресурсів. Реалізація пропозицій щодо розвитку агропромислового виробництва і його відновлення, повинна покращити соціально-економічне становище, забезпечити продовольчу безпеку і забезпечити нормальний рівень харчування населення. Слід звернути увагу на переробку, зберігання та реалізацію продукції.

Література:

1. Шумпетер Й. Інновації у розвитку підприємництва в аграрній сфері // Економіка АПК. – 2009. – № 1.
2. Демчак І.М. Ситуація в аграрному секторі економіки та заходи Уряду щодо державної підтримки розвитку АПК // Економіка АПК. – 2005. – № 11. – С. 12–19.
3. Деревичко М. АПК в умовах глобалізації / М. Деревичко // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 9.
4. Фещенко Н.М. Окремі аспекти державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників / Н.М. Фещенко // Агроінком. – 2006. – № 3-4. – С. 11–19

*Федоренко В.М., студентка 2 курсу
факультету аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Орехівський В. Г., к.е.н., доцент
кафедри виробничого та інвестиційного
менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ АПК В РИНКОВИХ УМОВАХ

Сучасний аграрно-промисловий комплекс є важливим сектором економіки України. У ньому зосереджена майже третина основних виробничих фондів, працює четверта частина населення, зайнятого у народному господарстві, виробляється понад 20% валового суспільного продукту та третина національного доходу, формується 70% роздрібного товарообігу [1].

Важливою умовою зміцнення економічного потенціалу в Україні є створення сучасної ринкової структури. В основу ринкових перетворень в АПК покладена програма роздержавлення і приватизації. Також, значно покращило б державну роль у протидії кризових явищ затвердження Концепції аграрної політики України та Національна програма розвитку АПК [2].

До основних концептуальних положень формування і реалізації аграрної політики України насамперед належить:

- забезпечення продовольчої безпеки країни;

- гарантування пріоритетного розвитку агропромислового комплексу з визнанням сільського господарства базовою галуззю економіки народного господарства;

- створення умов для стабілізації та нарощування виробництва сільськогосподарської продукції.

Важливого значення набуває формування багатуукладної аграрної економіки, забезпечення свободи вибору нових організаційно-правових форм господарювання на основі удосконалення земельних та майнових відносин власності [3].

Одним із стратегічних напрямів аграрної політики України є створення умов для збалансованого поєднання державного регулювання економіки агропромислового виробництва з економічною свободою підприємств і організацій в умовах переходу до ринкових відносин.

До складових забезпечення розвитку агропромислового комплексу безпосередньо відноситься:

- формування державної науково-технічної політики;
- організація наукового, інформаційного та кадрового забезпечення агропромислового виробництва;
- розвиток селекції і насінництва сільськогосподарських культур та селекційно-племінної справи у тваринництві та рибництві.

Аграрна політика повинна мати чітко виражену соціальну спрямованість, вектор якої зорієнтований на відродження і соціальний розвиток села, створення повноцінного соціально-життєвого середовища в сільських поселеннях. Ці та інші положення знайшли відображення у новому варіанті проекту Концепції аграрної політики України, яка розглянута і схвалена в кінці 1998 р. Кабінетом Міністрів України [4].

З урахуванням концептуальних положень аграрної політики розроблений проект Національної програми розвитку агропромислового виробництва і соціального відродження села України на 1999-2010 рр., у якій визначені основні напрями та шляхи розвитку однієї з важливих складових економіки країни.

В основу Національної програми покладений поетапний характер її реалізації:

- На першому етапі (1999-2000 рр.) головним завданням є зупинення спаду агропромислового виробництва в країні, створення умов для його стабілізації шляхом організації раціонального використання наявного ресурсного потенціалу, формування економічного механізму освоєння ринкових відносин.

- Другий етап (2001-2005 рр.) характеризується нарощуванням виробництва сільськогосподарської продукції, активізацією формування соціальної інфраструктури села в складі комунальної власності, наповненням внутрішнього і зовнішнього ринку продовольства держави.

- Протягом третього етапу (2006-2010 рр.) в основному сформована багатуукладна економіка агропромислової сфери, забезпечуватиметься розвиток виробництва на основі реалізації державних, галузевих та регіональних програм, збалансованих обсягів виробництва з ресурсним потенціалом [5].

Таким чином, від Міністерства аграрної політики та продовольства України в подальшому залежить успішна імплементація Національних програм розвитку аграрного сектору, з урахуванням міжнародного досвіду та із залученням молодих

фахівців, в першу чергу випускників НУБіП України.

Література:

1. Черевик Н.В., Вітченко М.В., Титаренко А.О., «Проблеми та перспективи розвитку АПК». Вісник ЖДТУ, №4, 2010.
2. Надвиничний С.А. Економічний розвиток аграрної сфери регіонів України в умовах глобалізації /Монографія, 2018
3. Надвиничний С.А. Сучасні проблеми та пріоритети розвитку сільськогосподарського виробництва України в ринкових умовах/ Регіональні аспекти розвитку і розміщення продуктивних сил України. 2005

*Шептун Н.С., студентка 3 курсу
факультету аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)
Орехівський В. Г., к.е.н., доцент
кафедри виробничого та інвестиційного
менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

МОТИВАЦІЯ ПЕРСОНАЛУ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Успішна діяльність підприємства великою мірою забезпечується професійною роботою його співробітників. Саме персонал формує конкурентні переваги підприємства, сприяє підвищенню його статусу і поліпшенню ринкових позицій, забезпеченню ефективної і прибуткової діяльності на довгострокову перспективу. Для підприємств підприємницького характеру діяльності це особливо актуально, оскільки все сильніше розвивається конкуренція, приватний капітал завойовує нові ринкові ніші. У цих умовах грамотна політика управління людськими ресурсами це передумова формування стратегічної ефективності і стабільності їхньої діяльності.

Це вимагає визначення шляхів підвищення мотивації та розроблення механізмів підвищення результативності праці в цілому на підприємствах та заохочення робітників до управління діяльністю підприємств при знаходженні перспективних напрямів реалізації стратегічних цілей. Підприємство може реалізувати свій потенціал до економічного зростання лише за умов ефективної мотивації. Недостатня ж мотивація на підприємстві може виступати стримуючим фактором до зростання показників ефективності його діяльності.

Питання підвищення мотивації праці, її методам і стимулюванню праці досліджені в роботах таких вчених, як: М. Мескон, М. Альберт та Ф. Хедоурі, Л.

Страут, Е. Мейо, А. Маслоу, Ф. Герцберг. також знайшли своє відображення в працях вітчизняних науковців: О.А.Богущького, В.Г. Воронкової, В.Г. Орехівського, В.А. Шахового та ін. На сьогодні науковці, які досліджують питання мотивації персоналу організації звертають увагу на те, що матеріальні стимули та зовнішні винагороди не завжди витримують конкуренцію із такими мотиваторами, як визнання, повага, розуміння між керівниками і їх підлеглими.

В Україні існують такі проблеми мотивації праці на підприємствах:

1. Неврахування індивідуальності кожної людини, внаслідок чого керівник не спроможний визначити ті фактори, які впливають на покращення праці робітників.

2. Керівники мало приділяють уваги покращенню психологічного клімату в колективі.

3. Відсутність прямої залежності розміру премії від конкретних результатів роботи працівників структурних підрозділів підприємства. У результаті чого, вона перестала виконувати свою головну – стимулюючу функцію, і перетворилась на просту надбавку до посадового окладу [2].

Проте останнім часом в українських компаніях практикується заохочення персоналу оригінальними способами. Наприклад, у компанії «ВВН Україна» за підсумками півріччя найуспішнішим співробітникам надають грошові премії, пивні набори, швейцарський годинник або тижневу путівку на двох за кордон. Крім того на протязі шести місяців такі працівники можуть не відповідати на дзвінки керівництва після 18:00, а також не дотримуватися дресс-коду [3].

До ефективних методів мотивації праці також можна віднести створення для робітників підприємства «центрів здоров'я» з необхідним обладнанням, особам, які усиновили дитину, надання фінансової допомоги, та грошові виплати сім'ям, що мають дітей-інвалідів. Іноді на підприємствах інженерам дозволяють користуватися запасними деталями, що сприяє розвитку творчої думки. Також застосовують такі форми заохочення, як разові премії до річниць або надання відпусток, за невисоку оплату або навіть безкоштовна юридична допомога, відкриття дитячих дошкільних установ, фінансова допомога дітям співробітників для продовження освіти, надання вільного дня серед тижня, робота влітку для студентів і аспірантів, допомога та консультування людей до пенсійного віку.

Таким чином, мотивація була і залишається важливим інструментом заохочення персоналу будь-якої організації до ефективної роботи. При цьому, важелем впливу на хорошого спеціаліста є не тільки підвищення заробітної платні, але і формування ефективної системи взаємовідносин між керівництвом та працівниками, а також формування мотиваційної системи. Керівник компанії обов'язково повинен долучатися до мотивації персоналу. Тоді і персонал, і керівництво працюватимуть, як єдина команда, допомагаючи один одному досягати своїх цілей. Навіть, якщо через певний період працівник залишить підприємство, де він довгий час пропрацював у хорошій команді, він в таких умовах швидше за все розповсюджуватиме позитивну інформацію про компанію.

Ефективна система мотивації на підприємстві має поєднувати найкращий досвід існуючих систем мотивації у вітчизняній та зарубіжній практиці, висновки з праць науковців, а також побажання роботодавця та працівників. Це дозволить

суттєво покращити конкурентну позицію компанії на ринку.

Література:

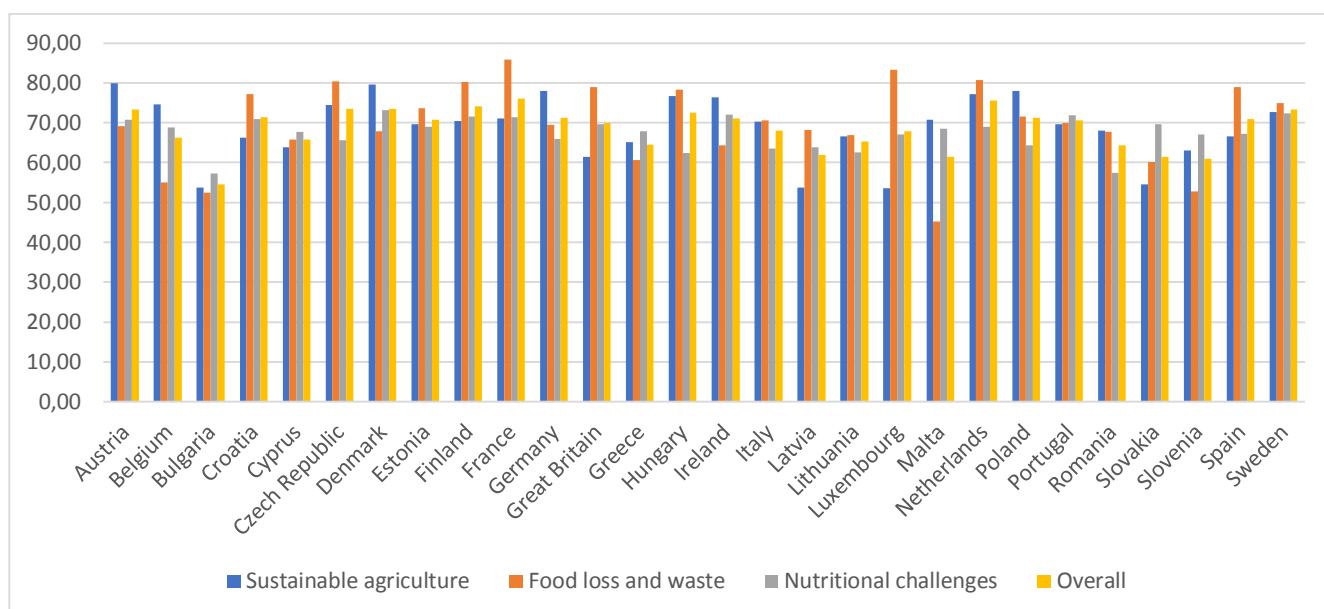
1. Бала В.В. Процес мотивації персоналу підприємства та його складові / В.В. Бала, А.Г. Мацак // Технологический аудит и резервы производства. – 2016. – № 3(3). – С. 46–50.
2. Буянова І. А., Рандіна А. М. Мотивація працівників у сучасних умовах господарювання підприємств і організацій: [Електронний ресурс] / Буянова І. А., Рандіна А. М. // 2012. – Режим доступу до статті: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=16537>.
3. Труш Ю. Л., Гриценко А. О. Мотивація персоналу на підприємствах в сучасних умовах господарювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/23596/1/2.pdf>.

Kaira Z.S., D.Ec.Sc., Prof., University of High Banking School, Gdansk, Poland

Dielini M., Dr. of Economics, Ass. Prof., Prof. of the department of productive and investment management
NULES, Kyiv, Ukraine

FOOD SUSTAINABILITY INDEX AS AN INDICATOR OF FOOD SECURITY

Nowadays the world has a socio-economic problem of food security, which is manifested not only in food shortages, but also in its surplus, nutritional issues, agricultural development. It is the Sustainable Food Index, which is a global study of the nutritional value of food, sustainable agriculture and food waste, which is studied in the framework of achieving the Sustainable Development Goals. The values of the indicators determine that the higher the value, the better the situation in the country. Figure 1 shows the result of this index in the EU in 2018, as one of the most developed region in the world.

* Built on the basis of [1]

** We consider Great Britain as the member of the EU since it has left in 2020.

Figure 1. Indicator of the Sustainable Food Index in the EU, 2018

From the figure it is seen, that the indicator of food waste is the lowest in 2018 in Malta, Bulgaria and Slovakia. This means that the situation with food waste and state policy in this direction is not at the proper level.

The first positions on this indicator in France, Luxembourg, the Netherlands, the Czech Republic and Finland. It is worth noting the position of the Czech Republic, which is ahead of such developed countries as Austria, Sweden, Great Britain, Germany, which is indicative of the study, because the economic development of this country was slightly slower due to historical and legal factors. If we study the whole group of indicators and the result of the overall index, we see that almost all indicators of the Czech Republic is in the group of countries that have the best indicators, but only far behind the position in terms of nutritional challenges.

The indicator of sustainable agriculture reflects the weighted average of indicators in water, land, waste and land use. The obtained results reflect the lowest indicators in Latvia, Luxembourg, Slovakia, which allows to draw conclusions about the quality of agricultural products in these countries. However, concerning Luxembourg, it can be assumed that this is due to the size of the country and the small share of agriculture in the country's GDP.

Among the countries with the best results by this indicator are Austria, Denmark, Germany, Poland and the Netherlands.

If we take the leaders by the previous indicator - France, Luxembourg, the Netherlands, the Czech Republic and Finland, we see that in this indicator only the Netherlands still has the leading position.

The nutritional challenges has follows result in the EU countries: the leading countries are Denmark, Sweden, Ireland, Portugal, Finland, and France. The countries with the worst positions in the region are Bulgaria and Romania, which joined the EU in 2007 and do not have high rates of economic growth. Hungary is also not one of the lowest in terms of nutritional value, although the other two indicators are significantly higher than the average. In general, according to this indicator, the EU countries have a

value close to the average, which characterizes a small stratification of this indicator.

Analyzing the overall indicator of the Sustainable Food Index, the best indicators are France, the Netherlands, Finland, Denmark, the Czech Republic and Sweden. Among the countries with the lowest rates are Bulgaria, Slovenia, Slovakia, Malta. Mostly these countries are post-Soviet, except of Malta, that results in current economic development of them.

In general, the positions of countries that have averages of three indicators have approximately the same indicators as the generalized ones. Luxembourg stands out in particular, as the first indicator - food waste - is the leader, and according to the General Index gained a little less than the average, due to its low sustainability of agriculture.

Among other countries there is no great differentiation in indicators that make up the Sustainable Food Index.

As a generalization of the analysis, we can say that in the EU the Sustainable Food Index has positive results. In general, only a few countries have very low rates, due to their level of economic development, specificity of territory and geographical location.

References

1. Food Sustainability Index country ranking, 2017. URL: <http://foodsustainability.eiu.com/country-ranking/> (last accessed: 08.10.2019).

*Shinkaruk LV, Dr of Economics, Prof.,
corresponding member of the NAS of Ukraine,
head of the department of production and
investment management
NULES of Ukraine,
Dielini M., Dr. of Economics, Ass. Prof., Prof.
of the department of productive and investment
management
NULES, Kyiv, Ukraine*

TRENDS OF THE FOOD SECURITY INDEX IN THE WORLD

In continuation of the research of food security, it is decent to study the development of a global food security index, which considers the availability of food, quality and safety of products, as well as natural resources. The index analyzes 113 countries and is based on 59 indicators that measure food security in developed and developing countries.

Figure 1 shows the indicator of the Food Security Index in 2018 and 2019.

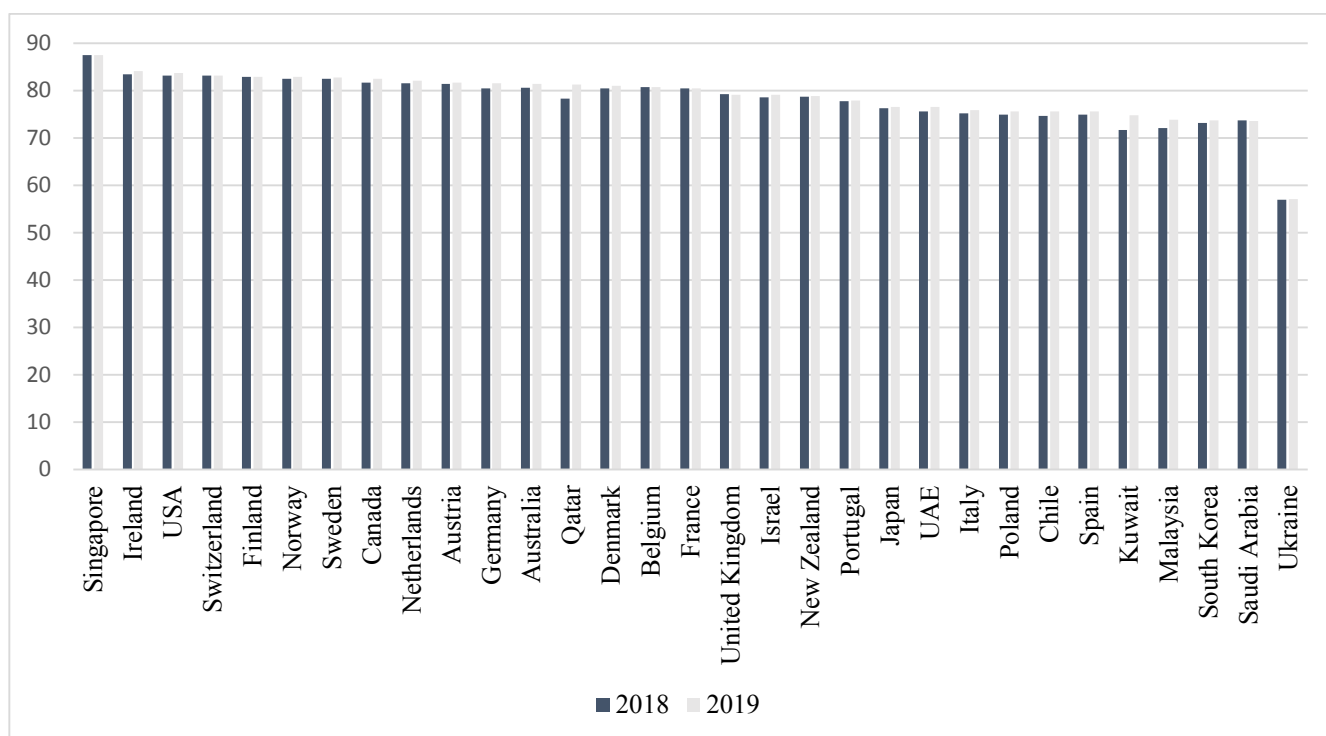

Figure 1. Indicator of the Food Security Index in 2018-2019

* Built on [1]

This Index is an integrated indicator that assesses the food security of 113 countries since 2012 by 4 groups of indicators: affordability, physical availability, quality and security, and natural resources and sustainability. The last component was added to this indicator only four years ago (in 2017). On the fig. 1 are presented the results of 2018 and 2019 years. We identified the top 30 positions by the ranking and Ukraine separately.

As we can see from the above figure, the leader in food security in 2018 and 2019 was Singapore (87.4 in both years), which strengthened its position compared to 2017. Ireland lost its position in previous years and occupies the second position (84.0 in 2019). The United States ranks 3rd position (83.7 in 2019). It is worth to mention, that the United States is taking many measures to encourage increased availability of benefits for households that point to the problem of food insecurity. In general, for the European countries that have already been analyzed, the positions are quite clear and justified, as in France and Italy, measures are taken to provide food to those in need and reduce food emissions. Taking into account the above analysis, it can be seen that the Czech Republic, which has a good position in the EU and Europe as a whole, is behind many countries and held 24 positions in mid-2018, and subsequently did not enter the 30 countries with the highest rate. reflects the versatility of the indicator and taking into account those data that were not considered in this study.

If we analyze the presented rating, we see that among the 30 countries, most of them are the countries of the European region, namely their number is more than 50%.

In addition to European countries and already considered United States, are also represented Canada, Australia, Qatar, Israel, New Zealand, Japan, the UAE, Chile, Kuwait, Malaysia, South Korea, and Saudi Arabia. Almost all of them improved their performance during 2019. This is especially reflected in Qatar, Kuwait and Malaysia. Thus, we see that in addition to European countries, food security issues are important

for other countries and their settlement is quite effective given the result of the Index.

In 2019, Ukraine took the 76th place. Ukraine's indicator is 30.5 points lower than the leader of Singapore's rating, but, in general, the result of our country has grown by 0.2, which positively characterizes the changes in our country, but they are not enough to ensure food security with other countries in the region.

References

1. Global Food Security Index. The Economist. URL: <https://foodsecurityindex.eiu.com>.

Tehoua Kadio Jean Amos

*student of the Faculty of Agrarian Management
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine,
(Kyiv, Ukraine)*

Kateryna A. Alekseieva, *As.Professor,
PhD (Public Administration),
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine,
(Kyiv, Ukraine)*

EXPERIENCE OF DEVELOPMENT OF THE ECONOMY OF CÔTE D'IVOIRE: THE MAIN TRENDS AND PROBLEMS TO SOLVE

Nowadays it is very important to share experience in development of different countries of the world. This is essential in order to build up a strategical plan for future. In this connection the studies of economic development of Côte d'Ivoire are important for the Ukrainian researchers.

Côte d'Ivoire is a country located on the south coast of the West Africa. The official language of the republic is French, with local indigenous languages. The current population of Côte d'Ivoire is 26,761,496. The agriculture in Côte d'Ivoire is aimed at development of the industrial and export crops as well as food crops. Côte d'Ivoire is a country that from the beginning of its independence (7 August 1960) has built its economy on agriculture. Indeed, it is positioned as the world leader in cocoa (1.9 million tons), of the cashew nuts (849 thousand tons), rubber (461 thousand tons). In Ivory Coast 64.8% of the land is agricultural and therefore the economy's foundation is mostly based on agriculture. Fifty-five percent of income of the country comes from exports of cocoa and coffee which are both agricultural products [1]

As for the foreign direct investment, it plays a key role in the Ivorian economy, accounting for between 40% and 45% of total capital in Ivorian firms. The stock market capitalisation of the companies in Cote d'Ivoire was \$2,327 million in 2005 by the World Bank Real GDP growth was 7.4% in 2018 and 2019, and could remain above 7.0% during 2020–2021, assuming good rainfall and favorable terms of trade. [2]

Simultaneously with the agrarian sector, Cote d'Ivoire has a rather developed tourism. Possessing 520 kilometers of coastline it has all the preconditions for it. The towns of Grand-Bassam, Assinie or Sassandra are the main seaside tourist destinations. The towns of Grand-Bassam, Assinie or Sassandra are the main seaside tourist destinations.

However, there are huge weaknesses in the development of Côte d'Ivoire. First of all, these are problems with the youth employment, i.e. 70.3% of people were unemployed in 2016. One of the reasons for it is the lack of education of the young people. Côte d'Ivoire is below the average in Africa when it comes to education. The country's workforce is unfortunately very unskilled, i.e. 75% of Ivorians remain at the primary level of education for the whole period of their lives.[2]

In such conditions, education and training among the youth become very important because thanks to them it is possible to bring the country to a new level of its development in future. In our opinion to solve the problem of lack of education among the young people it is necessary not only to develop the educational system of the country but also to widen the connections with the countries of the world which have the developed educational system. As for raising education among the adult people good example of solving the problem is when companies introduce educational and training programs for their employees to make it not so difficult to accept the changes in the economy.

So that, Côte d'Ivoire has a huge potential for development. To implement this task, it is necessary as soon as possible to solve the problem with education in the country.

Literature:

1. The World Bank. Poverty headcount ratio at \$ 3.2 a day (2011 PPP) (% of population) – Cote d'Ivoire. Available at: https://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.LMIC?locations=CI&name_desc=false (accessed April 10, 2021)
2. World Bank Country and Lending Groups. Available at: <https://datahelpdesk.worldbank.org/knowledgebase/articles/906519-world-bank-country-and-lending-groups> (accessed April 10, 2021)

СЕКЦІЯ 2. УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ АГРОПРОДОВОЛЬНОГО СЕКТОРУ

Власенко Т.О., к.е.н., доцент

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

(м. Київ, Україна)

Руденко В.І., магістр 1-го року навчання,
ФАМ,

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

(м. Київ, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Бізнес в усьому світі все більше набуває проектний характер. Згідно з американською статистикою практично третина світової економіки пов'язана з проектною діяльністю. Досвід Німеччини, Японії, США, Великобританії свідчить про те, що концепція управління проектами є потужним засобом економічного розвитку і виходу з кризи, методом вирішення великих виробничих, наукових і соціальних проблем. Реалізація проектів більшості сучасних підприємств є невід'ємною і стратегічно важливою частиною їх діяльності, оскільки проекти тісно пов'язані як з основним виробництвом, так і з вдосконаленням системи управління.

Управління проектом являє собою цілеспрямований процес досягнення цілей при обмеженнях на фінансові, матеріальні, людські, часові та інші ресурси. Методи проектного управління роблять бізнес прозорим і легко керованим і дозволяють реалізовувати проекти в максимально стислі терміни при обмежених ресурсах, що є важливим для аграрної сфери. Ця тенденція простежується і в Україні. Зростаюча складність економічних процесів, збільшення числа суб'єктів управління, нестійке функціонування економіки, різке скорочення державних інвестицій, висока інфляція ведуть до того, що в даний час потрібні проекти, які реалізуються в мінімальні терміни і приносять максимальний прибуток. Саме тому потрібна організація проектної діяльності.

В Україні технології проектного управління отримали значний розвиток, який пов'язаний як з використанням сучасних підходів в області проектного управління, так і з використанням автоматизованих систем управління проектами. Методологія та засоби управління проектами широко використовуються в сферах проектно-орієнтованої діяльності, особливо при створенні нових продуктів і послуг, при цілеспрямованих змінах в рамках окремих організацій, компаній, а також в агропромисловому комплексі України.

З проектною діяльністю так чи інакше стикалися всі сучасні аграрні підприємства, адже проект – це соціально-економічна система, що обмежена в часі і включає в себе, зокрема, диверсифікацію, проведення реконструкції, відкриття нових видів бізнесу, випуску нової продукції, послуг тощо. Саме проектні системи створюють інноваційні передумови розвитку організації, сприяють трансформації

як бізнесу в цілому, так і управлінської діяльності, зокрема. Реалізація будь-якого проекту передбачає досягнення мети проекту, тож для забезпечення досягнення результатів необхідно здійснювати моніторинг та оцінювання проекту [1].

Цінність проекту в аграрному виробництві визначається інтересом, яку формує продукт проекту при виконанні правил, що містяться в місії проекту. Існує дві необхідні умови, які гарантують створення цінності проекту.

Першою умовою є практична здатність проектного менеджера виконати проект відповідно до плану; другою умовою створення цінності проекту є знаходження способу вписуватися в цінність проекту для всіх зацікавлених сторін через ознаки продукту проекту. Перша умова є обов'язковою, тоді як друга – достатньою умовою створення цінності проекту.

Проект, який відповідає зазначеним умовам, може збільшити цінність активів сільськогосподарського підприємства, створити інтелектуальну цінність і цінність нововведень в результаті своєї реалізації, оскільки його продукт створює нову соціальну цінність для суспільства і цінність для власників. Також він може сформувати цінність балансування інтересів зацікавлених сторін, яка виділяє цінність володіння проектом для кожної зацікавленої сторони і проводить синергію для майбутньої вигідної співпраці або нової моделі кросс-індустріального аграрного бізнесу, де при виконанні проекту необхідно уміло балансувати інтереси учасників [2].

Важливість в сучасних умовах розвитку економіки та бізнесу переходу аграрних підприємств на засади проектного управління очевидна. На державному рівні доцільно створювати умови підготовки конкурентоздатних проект-менеджерів вищими навчальними закладами та сприяти розвитку їх послуг з управління проектами, зокрема проектів аграрного спрямування. На підприємствах керівництву необхідно осмислити значення та реальність управління проектами в заданих умовах господарювання.

Література:

1. Юрчук Н.П. Система моніторингу в управлінні IT-проектами. Електронний журнал «Ефективна економіка». 2018. № 4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?n=4&y=2018> (дата звернення: 10.04.2021).
2. Судук О.Ю. Формування цінності проектного підходу в сфері аграрного виробництва. Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». 2016. Вип. 74, т. 2. С. 213-220. URL: <http://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/article/view/409/419> (дата звернення: 10.04.2021).

Гуленко І.Р., здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ФАМ МО 4 курс, 2 група, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)
Науковий керівник: Резнік Н.П., д.е.н., професор кафедри менеджменту ім. проф. Й.С. Завадського, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА НА РИНКУ КОСМЕТИЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Глобальні зміни в економіці призводять до додаткового тиску на підприємства усіх сфер, зокрема і підприємств на ринку косметичної продукції, змушуючи їх змінювати стратегії поведінки, підлаштовуючись під події, які викликані світовою пандемією, Covid-19. Зміні піддалися багато сфер продажів і виробництва: маркетинг, логістика, тощо [1]. Тому дуже важливим на сьогодні є дослідження ключових чинників, що підвищують конкурентоспроможність підприємства в умовах невизначеності та аналіз факторів, що впливають на конкурентоспроможність компанії.

Отже, конкурентоспроможність підприємства - це здатність використовувати сильні сторони компанії і концентрувати зусилля в тій області виробництва товарів або послуг, де вона може зайняти лідируючі позиції на внутрішньому і зовнішньому ринках [2, с.39].

Сучасний світ характеризується широким використанням косметичної продукції. Асортимент косметичних виробів досить широкий і різноманітний. На сьогодні, в Україні спеціалізація понад 927 підприємств спрямована на виробництво косметичної продукції [3]. В їх число входять як вже відомі, так і нові виробники. При цьому великий обсяг косметичної продукції становить імпорт, що витісняє вітчизняних виробників з ринку. Причиною цього є низька конкурентоспроможність, застарілий дизайн упаковки, дефіцит наданої інформації і недостатні споживчі властивості. Ситуація, що склалася на вітчизняному косметичному ринку, стимулює необхідність підвищення конкурентоспроможності продукції, що виготовляється.

При функціонуванні на ринках, компанії на ринку косметичної продукції стикаються з п'ятьма факторами, що впливають на конкурентоспроможність, відповідно до теорії М. Портера (рис.1).

Рис. 1 Фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства на ринку косметичної продукції (М. Портер) [4]

Відповідно до досліджень вітчизняних вчених [2;5], на якість косметичної продукції, її асортимент і головне – конкурентоспроможність, впливають три фактори (рис. 2).

Рис. 2 Фактори, що впливають на конкурентоспроможність косметичної продукції на ринку

Розглянемо детальніше кожен із цих факторів. Отже, склад продукції визначається встановленими вимогами, що пред'являються до косметичної продукції. Вони формуються в ході вивчення рекламного ринку і наукових розробок, що забезпечує якість і успіх виробленої продукції. Особливістю подібних товарів є те, що споживчі вимоги до неї створюються самими виробниками. Покупець не може точно визначити, якими характеристиками повинен володіти потрібний йому продукт. Встановити якісні характеристики продукту можна в ході вивчення його повного життєвого циклу. Створення потрібного виробу ґрунтується на використанні наукових розробок.

Зараз, при виробництві косметичних засобів використовують нову сировину: активні речовини; сонцезахисні фільтри і речовини, які утримують вологу (гіалуронова кислота, витяжка з водоростей і протеїни шовку) [8]. Новинкою в області косметології є галасфери, вони також сприяють збереженню вологи. Галасфери накопичують активні речовини, мають високу концентрацію. Доведено,

що водозберігаючі речовини, розроблені в лабораторіях, не поступаються натуральним. Вітчизняні виробники, в основному використовують більш дешеві зволожувачі - гліцерин, сорбітол і пропіленгліколь.

Косметика складається з десятків компонентів, які повинні бути сумісні і використані у строго конкретизованій кількості, що робить виготовлення косметики досить важким процесом.

У різних видах виробництва косметики сировина проходить безліч процесів, що впливають на неї, наприклад: дроблення, нагрівання, плавлення, фільтрація, емульгування, охолодження та ін. Подібний вплив на сировину зазвичай призводить до переходу з однієї фази в іншу, в ході чого створюється новий продукт.

Можемо підсумувати, що зараз підприємства на ринку косметичної продукції переживають не найлегші часи. Ускладнення пов'язані із світовою пандемією, значно скорочують обсяги продажів. Тому, для продовження своєї діяльності, підприємства на ринку косметичної продукції повинні здійснювати науково-дослідні роботи, застосовувати передові технології і оформляти продукцію згідно модних тенденцій, активно використовувати інструмент реклами. Проте для підприємств криза, поряд із загрозами, відкриває і нові можливості для посилення своїх позицій на ринку.

Література

1. COVID-19: зміни в маркетингу та рекламі. Частина 2. Factum Group Ukraine у партнерстві з Всеукраїнською Рекламною Коаліцією. Квітень 2020. URL: https://factumua.com/Factum_Group_COVID-19_part2.pdf
2. Бурденюк Т.Г. Стратегічний аналіз критеріїв конкурентоспроможності підприємств / *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*: міжнар. зб. наук. пр. Вип. 1. Житомир : ЖДТУ, 2017. С.39-50
3. Реєстр підприємств України (2021 р.), URL: <https://www.ua-region.com.ua/kved/20.42>
4. Портер М., Майкл Э. Конкуренция: Пер. с англ. М.: ИД «Вильямс», 2016. С.704
5. Жукевич С.М. Конкурентний аналіз в контексті стратегічного управління підприємством / *Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: збірник наукових праць*. Луцький національний технічний університет. Випуск 9 (34). Частина 2. Луцьк, 2018.С. 175 -183

*Дятлова В.В., д.е.н., професор, зав. каф.
менеджменту зовнішньоекономічної та
інноваційної діяльності
Донецький державний університет
управління
(м. Маріуполь, Україна)
Попов А. Д., студент 3 курсу,
групи МЗД-18б,
Донецький державний університет
управління
(м. Маріуполь, Україна)*

УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ТА ЯКІСТЮ ПРОДУКТІВ ДИТЯЧОГО ХАРЧУВАННЯ

Розвиток виробництва дитячого харчування пов'язаний з підвищенням рівня народжуваності, відтак зростає потреба в продукції дитячого харчування. При цьому зростає попит не лише на вітчизняну, але і на імпорتنу продукцію. Проблема забезпечення дітей високоякісним і безпечним харчуванням завжди актуальна. Це пов'язано зі збереженням майбутнього здоров'я нації. Існуюча нині політика держави у цій сфері не забезпечує комплексного захисту ані вітчизняного виробника, ані споживача.

Визначення рівня якості дитячих плодових пюре, що представлені на ринку м. Маріуполь, аналіз законодавчих актів та інших нормативних документів, що регламентують якість та безпечність дитячого харчування, розгляд системи ХАСП, як можливості для виробника налагодити випуск безпечної та високоякісної продукції.

Основні вимоги до дитячого харчування зазначені в законах України «Про дитяче харчування», «Основи законодавства України про охорону здоров'я», «Про безпечність та якість харчових продуктів» та інших нормативних документах. У цих законах, а також у державних стандартах визначені загальні засади якості та безпечності дитячого харчування, та норми забезпечення ним дітей у необхідній кількості.

Закон України «Про дитяче харчування» визначає стратегічні загальнодержавні пріоритети у сфері забезпечення дітей грудного та раннього віку достатнім, високоякісним та безпечним дитячим харчуванням з метою реалізації конституційних прав дитини на достатній життєвий рівень, охорону здоров'я і життя, а також організаційні, соціальні та економічні засади державної політики у цій сфері.

В Україні в 2007 році вперше був введений національний стандарт ДСТУ ISO 22000:2007 Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга. Цей стандарт є перекладом ISO 22000:2005 Food safety management systems - Requirements for any organization in the food chain.

Не зважаючи на всі законодавчі норми, якість та безпечність дитячого харчування в Україні викликає великі сумніви. Це обумовлено несумлінними виробниками, недостатньою якістю сировини та застарілими технологіями

виготовлення дитячого харчування.

Перевірка зразків за органолептичними показниками була проведена за вимогами ДСТУ 4084-2001 «Консерви фруктові пюреподібні для дитячого харчування». Слід відмітити, що найгірші показники були у пюре з яблук ТМ «Чудо-Чад» та пюре на фруктовій основі ТМ «НАМЕ». Перший зразок має дуже неприємний кислий смак та запах, також дуже густу консистенцію і невластивий темний колір. Пюре на фруктовій основі ТМ «НАМЕ» має неприємну і невластиву желеподібну консистенцію та занадто жовтий колір.

Найкращі органолептичні показники у пюре яблучне ТМ «Агуша». Смак та запах цього продукту збалансований, відповідає натуральному смаку та запаху відвареного яблука.

За фізико-хімічними показниками зразки повинні відповідати нормам ДСТУ 4084-2001. За показником титрована кислотність всі зразки відповідають вимогам стандарту. Найбільшу кислотність має пюре ТМ «Чудо-Чад». Масова частка розчинних сухих речовин вимогам нормативної документації лише у пюре ТМ «Агуша» і складає 12,5%. В інших фруктових пюре вміст розчинних сухих речовин нижчий від норми в середньому на 2-4%. Отримані данні є невтішними. Якщо відсоток титрованих кислот лежить у допустимих границях, то масова частка сухих розчинних речовин відповідає нормі лише у пюре торговельних марок «Кроха» та «Агуша».

Всі зразки були придбані у роздрібних торговельних мережах м. Донецьк та належать до одного цінового сегмента. Представлені пюре є типовими, тобто схожі за товарним найменуванням, сировиною та складом.

За результатами досліджень слід зазначити, що не всі виробники продуктів для дитячого харчування дотримуються вимог чинної нормативної документації. Розробка і впровадження програми безпечного харчування дозволить поліпшити структуру споживання харчових продуктів, підвищити якість життя і працездатності дитячого населення, знизити показники захворюваності.

Література:

1. ДСТУ ISO 22000:2007 «Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга»;
2. Санітарний регламент для дошкільних навчальних закладів, затверджений наказом МОЗ від 24.03.2016 р. № 234
3. Безпека продовольчої сировини і харчових продуктів : Підруч. для студ. ВНЗ / Т. М. Димань ; Т. Г. Мазур. – К. : Академія, 2011. – 520 с. – (Альма-матер).
4. НАССР і системи управління безпечністю харчової продукції : підручник / О. В. Бочарова. – Одеса : Атлант, 2019. – 376 с. – ISBN 617-7253-96-8.
5. Технологічні основи безпеки продуктів харчування : навч. посіб. / Г. Ф. Коршунова, А. В. Слащева, О. В. Сабіров ; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Донецьк, 2009. – 524 с. – Бібліогр. : с. 512–523 (понад 100 назв). – ISBN 978-966-385-132-7.

*Ільїна К.С., студентка 2 курсу факультету
аграрного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Орехівський В. Г., к.е.н., доцент кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

РОЗВИТОК ПРОЕКТІВ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА

На сучасному етапі економічного розвитку агропромисловий сектор України є однією з найважливіших ланок економічних систем більшості країн світу з ринковою економікою. Він розвивається в умовах високої енергетичної забезпеченості, застосування широкого спектра агротехнічних прийомів, екологізації на основі використання сучасних енерго- та природозберігаючих технологій, методів і способів меліорації та хімізації [1].

Інтенсивне ведення землеробства спричинило порушення екологічної рівноваги природи: накопичення в ґрунті токсичних речовин, посилення ерозійних процесів, як наслідок — незадовільна якість, небезпека вирощеної продукції. Внаслідок надмірного використання добрив спостерігається явище деградації ґрунтів, зменшення вмісту гумусу, зниження їх родючості.

Землеробство за органічною технологією полягає у мінімальному обробітку ґрунту та застосуванні ґрунтозахисних та ґрунтовідновлювальних технологій, активному використанні сидератів із застосуванням бобових азотно збагачуючих культур, внесенні лише органічних добрив, а також повну відмову від ГМО та хімічних добрив, неорганічних засобів боротьби з бур'янами у рослинництві [2].

Використовуючи системи альтернативного землеробства, для знищення бур'янів придатні деякі традиційні методи: чисте насіння, механічне знищення бур'янів між рядками, сінозбір бур'янів, а на пасовищах, кормління тварин. Внаслідок необхідно широко використовувати біологічні способи знищення бур'янів (генетичні сорти, які спроможні конкурувати з бур'янами; чи виділяючи фітотоксини, зупиняючи ріст бур'янів, витісняючи їх), а також використання проти бур'янів шкідників, збудників хвороб.

В господарствах активного землеробства підбираючи сорти рослин, необхідно рахуватися з особливостями удобрення, специфікою засобів від хвороб, бур'янів, шкідників. Для вирощування овочів у таких господарствах є рекомендації характеристик в різних умовах вирощування культур окремо (детально). В умовах великої різноманітності ґрунтів та інших умов (підвищена кислотність, сирість, посушливість) рекомендується мати і вирощувати відповідні сорти рослин [3].

Відповідно до міжнародних правил лише сертифіковані господарства та підприємства можуть реалізовувати екопродукти. Сертифікація екогосподарства дуже важливий етап в системі реалізації екопродуктів.

Аналіз екологотоксикологічного стану орних земель України, проведений фахівцями Інституту агрохімії і ґрунтознавства Української Академії аграрних наук, показав, що антропогенне забруднення територій в Україні має не суцільний, а локальний характер — ще залишилася частка чистих земель, де рівень забрудненості значно нижчий порівняно з країнами Західної Європи. Крім земель, які роками не використовувалися в рільництві, є багато земель фінансово проблемних господарств, де мало застосовувалися хімічні засоби, а ґрунти на ланах поступово звільнялися від накопичених залишків пестицидів та нітратів. Ці ґрунти мають великий резерв для майбутніх прибічників фермерських господарств з органічним виробництвом [4].

Найперспективнішим методом суцільного агроекологічного моніторингу є дистанційний аерокосмічний метод. Дистанційні дослідження дають можливість одержати оперативну й об'єктивну інформацію про динаміку кількісних і якісних показників ґрунтів, рослинного покриву, лісових масивів на великих територіях.

Національна безпека країни вимагає розв'язання низки проблем, а саме: охорони земель, збереження та відтворення родючості ґрунтів і раціоналізації й екологізації аграрного землекористування. Для успішного землекористування необхідно економічно заохотити власників землі та землекористувачів до самостійного проведення заходів, які передбачають раціональне використання й охорону земель. Застосування економічних інструментів регулювання земельних відносин сприятиме фінансовій відповідальності землекористувачів, самодостатності регіонів і наблизить вітчизняних аграріїв до збалансованого та високопродуктивного сільськогосподарського виробництва.

Література:

1. «Аграрна реформа в Україні (соціологічна діагностика)» / М. Баланівський [та ін.]; заг. ред. В. Тарасенко ; НАН України, Інститут соціології. - 2007. - 9 с.
2. «На шляху до біологізації» / Агро бізнес сьогодні. Шувар І.— 2014. — №1-2. - 34с
3. Агроекологія: [Навчальний посібник] / [О.Ф. Смаглій, А. Т. Кардашов, П.В. Литвак та ін.] - К. : Вища освіта, 2006. - 671 с.
4. Федерація органічного руху України (2015) [Електронний ресурс]. —Режим доступу: <http://www.organic.com.ua>
5. Економіка довкілля і природних ресурсів : монографія / Ю.В. Дзяди́кевич, Б.О. Язлюк, Р.Б. Гевко, Ю.І. Гайда [та ін.]. – Тернопіль, 2016. – 392 с.

*Мельничук В.М., здобувач освіти першого рівня, Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Науковий керівник: Варава О.Б., к. п. н., старший викладач кафедри соціальної роботи та реабілітації
Національний університет біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

МІСЦЕ І РОЛЬ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Сучасні проблеми українського села спонукають до пошуку нових форм та методів для вдалих реформ, що забезпечать розвиток агропромислових секторів на території України. Зокрема, одним із таких проектів стала реформа місцевого самоврядування, яка може забезпечити реальні можливості його розвитку.

Реформа має розв'язати традиційні для вітчизняного місцевого самоврядування проблеми управління територіями, створити можливості повноцінної реалізації принципу субсидарності у виконанні самоврядних повноважень, усунути управлінське «двовладдя» на територіях. Але ключовим завданням реформи є формування належної інституційної основи діяльності територіальних громад. Такою основою в сьогоденних умовах децентралізації є створення укрупнених фінансово та економічно спроможних громад на підставі Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [1].

У більшості пострадянських країн на фоні проведення економічних та адміністративних реформ створюються нові органи місцевого самоврядування. Таким чином, важливо визначити місце та роль сучасної молоді в розвитку агропромислового сектору, як головного фактору реалізації даних реформ.

У 90-х роках минулого століття Рада Європи прийняла Європейську Хартію щодо участі молоді в місцевому та регіональному житті, яка стала базою для розробки законодавчих актів цілого ряду країн Європи. Цей документ є інструментом для реалізації різних принципів та шляхів участі молоді в житті суспільства та допомагає владі забезпечити умови для розвитку та інтеграції молоді в сучасне життя та розбудову громади та регіону. Завдяки цьому документу можна забезпечити гарантовану участь у місцевій політиці.

Здебільшого переважна частина молодих людей самостійно намагаються втрутитись у місцеве самоврядування, що свідчить про їхнє відповідальне ставлення до соціальних проблем. Завдяки участі молоді, політика загалом краще враховує її потреби. Молодь краще, чи під іншим кутом усвідомлює проблеми, так як має свіжий погляд на них. Здебільшого молоді люди прагнуть самостійно визначати, яку саме роль у житті громади вони можуть брати, а не виконувати вказівки дорослих.

З іншого боку, аналіз реальної ситуації в Україні дозволяє виокремити ряд проблем. Зокрема, молоді люди покидають агропромислові комплекси та переїжджають до міста, що загалом і є одним із найпроблемніших моментів у реалізації реформи. Можливо, вони бояться відповідальності, або ж їх лякають труднощі, чи те, що вони не зможуть виконати поставлені завдання якісно й своєчасно. Можливо, відсутність досвіду, або невпевненість у собі, стають першочерговими причинами такого явища.

Безперечно, участь молоді у житті територіальних громад надзвичайно важлива і потрібна. Участь молодих людей сприяє побудові демократичного суспільства. Адже молодь спрямовує погляд у майбутнє і переважна більшість проблем, яка її хвилює, пов'язана з власним життям, що їх чекає завтра. Зрозумівши це, ми можемо побачити проблеми, що, дійсно, потребують негайного вирішення. Усвідомлення представниками молодого покоління того факту, що добробут і розвиток території залежить, насамперед, від їхніх дій та ініціатив, спроможне забезпечити реалізацію реформ. Молодь є більш практичною, тому, щоб заохотити її до участі в суспільному житті, варто знайти мотивацію. Те, що для дорослих здається наївною ідеєю, в очах молоді може стати хорошим проєктом.

Отже, шляхи залучення молоді до активного суспільного життя можуть бути різними, проте найголовнішими завданнями влади в цьому контексті видаються комунікація зі студентами та учнями; пропозиція та реалізація нових проєктів, метою яких є набуття представниками молодого покоління знань та компетентностей з управління, досвіду, який ще в період навчання за студентською лавою, можна набути як в Україні, так і за кордоном.

Література:

1. Управління стратегічним розвитком об'єднаних територіальних громад: інноваційні підходи та інструменти : монографія / С. М. Серьогін, Ю. П. Шаров, Є. І. Бородін, Н. Т. Гончарук [та ін.] ; за заг. та наук. ред. С. М. Серьогіна, Ю. П. Шарова. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2016. 276 с.
2. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2015. 628 с.
3. Батанов О. В. Феноменологія сучасного європейського муніципалізму та місцеве самоврядування в Україні. *Часопис Київського ун-ту права*. 2012. № 4. С. 77–81.

Повисиша К.П., студентка гуманітарно – педагогічного факультету, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м.Київ, Україна)

Науковий керівник: Биховченко В.П., к.е.н., доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту Національний університет біоресурсів і природокористування України (м.Київ, Україна)

БІЗНЕС-ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Бізнес-планування є однією з найважливіших складових системи фінансового планування на підприємствах, які функціонують в умовах конкурентного середовища, оскільки воно не тільки забезпечує внутрішні потреби підприємства в обґрунтованих кількісних оцінках майбутніх капіталовкладень, а й сприяє залученню надійних інвесторів для їх фінансування.

Бізнес-план – це документ, що містить обґрунтування дій у різних аспектах функціонування підприємства, спрямованих на реалізацію певного комерційного проекту або створення нового підприємства.

Головною метою будь-якого бізнес-плану є отримання прибутку шляхом задоволення потреб споживачів, а засобом її досягнення мають стати нові продукти чи послуги. Розробка бізнес-плану дозволяє отримати відповіді на питання: як розпочати свою справу, як ефективно організувати виробництво, коли будуть отримані перші доходи, як швидко можна буде розрахуватися з інвесторами, як зменшити можливий ризик тощо. Вдало розробивши бізнес-план, можна знайти надійний інструмент у змаганні з конкурентами й у розширенні свого власного справи.

Бізнес-планування допомагає підприємцеві вирішити деякі важливі проблеми:

- визначити ступінь життєздатності й майбутньої стійкості підприємства, зменшити ступінь ризику підприємницької діяльності;
- конкретизувати перспективи бізнесу у вигляді системи кількісних і якісних показників розвитку;
- привернути увагу й інтерес, забезпечити підтримку з боку потенційних інвесторів фірми;
- одержати досвід планування, розвинути перспективний погляд на свою компанію і її робітниче середовище.

Головні принципи складання бізнес-плану полягають у наступному:

- якісне і змістовне оформлення; чітка орієнтація на адресата; ретельна характеристика певного сегмента ринку, потреб споживачів та їхніх переваг при купівлі товарів і послуг підприємства; переконливість у реалізації ідеї.

Бізнес-план у різноманітних його формах призначений для різних цілей, і відповідно, для різних спеціалістів. Успіх підприємства залежить від того,

наскільки успішно бізнес-план відповідає інтересам тих, на кого він розрахований.

У різних спеціалістів підходи та пріоритети в оцінці бізнес-плану різні. Банкіри, наприклад, досить скептично ставляться до бізнес-планів, в яких підкреслюється високий потенціал зростання підприємства, тоді як представники венчурних інвестиційних фондів віддають перевагу швидкому зростанню. Це, звичайно, не означає, що необхідно складати декілька бізнес-планів, кожний з яких буде запропоновано для тієї чи іншої організації. Навпаки, у своїй основі різні плани повинні бути однаковими за своєю структурою (всі вони повинні висвітлювати єдине коло питань, пов'язаних з бізнесом) і відрізнятися один від одного тільки обсягом і специфікою завдань, які потрібно вирішувати.

При формуванні бізнес-плану існують певні стандартні етапи, які включають перелік завдань, що мають бути обов'язково опрацьовані незалежно від того в якій сфері працює дане підприємство, які визначають основні його особливості і комерційні цілі, які воно перед собою ставить.

Ці етапи можна сформулювати наступним чином:

- визначення мети бізнес-плану. На даному етапі необхідно чітко уявляти для чого розробляється бізнес-план.

- збір інформації, необхідної для складання бізнес-плану. На цьому етапі необхідно виявити усі можливі джерела інформації, потрібної для розробки бізнес-плану;

- вибір структури бізнес-плану та його розроблення.

Залежно від обсягу бізнес-плани поділяються на три основні категорії: стислий, повний та операційний.

Стислі бізнес-плани (до 10 сторінок) є найбільш популярними. Його доцільно складати у випадку, якщо компанія порівняно молода або планує випуск товарів мінімальної номенклатури.

Повний бізнес-план є більш традиційним. Він повинен характеризувати всі аспекти діяльності компанії.

Операційний бізнес-план як правило, це є план внутрішнього розвитку підприємства.

Також, для складання планів використовують комп'ютерні програми. Перевагою такої програми Project Expert є те, що розроблений з її допомогою бізнес-план відповідає міжнародним стандартам. Дана програма дозволяє також аналізувати фінансову модель нового або діючого підприємства. Система дозволяє розробити декілька варіантів планів відповідно до різних сценаріїв їхньої реалізації. На основі базового варіанту проекту проводиться аналіз чутливості і визначаються критичні значення найважливіших чинників, що впливають на фінансовий результат проекту.

Висновок: Якісний бізнес-план - це ефективний інструмент планової системи підприємства, який дозволяє своєчасно визначати ринкову кон'юнктуру і успішно здійснювати діяльність на ринку.

Література:

1. http://pidruchniki.com/10480304/finans/biznes-planuvannya_pidpriyemstvi
2. <https://sites.google.com/site/kostia03061992/biznes-planuvanna-u-dialnosti-pidpriemstva>

3. http://stud.com.ua/23787/menedzhment/organizatsiya_biznes_planuvannya_pidpriyemst
4. <http://dspace.nuft.edu.ua/handle/123456789/14348>
5. <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/25739>

*Ручка І.С., студентка 3 курсу, ФАМ,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України,
(м. Київ, Україна)
Науковий керівник: Суханова А.В., к.е.н.,
доцент кафедри виробничого та
інвестиційного менеджменту,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АГРОПРОДОВОЛЬЧОГО СЕКТОРУ

Агропродовольчий сектор є складною системою, а діяльність підприємств у даній галузі завжди пов'язана з ризиками. Поняття ризику в сільському господарстві тісно переплітається з невизначеністю, тобто стан ризику виникає в разі невизначеності. Ризик – це складне багатоаспектне явище, у якому існує ймовірність недоотримання наміченого результату через здійснення будь-якої діяльності в рамках невизначеності [1].

Нині аграрне підприємство є одним із найбільш ризикових видів діяльності. Це пов'язано з тим, що процес виробництва включає в себе кілька стадій, на кожній з яких аграрний товаровиробник може зазнати збитків внаслідок помилкових дій, прийняття невірних рішень або негативної дії навколишнього середовища [2].

Основним завданням для підприємця в ризик-менеджменті є максимізація додаткового прибутку, отриманого в ході вибору оптимального варіанту конкретного питання. Для цього існують певні інструменти, що застосовуються для управління ризиками, основними серед них є: страхування, лімітування, хеджування, диверсифікація, розподіл ризику, отримання більшої інформації про майбутній вибір і результати, резервування коштів на покриття непередбачених витрат [3].

Найбільш популярним методом управління ризиками в агропродовольчому секторі є страхування. Даний спосіб збереження фінансової стійкості підприємства базується на передачі частини або усіх ризиків страховій компанії. Під час страхування врожаю сільськогосподарських культур за рахунок страхових виплат у несприятливі роки відшкодовуються витрати на вирощування врожаю,

забезпечується повернення кредитів, набувається стійкість усього циклу сільськогосподарського виробництва [3].

Загальне страхування передбачає комплексний пакет страхування від більшості видів ризиків. Даний інструмент управління ризиками найбільше подобається великим підприємствам, зокрема агрохолдингам, проте вагомий мінус даного методу є висока складність адміністрування. Також таке традиційне загальне страхування не може бути достатньо гнучким та зорієнтованим на конкретне підприємство. Саме тому краще використовувати не загальну, а локальну систему страхування, адже таким чином можна контролювати ситуацію того чи іншого відділу конкретного підприємства.

В Україні агрострахування є досить проблематичним через відсутність у більшості банків реальних комплексних програм управління ризиками в області агрофінансування. Проте уряд країни намагається врегулювати дане питання шляхом впровадження ще одного виду управління ризиками - страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою.

Отже, підприємництво в агропромисловому секторі є одним із найризикованіших видів діяльності. Для мінімізації втрат в рамках невизначеності існує багато інструментів управління ризиками. Найпоширенішим серед них є страхування, що характеризується нерозвиненістю, низьким проникненням на ринок, а також відсутністю у більшості банків реальних комплексних програм управління ризиками в області агрофінансування, проте нині даний інструмент управління ризиками виходить на новий рівень в Україні за допомогою законопроекту щодо підтримки аграріїв.

Література:

1. Івченко І.Ю. Моделювання економічних ризиків і ризикових ситуацій: [навчальний посібник] / І.Ю. Івченко. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 344 с.14.
2. Кобилянська О.М. Ризик як економічна категорія та його особливості в аграрному виробництві // Економіка АПК. — 2008. — № 1. — С. 140—145.
3. Євтушенко Г.В. Особливості управління ризиками в аграрному секторі економіки / Г.В. Євтушенко, Н.Я. Тимків, А.А. Шешеня // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. — 2016. — Вип. 17. — С. 49-52.

Суханова А.В., к.е.н., доцент кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, Україна)

Власюк К.В., студент 3 курсу, ФАМ, Національний університет біоресурсів і природокористування України, (м. Київ, Україна)

Прокопишина Т.В., студентка 3 курсу, ФАМ, Національний університет біоресурсів і природокористування України, (м. Київ, Україна)

РОЗВИТОК АГРОПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

На сучасному етапі економічного розвитку агропромисловий сектор України є однією з найважливіших ланок економічних систем більшості країн світу з ринковою економікою. Він розвивається в умовах високої енергетичної забезпеченості, застосування широкого спектра агротехнічних прийомів, екологізації на основі використання сучасних енерго- та природозберігаючих технологій, методів і способів меліорації та хімізації.

Шляхи розвитку агропромислового сектору України передбачають збалансовані та взаємозв'язані структурні перебудови усіх його галузей, максимальне впровадження у виробництво найважливіших досягнень науково-технічного прогресу, світового досвіду, найбільш прогресивних форм економіки і організації виробництва на основі першочергового розв'язання актуальних проблем:

- перерозподіл землі та майна, включаючи поглиблення відносин власності на землю та запровадження механізмів реалізації права на власність;
- приватизація переробних підприємств;
- реструктуризація підприємств та форм господарювання;
- розвиток кооперації; впровадження ринкових методів господарювання – менеджменту та маркетингу;
- державне регулювання аграрної економіки шляхом ефективнішого використання цінових важелів, фінансово-кредитної і податкової систем;
- розвиток ринків сільськогосподарської продукції, матеріально-технічних ресурсів та послуг;
- інтенсифікація і диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності тощо.

Пріоритетність розвитку агропромислового сектору України і його провідних галузей дає можливість забезпечити населення продовольчими товарами, промисловість – сировиною, а зовнішню торгівлю – експортними товарами.

Від рівня розвитку агропродовольчої сфери залежить ступінь забезпечення продовольчої безпеки країни, що в свою чергу впливає на військову, енергетичну безпеку тощо. Нині найважливішим завданням української економіки є формування

такого інвестиційного потенціалу, який забезпечуватиме сталий розвиток агропродовольчої сфери. Це затверджено на Саміті ООН зі сталого розвитку у 2015 р., полягає в основі цілей сталого розвитку України, обґрунтованих у Національній доповіді відповідно до світового ринку та затверджених Указом Президента України до 2030 року. Отже, від рівня розвитку інвестиційного потенціалу агропродовольчої сфери регіонів країни залежить здоров'я і добробут майбутніх поколінь українців.

Завдання забезпечення українського населення якісною недорогою вітчизняною продукцією до сих пір залишається невирішеним в соціально-економічному, а іноді, - якісному аспектах. Експорт надлишків сільськогосподарської продукції є доцільним лише при вирішенні окресленого завдання зміцнення її інноваційно-інвестиційного потенціалу і забезпечення сталого розвитку.

Одним з головних стратегічних антикризових заходів, за допомогою яких є можливим розв'язання вказаних проблем агропродовольчої сфери, є впровадження інновацій. Розробкою і впровадження інноваційно-інвестиційних проектів у Причорноморською регіоні України займаються науковці Одеської національної академії харчових технологій. Стратегія ефективності інвестиційного потенціалу сталого розвитку агропродовольчої сфери регіону полягає у послідовній реалізації інноваційних проектів.

*Anastasiia A.Hryhorievych, student of the 2nd
year of education, Specialty 075 "Marketing"
National University of Life and
Environmental Sciences of Ukraine,
(Kyiv, Ukraine)*

*Kateryna A. Alekseieva, As.Professor, PhD
(Public Administration),
National University of Life and Environmental
Sciences of Ukraine,
(Kyiv, Ukraine)*

CREATION OF A BUSINESS PROJECT IN CURRENT CONDITIONS

Today there are many concepts and definitions for business projects. This term is gaining popularity among entrepreneurs because it is the basis for starting your own business and includes many aspects and factors that affect the business. The most common term is the following: business project is the activity of the enterprise to develop and implement a business project. In turn, the business project itself shows unique goals and objectives through which the owner can get the most economic benefits.

Most countries in the world manage the activities of enterprises, holdings and

companies, using a project approach. Its use is important because it can significantly increase the efficiency of management decisions and the effectiveness of the enterprise. [3, p. 5]

The important role of business projects is determined primarily by the fact that they have a clear focus on the effectiveness of activities and the need to achieve them. One of the main elements of business project is business planning, which is a self-sufficient tool of internal planning and analog of the strategic plan, a tool of business planning and the result of research and justification of a particular area of activity and strategic development of enterprises. [1]

Also, the importance of business project can be considered basing on the tasks of the algorithm for creating a business plan, which are shown below in Fig.1. These tasks are relevant under any conditions or factors that may affect the business project. [2]

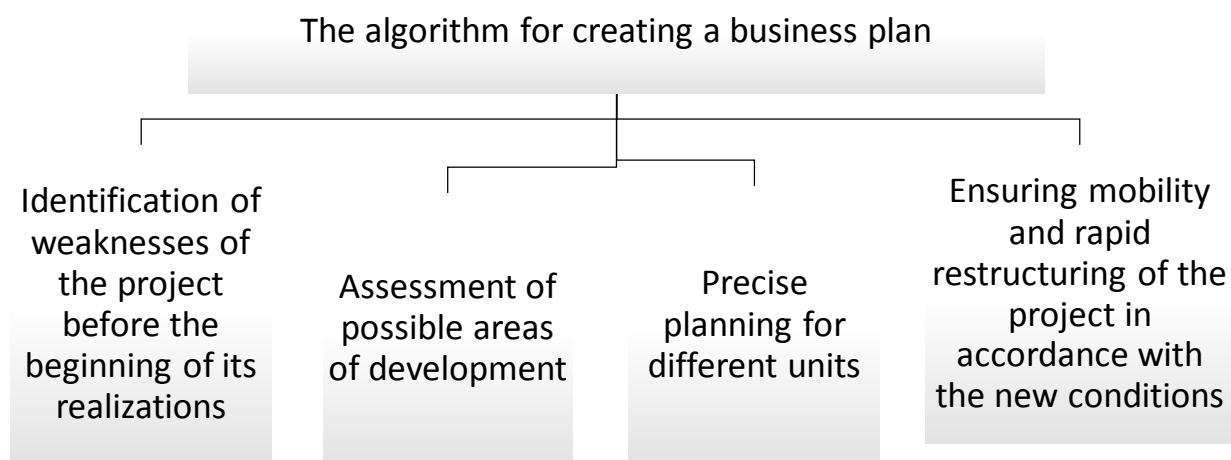

Fig.1 The algorithm for creating a business plan

Sources: created by authors on the basis [2]

In a market economy, all entrepreneurial activities (business) are associated with economic risk. Many entrepreneurs go bankrupt because they do not have sufficient knowledge and management skills.

The international study analyzes the conditions of business planning in all countries of the world and identifies the most influential of them. Thus, in the ranking of favorable conditions for business planning and doing business in 2016, according to official data, Ukraine ranks the 80th. [4] In general, our country has great opportunities to support and implement various projects, especially those related to the development of agro-industrial complex, but ensuring the implementation of contracts for various business ideas is currently at a low level.

Thus, business projecting is now gaining global scale. Creating a business project is impossible without taking into account the influence of various political, economic, social and global factors. To do this, it is important to develop a good business plan, which is the basis for a business project.

Literature:

1. Бартенєва А.Б., Фрідман А.М., Самуляк В.Ю. Управління бізнес-проектами. Національний університет «Львівська політехніка», 2011. С. 663 – 668.
2. Діденко Є.О., Нянчур Б.С., Бізнес-планування та його роль у стратегічному управлінні підприємства. Київський національний університет технологій та дизайну, 2016. С. 78 – 81.

3. Лобунець Т.В., Основи бізнес-проектування. Конспект лекцій. НУБіП України, 2017. С. 137.
4. Пекна Г.Б., Білокур Г.В., Бізнес-планування та його роль у сучасних умовах розвитку України. Вчені записки Університету «КРОК». 2018. Випуск 49. С. 196 – 202.

Mabel Cofie, student 3rd year of study, Faculty of agrarian management, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Orekhivskiy V.G., Ph.D, Department of production and investment management, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

MANAGEMENT OF AGRITOURISM PROJECTS IN GHANA

Tourism is a key economic driver in Ghana which generates foreign exchange earnings, creates jobs and wealth as well as stimulates other sectors of the economy. Tourism is currently the fourth largest source of foreign exchange earnings estimated at US\$2.2 million in 2015 with arrivals of 1.2 million. It contributes approximately 4.8% to the country's GDP.

Ghana is a beautiful cultural-filled country located in the western part of Africa. It is a small country that has impressive tourist sites to show the world. This African country is considered to be one of the more "stable" ones as well when it comes to democracy and gradual development.

Ghana is also regarded as one of the most peaceful countries in the world, with a country that has citizens full of hope and joy. With its sunny beaches, lively cities, friendly people, and easy methods of travelling around the country - Ghana is a great place to visit for tourists.

There are 14 regions in Ghana, but it is mainly divided into the Northern and Southern parts. There are beautiful places in Ghana in almost every area.

For example, when you go to the southern part of Ghana, you will find attractions like Kakum National Park, and if you head to the northern region, you can discover places like Mole National Park. There are plenty of online sources to read and to learn more about these and other attractions.

Tourist arrivals to Ghana include visitors from South and Latin America, Asia and Europe (incl. Ukraine). Tourists come to Ghana to enjoy its all year-round tropical warm climate and its wildlife.

There are many interesting and fun tourist attraction sites in Ghana but we will emphasize on a few.

To begin with, USSHER Fort Museum.

The Dutch built USSHER Fort in 1649 in Accra, but its previous name was Fort

Crèvecoeur. It is one of three forts constructed by the Europeans for trading back in the 17th century.

It was transferred to the British administrator and renamed Ussher Fort after him. During that time, the British Administrator carried out a crucial role in the Exchange of Territories between both countries.

The Ussher Fort is located about 500m away from James Fort, which is also in Accra. The Fort became a prison for slaves until 1993.

Today, the Fort is used as a museum, and it serves as the offices for the Ghana Museums and Monuments Board. It is open from Monday to Saturday, from 9 am through to 4:30 pm.

The first president of Ghana, Dr Kwame Nkrumah, was once held captive here before he steered the country to independence. Tourists visit to have a feel and inform themselves about what the world-renowned leader endured during his imprisonment.

Secondly, Kumasi Zoological Garden.

Another tourist site in the Ashanti Region, specifically Kumasi, is the Kumasi Zoological Gardens. The Zoo was built in 1951 and occupies an area of 1.5 square kilometers. It is located between the old Kumasi racecourse and the Kumasi Centre for National Culture.

The Kumasi Zoo was created to conserve endangered wildlife creatures in Ghana. It has an array of different animals, like lions, baboons, and camels, and a few bird types, such as parrots, eagles, and ostriches.

Lastly, Kwame Nkrumah Memorial Park & Mausoleum.

Dr. Kwame Nkrumah is remembered as one of the most outstanding African leaders in the world. He led Ghana to gain independence from its colonial masters (Britain) on the 6th of March, 1957.

The Kwame Nkrumah Memorial Park and Mausoleum was dedicated in 1992 to Dr. Kwame Nkrumah to commemorate his life and work after his death. Located in Accra, the capital of Ghana, the mausoleum serves as the final resting place of Dr. Kwame Nkrumah and his wife, Fathia Nkrumah. You can also find rare artefacts related to the independence of Ghana here. Visiting the Kwame Nkrumah Mausoleum and Memorial Park will enlighten you on the in-depth history of how Ghana gained independence. Personally, I can highly recommend Ukrainian tourists to visit this location.

Conclusion: Ghana is an African country with a lot of tourist sites to share with its visitors. These are some beautiful places and tourist sites to visit in Ghana can help you make the most of a trip to the country. Since Ghana is divided into 16 regions, each region has its share of attractions. This list is a guide to help you explore a few of the most popular tourist attractions in some of the areas. When coming to Ghana, it is essential to plan for more than 14 days, because you cannot explore most of the tourist sites within a short time frame. Every region has its cultural differences, and this is what makes Ghana a unique country. The people are friendly and willing to assist you in any way that seems fit. And, Ghana people feel quite friendly to Ukrainian citizens.

Literature:

1. Ministry of tourism and modernization of the capital city Ghana: www.ghanaweb.com
2. Sakyi, Kwesi Atta. Tapping Deep into our Tourism Potential in Ghana. www.ghanaweb.com

Maslyuk O.O, student, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)
Alekseieva K.A., PhD (Public Administration), Associate Professor of Production and Investment Management Department, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, (Kyiv, Ukraine)

DIFFERENCES BETWEEN WATERFALL AND AGILE PROJECT MANAGEMENT

Project management is implemented using a set of management methods. Management methods are ways of influencing the subject of management on the managed object to achieve certain goals. [2,354] Today we will disassemble Waterfall and AGILE project management and find the difference between them.

Agile methodology is a team-based approach that emphasizes rapid deployment of a functional application with a focus on customer satisfaction. It defines a time-boxed phase called a sprint with a defined duration of two weeks. At the start of each sprint, a list of deliverables are prioritized based on customer input. At the end of the sprint, the team and the customer review and evaluate the work with notes for future sprints. As a methodology based on general principles, more specific methods based on processes such as Scrum and Kanban are called types of agile methodology. [1,576]

Some of the known benefits of agile methodology are:

- Faster software development life cycle
- Predictable schedule in sprints
- Customer-focused, resulting in increased customer satisfaction
- Flexible in accepting changes
- Empowers teams to manage projects
- Promotes efficient communications
- Ideal for projects with non-fixed funding [3]

The following are disadvantages of agile:

•Agile requires a high degree of customer involvement, which not all customers are comfortable with or prefer to give.

•Agile assumes every team member is completely dedicated to the project, without which weakens the principle of self-management.

•A time-boxed iteration may not be enough to accommodate all deliverables, which will require changes in priority and additional sprints that can bring up cost.

•Agile recommends co-location for efficient communication, which is not always possible. [3]

Waterfall methodology is a sequential approach that divides the project to distinct phases such as requirements gathering, analysis and design, coding and unit testing, system and user acceptance testing, and deployment. The next phase can only proceed if the previous phase has been completed. In intermediary phases, a deliverable is expected

or a document is signed off. All phases are passed through and completed only once, so all requirements are gathered as much as possible at the start to provide the information in creating the plans, schedules, budget, and resources. It is plan-driven, so any changes after the project has started would offset the original plan and require a restart.

The following are the benefits of waterfall methodology:

- Straightforward planning and designing due to the agreement on deliverables at the start of the project.

- Better design with whole-system approach
- Defined scope of work
- Easier costing
- Clear measurements of progress
- Defined team roles
- Dedicated resources can work in parallel for their specific tasks [3]

Newer development methodologies were created because of known disadvantages of waterfall, including:

- Rigid structure to allow necessary changes
- No allowance for uncertainty
- Limited customer engagement, resulting in poor satisfaction
- Sequential approach is not ideal for a large-sized project where the end result is too far in the future
- Testing is done only at the latter phases of the project. [3]

Both methodologies can help a development team produce high-quality software. Depending on the specific project requirement, knowing the difference between agile and waterfall can better equip a team to choose the right process and methods in delivering a successful software project.[3]

Thus, we can conclude that the waterfall is used when you need to perform a single project. Requirements are prepared once at the start and scope changes are avoided. While Agile helps to perform several small projects and allows you to change regardless of the number of times.

Література:

1. Кohn M. Scrum: гибкая разработка ПО. Succeeding with Agile: Software Development Using Scrum (Addison-Wesley Signature Series). — М.: «Вильямс», 2011. — 576 с.
2. PMP Project Management Professional Study Guide. McGraw-Hill Professional, 2003. — 354 с.
3. Santos J. “Project management”. Electronic source. URL: <https://project-management.com/agile-vs-waterfall>.

СЕКЦІЯ 3. МОЛОДІ НАУКОВЦІ – СОЦІАЛЬНО - ПСИХОЛОГІЧНІЙ НАУЦІ

*Адамська Я.В., студентка 3 курсу ФАМ,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Орехівський В.Г., к.е.н., доцент,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ТЕХНОЛОГІЇ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID19

В даний час увесь світ зазнає суттєвого впливу від спалаху вірусу Covid-19, який вніс корективи на всі сфери людського життя. Задля зменшення поширення цього вірусу урядом застосовуються можливі міри по забезпеченню безпеки для населення. Багато галузей повинні бути закриті, ізольовані або мають адаптуватися до змін та продовжити працювати віртуально чи віддалено. Тому виникає питання, як утримувати мотивацію персоналу підприємств в умовах пандемії.

Сутність мотивації можна трактувати як вид управлінської діяльності, який забезпечує процес спонукання особи до діяльності, спрямованої на досягнення особистих цілей чи цілей організації [2, с. 216]. Відповідно відсутність мотивації персоналу напряду впливає на зниження ефективності роботи організації.

На сучасному етапі емоційного напруження працівників надзвичайно важливим є бажання керівництва компаній розв'язувати проблеми співробітників, мотивувати людей працювати краще та відповідальніше ставитися до своїх обов'язків (рис.1):

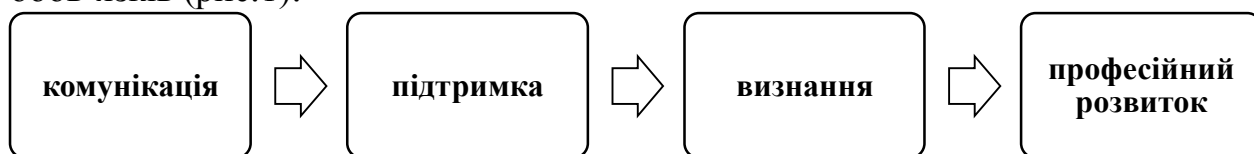

Рис.1. Методи мотивацій, необхідні для ефективної роботи працівників
Створено автором на основі [1]

Розглянемо докладніше кожен із зазначених прийомів.

Перше, що потрібно – це прозора комунікація між усіма сторонами. Існує безліч способів для віддалених працівників підтримувати зв'язок з керівництвом, колегами по службі та клієнтами. Важливо завжди надавати конкретну інформацію та чіткі інструкції. Це зробить віртуальні зустрічі більш ефективними.

Працівникам може знадобитися допомога у вирішенні безпосередніх потреб та проблем, адже такий формат зустрічей здатен визвати тривогу або стрес. Вирішенням таких є консультації або заняття фізичними вправами для персоналу, який страждає від проблем із занепокоєнням. Можливо також створення віртуальних командних зустрічей у форматі бізнес-ланчів, за якими працівники

могли б обговорити теми, не пов'язані з робочою діяльністю, що дозволити згуртувати команду та налаштувати дружні стосунки серед колег.

Наступним прийомом мотивації є заохочення та визнання. Для запевнення персоналу у важливості їхньої ролі для компанії потрібно визначати і нагороджувати хороші результати. Прикладами є надання віддаленим працівникам подарункових карт або здійснення доставки додому з місцевого ресторану, нагородження за добрі вчинки, які формують почуття спокою та розуміння. Співробітники, які отримують нагороди, матимуть почуття обов'язку і будуть вдячні за те, що вони працюють на фірму.

Основна увага співробітників повинна бути зосереджена лише на найголовніших предметах бізнесу. Там, де це можливо, менеджери повинні відмовитись від проєктів, які мають низьку цінність, оскільки вони сповільняють роботу команди. Чітке спілкування та вирішення проблем працівника допомагають покращити його фокус і здатність виконувати поставлені завдання.

Впровадження гнучкості та послаблення обмежень можуть створити комфорт та потрібні умови для підлеглих. Адже зараз саме час, для надання можливостей для професійного та особистісного розвитку. Не маючи поїздок на роботу та сповільнення бізнесу, люди виявляють, що мають вільний час. Це дає можливість вирішувати нові проєкти, здобувати нові навички та розширювати коло своїх талантів. Підприємства повинні зробити це творчим способом нагородження та визнання працівників, надаючи їм можливості професійного розвитку. Запровадження онлайн-курсів, семінарів, запрошення кваліфікованих лекторів для працівників, щоб вони могли розвиватися професійно – гарна ініціатива, особливо в той час, коли людина може відчувати застій.

Продовжувати працювати – це вибір, який можуть зробити працівники, щоб і надалі задовольняти свої щоденні потреби. Однак, під час пандемії Covid-19, слід звернути увагу на безпеку співробітників. Компанія повинна встановити політику підтримки безпеки та задоволення потреб своїх співробітників, продовжуючи діяльність компанії [3, с. 162].

Після того, як пандемія згорнеться, необхідно буде зробити підсумок важливості всіх змін. З нового способу життя можна багато чому навчитися. Це можливість оцінити, покращити здатність бізнесу та підтримувати співробітників під час стресу, потрясінь та дистанційної роботи.

Література:

1. Motivating Employees During the COVID Pandemic [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.insurancejournal.com/magazines/mag-features/2020/08/10/578320.htm>
2. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник / А.М. Колот. – К.: КНЕУ, 2002. – 337 с.
3. Приходько, Т. М., Золотоверха, В. П., & Корницька, А. О. (2021). Мотивація персоналу підприємств сфери послуг в період пандемії. ХТЕК КНТЕУ, 161-164.

Батченко Л.В., д.е.н., професор, професор кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ, Україна)

Ключук А.В., магістрант, ЗВО «Київський національний університет культури і мистецтв», (м.Київ, Україна)

АЛГОРИТМ РОЗРОБКИ КОМУНІКАТИВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Комунікації стали незаперечною необхідністю функціонування і розвитку підприємств сфери гостинності. Сучасний світ – це мережі суцільних комунікацій. Комунікаційні відносини формуються на різних рівнях і в різних формах організаційно-економічних систем підприємств. Комунікація, безперечно, додає цінності та вартості будь-якому бізнесу і має економічну сутність. Вона є нематеріальним активом кожного підприємства.

Бізнес-комунікації суб'єктів економічної діяльності підприємств відіграють важливу роль у реалізації стратегічних цілей підприємства. Вони дозволяють розширювати співпрацю з закордонними партнерами, вийти на новий ринок, отримати максимальний прибуток.

Сформувані ефективні бізнес комунікації і відповідну їм комунікативну політику – одне із головних завдань менеджменту задля налагодження партнерських відносин із визначеним колом зацікавлених осіб в досягненні максимальних результатів підприємницьких бізнес структур.

Комунікативна політика повинна зіграти в цьому вирішальну роль. Комунікативна політика визначається як «цілеспрямована діяльність підприємства зі встановлення та підтримання сприятливих ділових відносин з іншими підприємствами, громадськими та професійними об'єднаннями, групами громадян (зовнішня політика) та власним персоналом (внутрішня політика)». [3] Таким чином, підсумовуючи все вище викладене, слід зазначити, що:

Комунікативна політика, як стратегічний документ, відіграє надзвичайно важливу роль для кожної організації. Вона є необхідною та важливою складовою системи управління для забезпечення розвитку підприємства, від якої залежить результативність роботи усього колективу.

Формування комунікативної політики є вкрай важливе і складне завдання для кожного підприємства. Воно потребує визначення поетапного алгоритму формування, складання плану заходів щодо реалізації цілей комунікаційної політики.

Детальне розроблення плану комунікативної політики завжди починається з аналізу реальної ринкової ситуації: місця підприємства на ринку, наявності цільових ринків тощо. На підставі цього визначаються стратегічні й тактичні цілі ринкової діяльності підприємства, приймаються рішення щодо позиціонування.

Наступним важливим етапом комунікативної політики є визначення цільової аудиторії, до якої найбільш доцільно адресувати комунікативні звернення.

Подальшим етапом комунікативної політики підприємства виступає формування програми поширення комунікативних звернень, яке має відбуватися з урахуванням такого чинника, як нерівномірна інтенсивність продажу виробів та послуг підприємства.

Одним з найголовніших етапів створення комунікативної політики є формування бюджету на комунікативні заходи. Як тільки визначили та виділили кошти на проведення комунікативних заходів, починається процес створення комунікативних звернень, який потребує творчого підходу від менеджменту підприємства.

Кінцевим етапом планування комунікативної політики є контроль її ефективності. Контроль ефективності передбачає оцінку збільшення прибутку або обсягів реалізації продукції та послуг даного підприємства з урахуванням застосування заходів комунікативної політики, а також оцінювання іміджу. [2]

Таким чином, можна виділити основні цілі комунікативної політики підприємства:

- забезпечення ефективного обміну інформацією між суб'єктами й об'єктами управління;
- удосконалення відносин між особами в процесі обміну інформацією;
- створення інформаційних каналів для обміну інформацією між окремими співробітниками і групами і координації їхніх дій і задач;
- регулювання і раціоналізація інформаційних потоків;

Вдосконалення комунікативної політики є найважливішою складовою управління, оскільки воно дає можливість підприємству діяти цілеспрямовано, узгоджувати комунікативну політику із загальною стратегією маркетингу, мати перспективні цілі та чітко розроблений бюджет комунікативної політики, стимулювати працю конкретних виконавців тощо. [3]

Таким чином, комунікація є важливим аспектом будь-якого бізнесу, адже завдяки їй ми отримуємо відомості для прийняття стратегічних та тактичних управлінських рішень, забезпечуємо їх реалізацію та передаємо необхідні відомості у зовнішнє середовище з метою підвищення конкурентоспроможності та підвищення організації в цілому. Важливий пунктом в введенні бізнесу є інформаційне забезпечення підприємства, що в подальшому забезпечить його ефективне функціонування.

Слід зазначити, що зважаючи на сучасні умови підприємств варто створювати формальні стандарти комунікативної політики для успішного функціонування в майбутньому.

Література:

1. Батченко Л.В., Бондар І.С., Русавська В.А. Бізнес-комунікації в міжнародному менеджменті. Навчальний посібник. - К.: Ліра-К, 2017.
2. Етапи розробки і втілення комунікаційної стратегії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://buklib.net/books/33435/>
3. Комунікативна політика організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://studfile.net/preview/5043857/page:15>

Батченко Л.В., д.е.н., професор, професор кафедри готельно-ресторанного і туристичного бізнесу, Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ, Україна)

Прокопенко А.В., магістрант I курсу, Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ, Україна)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ

Прийняття стратегічних рішень підприємствами в умовах ризику та невизначеності – це циклічний процес, який повинен мати безперервний характер, і для якого не існує єдиного алгоритму прийняття стратегічних рішень. Кожне рішення приймають, дивлячись на певні припущення, фактори з урахуванням ризику аналізованих альтернатив. Залежно від ситуації треба дотримуватися різних підходів до прийняття рішень: обережних, поміркованих, ризикованих.

При розробці та прийнятті управлінських рішень доцільно використовувати наступні методи:

Традиційні методи - рішення приймаються або на основі особистого досвіду й інтуїції керівника, або за результатами спеціальних розрахунків, у тому числі економічних. Такі методи використовують у типових ситуаціях. Економіко-математичні методи засновані на одночасному використанні математичних та економічних методів при вирішенні практичних задач. До них відносять економіко-статистичні методи, методи економічної кібернетики, методи оптимізації та економетрія.

Економіко-математичні методи знайшли застосування головним чином в автоматизованих системах управління виробничими процесами. У групу систематизованих методів, які ефективні при розв'язанні проблем в умовах ризику та невизначеності входять: Евристичні методи, засновані на досвіді та логіці, за допомогою яких досвідчений та здібний керівник вибирає правильне рішення.

Методи експертних оцінок, засновані на кількісній оцінці явищ і процесів, наприклад, метод «мозкової атаки» з колективним обговоренням і розробкою варіантів рішення, чи метод «Дельфі», заснований на поступовому покращенні оцінок експертів при послідовному уточненні завдання чи проблеми [1]. Найпоширенішими експертними методами в стратегічному виборі є наступні: Метод "мозкової атаки" - при проведенні "мозкової атаки" експерти збираються разом і обговорюють проблему, розроблену аналітичною групою. Висказування експертів повинні бути чіткими і однозначними; кожен експерт може висловити кілька пропозицій та ідей, кожен по черзі; забороняється критикувати думки своїх колег. Обговорення закінчується, коли всіма експертами прийнята загальна, прийнятна для всіх точка зору щодо вирішення проблеми. Перевагами даного методу є: оперативність; простота проведення оцінки; у порівнянні з методом Дельфи займає менше часу; гнучкість думок експертів. Метод Дельфи- фахівці корпорації, які розробили методику „Делфі”, продемонстрували можливість

„заглянути” в майбутнє, використовуючи об’єктивні методи, виходячи з того, що при цьому можливий один з двох результатів: „Або з кожним циклом відбувається зближення суджень, або документується неможливість досягнення подібного зближення” [2]. Метод може бути анонімним. При цьому методі експерти не спілкуються один з одним. Думки експертів узагальнює аналітична група та узагальнена думку знову пропонується розглянути кожному експерту, і висловити свою думку, щодо узагальненої думки. Цей процес триває доти, поки всі експерти не будуть згодні, з узагальненою думкою щодо вирішення поставленою аналітичною групою проблеми. Перевагами даного методу є: відсутність тиску експертів один на одного; можливість статистичної обробки отриманих результатів.

Метод складання сценаріїв- метод індивідуальної експертної оцінки. Експерт прогнозує процес розвитку підприємства в майбутньому у випадку реалізації обраної стратегії у вигляді сценарію. Сценарій складається з: характеристики, факторів, змін, подій, які впливають на досягнення цілей і прогнозованого майбутнього стану підприємства; описання можливих наслідків змін для закладу. Метод складання сценаріїв передбачає, що експерти, на основі вивчення матеріалів про динаміку підприємства, складають, як правило, три прогнозні сценарії розвитку подій у кожному із його середовищ: песимістичний, оптимістичний та найвірогідніший. Потім, прогнозують майбутній стан підприємства за кожного сценарію розвитку подій при реалізації кожної альтернативної стратегії і вибирають найоптимальніший альтернативний варіант, який в найбільшій мірі відповідає чинникам, обмеженням і критеріям відбору, меті підприємства.

Системно-цільові- використовують при розв’язанні суміжних стратегічних проблем. До них відносять: методи системного аналізу; програмно-цільові методи. Основні методи системного аналізу: декомпозиція системи - розчленовування системи на частини, елементи та підсистеми для виявлення взаємозв’язків між ними та їх впливу на досягнення мети; діагностика системи- дослідження кожного з елементів і системи в цілому для виявлення найбільш чутливих точок чи «вузьких місць» [3].

Сучасна ситуація в світі додає об’єктивні фактори, що призводять до ускладнення процесу прийняття управлінських рішень. Це кризові економічні ситуації, через пандемію Ковід-19, які зупинили розвиток підприємств, скоротили їх клієнтську базу, унеможливили одержання прибутку та інше.

Методичні підходи є важливо необхідними, щоб раціонально розробити та використати певні методи при прийнятті стратегічних рішень. Виявлення проблем і прийняття відповідних рішень, що містять придатний рівень ризику, дозволить уникнути негативних наслідків для підприємства у майбутньому.

Література:

1. Барабаш Н.Н. Менеджмент: учебное пособие для среднего профессионального образования / Н.Н. Барабаш; Чебоксарский кооперативный техникум Чувашпотребсоюза. - 3-е изд., испр. и доп. – Чебоксары: Единение, 2019. - с. 182.
2. Диксон П. Фабрики мысли / П. Диксон. - М.: ООО „Издательство АСТ”, 2004. - С. 505. ; с. 444.
3. Керимов В. Э. Управленческий учет : учеб. / В. Э. Керимов. — 3-е изд., изм. и доп. — М. : Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2004. — 460 с: с. 330—331.

*Деліні М.М., д.е.н., професор кафедри
виробничого та інвестиційного
менеджменту*

*Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Охріменко Я.А., студент 1-го курсу
магістратури, УІДМП, ФАМ,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ТЕНДЕНЦІЇ ВИКОРИСТАННЯ СМАРТФОНІВ У СВІТІ

Наразі нові технології міцно ввійшли в наше повсякденне життя, серед них можна виділити й смартфон, який став невід'ємною частиною у нашому сучасному суспільстві. Тенденції користування смартфоном є важливими для аналізу так як на основі цього можна сформулювати ідею бізнесу та розробити проєкт. Так як у цьому маленькому пристрої можна виконувати дуже багато корисних речей: від простих дзвінків і фото до проведення банківських операцій та визначення своєї геопозиції, то можливості, які можна реалізувати на основі нього достатньо великі.

Для визначення кількості користувачів, які користуються всіма цими функціями, ми провели статистику безпосереднього використання смартфоном людьми.

На даний момент популяція земного шару складає приблизно 7,83 млрд. осіб. Згідно зі звітом ООН, в даний час це число збільшується зі швидкістю 1% на рік. Це означає, що з початку 2020 року загальна чисельність населення світу збільшилася більш, ніж на 80 мільйонів чоловік [1].

З 2018 року спостерігається стрімке зростання користування смартфоном серед усіх верств населення, незалежно від віку, статті та професії:

- у лютому 2018 року відсоток активного користування смартфоном становив 2,9 млрд. і людей віком від 45+ стало 30,1 % від усього населення – на противагу 40,9% населення від 18-45 років [2];

- у травні 2020 року ця кількість людей вже зросла до 3,6 млрд. і становила 52,5 % людей 45+, що майже у 2 рази більше від минулого показника, а кількість користування серед молоді становила 64,6 %, що теж значилося непоганим зростанням у порівнянні із статистикою у 2018;

- станом на січень 2021 року ця цифра зросла до 4 млрд. людей, а з них 56,4 % людей від 45+ років вже мають у своєму активному користуванні смартфон у порівнянні з 68,6 % його користування осіб від 15-45 років [1].

Важливим для аналізу та майбутніх проєктних ідей є дослідження цілей використання смартфону. Наразі найбільш популярним є його застосування з метою виходу в мережу Інтернет. Так, перегляд сайтів є основною активністю для 64% користувачів. Майже такий відсоток людей використовує смартфон також для гри – 62%. Для голосових викликів та листування смартфон використовують 56% та 54% користувачів відповідно [3]. Що дає змогу побачити, що найбільше зараз

цей гаджет використовується не для здійснення дзвінків, а для ігор та пошуку інформації в мережі Інтернет.

Особливу зацікавленість викликає інформація щодо соціальних мереж, які також можуть бути встановлені у смартфонах та активно користуються попитом. Наразі у світі налічується 4,2 мільярда користувачів соціальних мереж. У 2020 р. це число збільшилось на 490 мільйонів (13%) у зрівнянні з 2019 р. Кількість користувачів соціальних мереж в даний час складає більше 53% населення світу, чому сприяла пандемія COVID-19. Цікаво, що соціальними мережами користується приблизно 80% користувачів Інтернет.

Згідно всієї вищенаведеної інформації можна зробити висновок – прогрес не стоїть на місці. І те що раніше було чимось неймовірним, на даний момент вже не викликає подиву. Коли користування смартфонами досягне близько 100% серед популяції Землі, тоді ми перейдемо до нового етапу розвитку, який дасть нам змогу рухатися стрімко уперед.

Літератури:

1. Кількість населення планети Земля: веб-сайт. URL: <https://androidinsider.ru/analitika/interesnaya-statistika-smartfony-soczseti-internet.html>
2. Статистика користування смартфоном за 2018 рік у світі: веб-сайт. URL: <https://www.statista.com/statistics/330695/number-of-smartphone-users-worldwide/>
3. Статистика користування мережі інтернет у світі: веб-сайт. URL: <https://mobile-review.com/news/kazhdyj-chetvertyj-polzovatel-smartfona-provodit-s-nim-bolee-7-chasov>

Кендус Д.І., аспірант кафедри виробничого та інвестиційного менеджменту, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м.Київ, Україна)

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Актуальність проблеми розвитку і управління персоналом полягає в тому, що трудовий потенціал повинен розглядатися як конкретний фактор виробництва, який треба всебічно розвивати, мотивувати разом з іншими ресурсами, щоб досягти стратегічних цілей підприємства.

Саме зараз настає час, коли необхідно приділяти більше уваги перепідготовці кваліфікованих фахівців, так як в сучасних умовах виживають ті підприємства, які можуть швидко і своєчасно реагувати на зміни з боку оточення, а також приймати коректні рішення, що багато в чому залежить від рівня підготовленості кадрів.

Агропромисловий комплекс - складна система взаємопов'язаних галузей промисловості і сільського господарства. Система управління - багатофункціональна, а управлінська праця - величезне коло обов'язків і колосальний рівень відповідальності [4].

Достатня забезпеченість підприємства працівниками, що володіють

необхідними знаннями та навичками, їх раціональне використання та високий рівень продуктивності праці також мають велике значення для збільшення обсягів продукції і підвищення ефективності виробництва [3].

За останні роки значно змінилося ставлення до мотивації персоналу з боку власників і керівників сільськогосподарських підприємств. Якщо раніше, сама можливість працевлаштуватися в стабільну компанію була потужним мотивуючим фактором, то зараз на ринку праці сільськогосподарських працівників висококваліфікований персонал в дефіциті. Тому і виникає необхідність розробляти мотиваційні програми, які б дозволили залучити найбільш кваліфікованих, перспективних і ефективних працівників.

Сьогодні існує багато трактувань поняття «мотивація», запропонованих сучасними дослідниками. Різні дослідники, як зарубіжні, так і вітчизняні, в залежності від поглядів, переконань, методологічних підходів по-різному описують сутність мотивації.

Деякі визначення авторів представлених в табл. 1, розглядають мотивацію як результат процесу спонукання [7] або через наявність умов для певного характеру поведінки [2; 5; 6].

Табл. 1

Основні визначення поняття мотивація персоналу

Автори визначення	Зміст визначення поняття "мотивація персоналу"	Ознаки мотивації персоналу
Мескон Х.	процес стимулювання самого себе і інших на діяльність, спрямовану на досягнення індивідуальних і загальних цілей організації.	- процес стимулювання, спрямований на досягнення певних цілей
Уткін Е. А.	стан особистості, визначає ступінь активності і спрямованість дій людини в конкретній ситуації	- стан особистості, визначає ступінь її активності і спрямованість дій
Зайцева Г. Г.	спонукання до активної діяльності особистостей, колективів, груп, пов'язане з прагненням задовольнити певні потреби.	- спонукання до активної діяльності
Райсберг Б. А. Лозовский Л. Ш. Стародубова О. А.	психологічні сили людини, що визначають спрямованість його поведінки в організації, ступінь її власних зусиль і наполегливості при зіткненнях з труднощами.	- психологічні сили, що визначають ступінь зусиль, наполегливості людини при подоланні труднощів
Муерс Р.	... процес спонукання людини до певної діяльності за допомогою внутрішніх і зовнішніх чинників	- процес спонукання до певних дій

Виділення ознак мотивації персоналу дозволяє перейти до виявлення факторів мотивації персоналу, облік яких необхідний для обґрунтування способів підвищення мотивації персоналу і розробки, на їх основі, спеціальної програми підвищення мотивації персоналу підприємства [8].

В свою чергу, класифікація факторів дозволяє враховувати вплив особистісних характеристик співробітників, умов виконуваної роботи і конкретної ситуації на підприємстві на рівень мотивації персоналу при виборі способів мотивації.

Склад способів мотивації персоналу і ефективність їх застосування розрізняється по стадіях кар'єрного зростання співробітників підприємства. Класифікація способів мотивації персоналу підприємства АПК.

Табл. 2

Способи мотивації персоналу підприємства

Етапи кар'єри співробітника	Способи мотивації персоналу
Прийняття на роботу	Анкетування і співбесіда Інформування про соціальні гарантії Матеріальна допомога
Введення в посаду	Встановлення посадового окладу Корпоративне навчання Матеріальна допомога
Освоєння роботи	Офіційна подяка одноразова премія Матеріальна допомога
Професійний розвиток	Персональна надбавка Оплата підвищення кваліфікації соціальне визнання
Завершення кар'єри	Надання знижок на продукцію Одноразові грошові виплати.

Мотивація, як ключовий чинник забезпечення ефективності праці найманих працівників впливає на якість та кількість продукції та відіграє особливу роль, особливо зараз, в умовах виходу вітчизняних товаровиробників на міжнародний ринок [1].

Мотивація персоналу є найважливішим способом підвищення ефективності використання підприємства, поліпшення показників виробничої діяльності. Вибір способів мотивації персоналу заснований на обліку чинників, а саме на виконаній роботі та індивідуальних характеристиках персоналу.

Праця робітників в аграрній сфері важка і вимагає великого напруження, як духовних так і фізичних сил. Тому для повного розкриття і можливості ефективного застосування цих сил потрібно вагома, стійка і постійна мотивація праці - раціональне поєднання мотивів і стимулів матеріального, морального і психологічного характеру.

Література:

1. Bitsch V. Management of human resources in agriculture/ V. Bitsch // Large Farm Management: ed. by Alfons Balmann end Alexej Lissitsa. - Agrimedia - 2003. - P. 91-111.
2. Дієсперов В.С. Оплата сільськогосподарської праці / В.С. Дієсперов // Економіка АПК. - 2012. - № 9. - С.76-83.
3. Захарьин В.Р. Менеджмент на предприятиях АПК: Учебное пособие. – М., 2004. – 176 с.
4. Погорелов М.І. Сучасні проблеми мотивації працівників та шляхи їх вирішення / М.І. Погорелов, А.Д. Гордієнко // Вісник НТУ «ХПІ». - 2013. - № 22(995). - С. 105-109.
5. Рябоконт В.П. Кадри села: проблеми формування і закріплення / В.П. Рябоконт // Економіка АПК. - 2010. - № 5. - С.115-119.
6. Семикіна М.В. Продуктивність праці: методологія вимірювання, передумови зростання / М.В. Семикіна [Електронний ресурс] / КНТУ, 2010 р. - Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/zb_17_ekon/stat_17/70.pdf.
7. Харченко Т.М. Шляхи вдосконалення мотивації праці найманих працівників сільськогосподарських підприємств [наук. вид.] / Т.М. Харченко. - Суми: ПП Вінніченко М.Д.,

ФОП Литовченко Є.Б., 2012. - 40 с.

8. Швець І.Б. Комплексна оцінка якості управління персоналом: моногр. / І. Б. Швець, Т. В. Коваленко/ ДВНЗ “Донецьк. нац. техн. ун-т”. - Донецьк : ДВНЗ “ДонНТУ”, 2013. - 160 с.

*Князева Т.В., д.е.н., доцент, професор
кафедри міжнародної економіки
Національний авіаційний університет
(м. Київ, Україна)*

КООРДИНАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ НА ОСНОВІ ПОЛОЖЕНЬ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ ВІДНОСИН

Тенденції інноваційного розвитку, цифрові трансформації, ускладнення взаємозв'язків і взаємовідносин між суб'єктами економіки, мікро сегментації і інше ставлять нові наукові і практичні завдання пошуку нових джерел конкурентних переваг. Одним з напрямків такого пошуку є дослідження можливостей і переваг міжорганізаційних взаємодій учасників інноваційних процесів з урахуванням специфіки виду інновацій.

Наявність декількох груп організацій-учасників інноваційного процесу з різними цілями і потребами є, з одного боку, перевагою, але, з іншого боку, великою складністю ефективної розробки та впровадження інновацій. Міжорганізаційний інноваційний процес, об'єднуючи учасників з різних сфер діяльності – науки, техніки, підприємництва, неодмінно стикається з проблемою ефективної координації взаємодій цих учасників. Результативне виведення продуктових інновацій на ринок, вибір ефективних стратегій комерціалізації інновацій вимагають вибору певних методів координації взаємодій учасників інноваційного процесу.

Розробка і впровадження продуктових інновацій – складний, багатоетапний процес, який об'єднує зусилля різнорідних організацій-учасників інноваційного процесу, що переслідують різні цілі, але в той же час мають спільний інтерес – пропозиція цільовим споживачам конкурентоспроможного продукту. Продуктові інновації традиційно розглядаються як результат розробки нових і вдосконалення існуючих продуктів для задоволення потреб кінцевих цільових споживачів.

Розглядаючи основні моделі організації інноваційного процесу в контексті міжорганізаційних взаємовідносин, можна помітити посилення ролі маркетингу, проникнення його в усі етапи інноваційного процесу, маркетингова орієнтація стає сполучною ланкою міжорганізаційних взаємовідносин. Оскільки учасники все більше інтегруються, вступаючи у взаємодії при розробці та впровадженні продуктових інновацій, то найважливішою умовою їх ефективного функціонування, є наявність маркетингової координації.

Поняття «маркетингова координація» можна визначити через зміст маркетингу, як області знань, в якій вивчаються способи та методи задоволення потреб споживачів. З іншого боку, поняття «маркетингова координація» не може розглядатися поза контекстом управлінської науки.

З огляду на специфіку інноваційного процесу, яка полягає в наявності етапів розробки та впровадження продуктових інновацій, специфічному складі учасників інноваційного процесу, під координацією інноваційних процесів на основі концепції маркетингу відносин розуміється засноване на комплексі науково обґрунтованих принципів, здійснюване з використанням спеціальних організаційно-економічних методів маркетингового характеру, узгодження цілей, завдань, функцій, рішень і дій учасників інноваційного процесу на всіх його стадіях (розробки, виробництва і впровадження продуктової інновації на ринок), виходячи з пріоритетного врахування потреб кінцевих споживачів.

Під інноваційним процесом в даному випадку розуміється здійснювана на основі єдиних принципів міжорганізаційна інноваційна діяльність, що передбачає побудову, в тому числі, довгострокових і взаємовигідних відносин між його учасниками з метою пропозиції затребуваною ринком продуктової інновації.

З метою визначення ролі кожного учасника інноваційного процесу, можна класифікувати учасників по найбільш важливим для процесу розробки і впровадження продуктової інновації функцій (табл.).

Таблиця

Склад і функції учасників інноваційного процесу з урахуванням специфіки продуктових інновацій

<i>Склад</i>	<i>Види організацій</i>	<i>Загальні функції</i>	<i>Функції щодо розробки продуктових інновацій</i>
Основні і виробничі інноваційні організації	замовники та інвестори інноваційного процесу; науково-дослідні інститути; вищі навчальні заклади; приватні організації по генерації ідей; науково-виробничі організації; конструкторські бюро; підприємство, на базі якого проводиться інноваційний продукт; організації, що здійснюють основну маркетингове супровід процесу інновацій	створюють інновації, в т.ч. на ранніх стадіях (пошук і генерація ідей)	визначення бачення споживчих характеристик цільового продукту; вибір постачальників для постачання комплектуючих і матеріалів для інноваційного продукту; розрахунок основних складових собівартості виробленого продукту і його узгодження з іншими учасниками інноваційного процесу
Забезпечують інноваційні організації	фінансові організації; постачальники сировини і матеріалів; постачальники обладнання; ІТ-організації; кадрові організації; дистриб'ютори; логістика; супутній супровід	забезпечують весь інноваційний процес необхідними ресурсами, в тому числі маркетингової	аналіз характеристик ринку збуту інноваційного продукту; дослідження запитів і вимог споживачів до продукту; вивчення способів організації доставки та

Допоміжні інноваційні організації	консалтингові фірми; патентні бюро; маркетингові компанії; бізнес інкубатори; технополіси та ін.	інформацією створюють умови для ефективного процесу створення і реалізації інноваційного продукту	розподілу продукту на ринку збуту; оцінка інвестиційної ефективності продукту збір і надання іншої, що цікавить учасників інноваційного процесу інформації по інвестиційному продукту; патентне супроводження інноваційного продукту; реklamний супровід інноваційного продукту
---	--	---	---

Джерело: складено та удосконалено за [1, 2]

У наведеній класифікації потенційна сукупність учасників інноваційного процесу розділена на групи по тих загальних функцій в ході розробки і впровадження інновацій, зокрема, функцій створення інновацій на ранніх стадіях, функцій забезпечення інноваційного процесу і функцій створення умов для комерціалізації продуктової інновації, а також з урахуванням специфічних функцій, які виконуються різними учасниками процесів розробки і впровадження продуктової інновації.

Розробка і впровадження продуктової інновації передбачає участь різнорідних, зацікавлених в єдиній меті і завданнях учасників. Подібна міжорганізаційна інтеграція веде до створення нового типу взаємодії суб'єктів інноваційного процесу. Міжорганізаційна інтеграція і координація в інноваційній діяльності дозволяє: більш ефективно розподіляти ресурси і отримувати ефекту масштабу, підвищити рівень конкурентоспроможності продуктових інновацій; скорочувати сукупні витрати; скоротити період розробки і виходу на ринок інновацій; мінімізувати неузгодженості і ризики.

Література:

1. Організація маркетингового управління діяльністю підприємств: концепція, методологія дослідження, стратегії оптимізації: монографія / Л.В. Балабанова, В.П. Заремба. Донецьк: ДонНУЕТ, 2015. 257 с.
2. Taraniuk L., Kobyzskyi D., Taraniuk K., Dimitrova V. Personnel aspects of marketing activity reengineering at the industrial enterprises. Innovative Marketing, 2018, 14(2), 26-34.

Курбанов Х.К. профессор, Азербайджанская государственная академия физической культуры и спорта

Джалалов Я.С., старший преподаватель, Азербайджанская государственная академия физической культуры и спорта

Абдуллаев С.С. старший преподаватель, Азербайджанская государственная академия физической культуры и спорта

«ИЗ ИСТОРИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОЙ ЗОРХАНЫ»

Резюме

В данной статье рассмотрена история возникновения и развития вида спорта зорхана на территории Азербайджана, а также ее схожесть и различия с иранской зурханой. В статье отображены традиционные особенности проведения тренировок по зорхане, описаны спортивные снаряды и структура выполняемых с их помощью упражнений. Также отмечено влияние занятий, не только на физические, но и нравственные качества борцов.

Ключевые слова: зорхана, борьба, история, спортивные снаряды

Azerbaijan State Academy of Physical Culture and Sports

Gurbanov K.K.

Jalalov Y.S.

Abdullayev S.S.

From the history of Azerbaijani Zurkhaneh

Summary

This article discusses the history of origin and evolution of the zurkhaneh sport style within Azerbaijan territory, also its similarity and differences with the Iranian zurkhaneh. The article reflects the traditional features of conducting zurkhaneh training, describes sport equipment and the structure of exercises performed with their help. The influence of exercises to wrestlers' not only physical, but also moral qualities is noted as well.

Keywords: zurkhaneh, wrestling, history, sports equipment

История возникновения борьбы в Азербайджане очень древняя. Еще в древние времена наши прадеды использовали борьбу для демонстрации силы и здоровья во время праздников, обрядов и торжеств.

Кроме Азербайджанской республики национальные виды борьбы сохранились и в тех регионах, где всегда компактно проживали турки–азербайджанцы. Это Дербент (Дагестан, РФ), Грузия, Южный Азербайджан(Иран).

Национальные виды борьбы еще с древних времен сильно связаны с Азербайджанской Зорханой. Многие специалисты по Зорхане (в том числе и Иранские) считают ее основателем Пурйае Вели из города Гянджа.

Гянджа – это город на западе Азербайджанской республики. Наибольшее

распространение Зорхана получила во времена сефевидов.

Зорхана в Азербайджане сохранилась до начала XX века, и имело большое сходство с Иранской Зурхане. Это не удивительно, так как в прошлом этот регион был единым государством и обладал общей культурой. Но, тем не менее Азербайджанская Зорхана имела свои особенности.

Одним из литературных источников, дающих наиболее полное представление об Азербайджанской Зорхане является книга Гусейнгулу Сарабского “Старый Баку”, написанная им в начале прошлого века. В разделе “Зорхана ойуну” автор рассказывает о Зорхане которая существовала до начала XX века в городе Баку, и о тренировках проводимых там.

Из книги становится ясно, что место для занятий Бакинской Зорхана представляло собой полуподвальное помещение в арочной форме.

По середине помещения находилась углубленная, квадратная площадка носящее название “Суфра” (скатерть), размеры которой составляли 10х10 метров и глубиной 1 метр. В Иранской Зурхане эта площадка не квадратная и носит название “Годад”.

Далее автор перечисляет спортивные снаряды которые использовались занимающимися.

“Миль” или “топпуз” (снаряд напоминает булаву для жонглирования). Упражнения выполняемые с этим снарядом назывались “милойнатма” или “топпуз ойуну”. “Миль” были разного размера и веса, легкие использовались для жонглирования развивая ловкость и координацию, более тяжелые для развития силы. Некоторые из них и по сей день хранятся в Азербайджанском историческом музее города Баку.

“**Екбагирь**”. В Иранской зурхане этот снаряд называется “сэнг” (камень). Это – щитообразный снаряд, длиной 1,5м., шириной 0,5м. и толщиной 3см. с ручкой посередине. Выполняющий упражнение ложась на спину брал “екбагирь” в каждую руку и всем телом поворачивался то вправо, то влево. Во время этого движения при повороте справа на лево правая рука со снарядом должна была подняться, а левая опуститься. При повороте налево движение повторялось в обратном порядке. Движение сопровождалось игрой на думбуле (барабан) и пением муршида – руководителя Зорханы.

“**Камада**”. В Иранской зурхане он называется “каббадэ”. Камада – это снаряд напоминающий своей формой лук для стрельбы длиной 1м., толщиной 3,5см., концы которого соединены цепью. К цепи прикреплялись куски металла в форме крюков. Выполняющий упражнения держась одной рукой в середине лука, а другой за цепь должен поднять камаду над головой, выполняет им движение влево и вправо чуть отпустив снаряд вниз так, чтобы голова находилась на середине лука и цепи. Упражнение должно быть выполнено на таком уровне мастерства, чтоб крюки не поранили лицо.

Кроме перечисленного выше, выполнялись упражнения с 1,2,3-х пудовыми гирями.

Еще одним из упражнений зорханы являлось “сино ойуну”, в Иранской зурхане оно называлось “шено” в упоре лежа шеренгой занимающиеся упирались ногами в стену. Под ритм думбула занимающиеся ходьбой на руках назад

поднимались ногами по стене чуть выше, отжимались на правой руке потом на левой, возвращались в исходное положение и сразу же начинали следующий подъем. Грудь при выполнении не должна была касаться пола, такое отжимание нужно было выполнить 120 раз. Человек выполнивший это количество считался телесно здоровым. Сильные и знаменитые участники при выполнении этого упражнения сажали себе на спину ребенка, таким образом демонстрируя свою силу.

По описанию Г.Сарабского после выполнения упражнений пехлеваны переходили к борцовским поединкам которые проходили под руководством муршида и мийандара (тренера). Чтобы принять участие среди местных пехливанов не редко сюда приезжали борцы из Ирана, Индии, Грузии, России и т.д.

Перед началом поединка с самим мийандаром и после его окончания, борцы целовали его руку. Кроме этого пехливан выходящий на схватку положив руку на грудь совершал поклон в сторону зрителей и муршида. Нравственность в зорхане всегда была на высочайшем уровне, и основную роль в этом играет муршид. Слово **“муршид”** в переводе с арабского означает “указывающий правильный путь”, “доводящий до совершенства”.

Муршид посредством упражнений, молитв, зикров, специальных пений доводит тело и дух пехливанов до пика совершенства. Лица носящие титул пехливана считались людьми высокого положения, авторитета (например, Атабек Мухаммад Джахан Пехливан). Поэтому Азербайджанскую Зорхану можно считать и школой нравственности.

СПИСОК ИСПОЛЬЗОВАННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ:

1. “Старый Баку”. Баку, “Язычы”, 1982, Сарабски Г.
2. “Незабываемые встречи”. Баку, “Гянджлик”, 1977, Тагизаде С.К.
3. “Азербайджанская народная борьба Гюлеш” /Очерки по истории физической культуры. Сб. выпуск 5, Москва, ФиС, 1950, Рагимов Э.Т.
4. “Воины ислама”. Минск, “Книжный дом”, 2000, Мандзяк А.
5. “В крови”. Баку, “Азернешр”, 1967, Чеменземинли Ю.В.

Присяжнюк Л.М., здобувач освіти першого рівня,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

Науковий керівник: Варава О.Б., к.п.н., старший викладач кафедри соціальної роботи та реабілітації

Національний університет біоресурсів і природокористування України

(м. Київ, Україна)

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЧИННИК СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

Мінливість сучасного світу дуже помітно відображається на суспільстві, зростає невизначеність, загострюється проблема гармонійного співвіднесення внутрішнього, тобто емоційного здоров'я і зовнішнього (сприятливий комунікативний статус) благополуччя. Людство переходить від індустріального суспільства до постіндустріального (інформаційного), трансформується характер і форма спілкування. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження ролі емоційного інтелекту в соціально-психологічній адаптації особистості.

Термін «адаптація» належить до міждисциплінарних понять і широко використовується в різноманітних сферах сучасних наукових знань про людину. У другій половині ХХ століття поширився вжиток поняття «соціально-психологічна адаптація», поряд із тим, єдиної загальноприйнятої інтерпретації змісту наведеного поняття практично не існує. У минулому столітті був розповсюджений підхід, пов'язаний із суб'єкт-об'єктною парадигмою – соціально-психологічна адаптація визначалася як процес пристосування індивіда (об'єкта адаптації) до постійних впливів навколишнього соціального середовища (суб'єкта адаптації) [2].

Нині значний інтерес науковців становить емоційний інтелект особистості як фактор соціально-психологічної адаптації. Дослідженням даного феномену займалися такі зарубіжні і вітчизняні вчені: Р. Бар-Он, П. Саловей, Д. Майер, К.Петрідес, Е. Фернхем, Д. Гоулман, Д.В. Люсін, Е.Л. Носенко, І.Н. Андрєєва, І.І. Ветрова та інші. Була розроблена велика кількість моделей емоційного інтелекту (EQ): Майєра-Саловея-Карузо (розглядали EQ через IQ), Рувена Бар-Она (EQ у контексті особистості), Д. Гоулмана (EQ з точки зору продуктивності), Д.В. Люсіна (розглядає внутрішньоособистісний та міжособистісний EQ), Е.Л. Носенко (EQ інтерпретується через поняття «розумність»), К.В. Петрідеса та Е. Фернхема (зв'язок EQ із особистісними рисами). Проте єдина узгоджена теорія не розроблена.

У своєму дослідженні Е. Носенко та Н. Коврига доводять, що найбільш продуктивною за стресових умов стратегією подолання стресу є концентрація на проблемі та акцентують увагу на залежності рівня сформованості емоційного інтелекту від вибору долаючої стратегії [3, с. 45]. Виявлений зв'язок вчені пояснюють високим рівнем відчуття психологічного благополуччя, який притаманний особам із високим рівнем емоційного інтелекту.

Вибір досліджуваними з високим рівнем емоційного інтелекту копінг-стратегії, орієнтованої на вирішення проблеми, було підтверджено в дослідженні І. Аршави. Дослідниця наводить дані, що серед стресостійких осіб, більшість надає перевагу стратегії «концентрації на завданні», тоді як особи з низьким рівнем емоційної стійкості обирають стратегію «уникнення» [1, с. 185].

Емоційний інтелект сприяє підвищенню рівня досягнень людини. Дана особливість пов'язана з чітким контролем над емоціями в критичній і нестандартній ситуації, а також з можливістю передбачати емоційну реакцію іншої людини. Високий рівень емоційного інтелекту проявляється у таких особистісних особливостях, як вміння контролювати деструктивні, агресивні тенденції в конфліктах, відсутність прагнення до гіперконтролю. Надається перевага взаємоповазі і професіоналізму в спілкуванні. Все в сукупності здатне привести до виникнення у особистості необхідного для адекватного рівня соціально-психологічної адаптації допінг-механізму.

Н.В. Симбірцевою було виявлено, що існують специфічні взаємозв'язки емоційного інтелекту з показниками дезадаптації. Відзначається, що недостатній рівень розвитку емоційного інтелекту може привести до формування негативного ставлення до себе і проявів емоційного виснаження [6, с. 54].

У дослідженні, проведеному А.В. Дегтярьовим та Д.І. Дегтярьовою, було визначено, що розвиток емоційного інтелекту впливає на процес адаптації, а також стимулює формування сприятливих взаємин з оточуючими людьми [4, с. 52]. Подібні дані були отримані також у дослідженні К.А. Закарян. Автор зазначає, що емоційний інтелект виконує переважно регулюючу роль, так як він сприяє підвищенню рівню емоційного комфорту особистості за допомогою мотиваційно-вольової саморегуляції, а також когнітивної переробки емоційних стимулів [5, с. 125].

Емоційний інтелект є внутрішнім чинником соціально-психологічної адаптації особистості та являє собою складний психологічний феномен, який змістовно включає як когнітивні, так і ментальні характеристики. Структурно емоційний інтелект складається з внутрішньо-особистісного (здатність до розуміння та управління власними емоціями) та міжособистісного (здатність до розуміння та управління емоціями інших) компонентів. Роль емоційного інтелекту в соціально-психологічній адаптації особистості виявляється в усвідомленні емоційних переживань та регуляції емоційних станів, пов'язаних із процесом міжособистісної взаємодії [3, с. 52].

Перспективою подальших досліджень є вивчення впливу емоційного інтелекту на успішну адаптацію здобувачів освіти до вимог освітньо-професійних програм, зокрема до проходження виробничих практик за програмами «Соціальна робота» та «Соціально-психологічна реабілітація» в соціальних, освітніх та реабілітаційних установах, а також при спілкуванні та взаємодії з різними категоріями клієнтів соціальних служб.

Література:

1. Аршава І.Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика. Д.: Вид-во ДНУ, 2006. 336 с.
2. Бондаренко О.М. Соціальна адаптація особистості в умовах пострадянського суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.03 Соціальна філософія

та філософія історії. Одеса, 2004. 19 с.

3. Дерев'янюк С.П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища: дис. на здобуття наук. ступеня канд. псих. наук: 19.00.05 Соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Чернігів, 2009. 303 с.

4. Дегтярёв А.В., Дегтярёва Д.И. Связь психологических границ личности с эмоциональным интеллектом и самоотношением в юношеском возрасте. *Психология и право*. Москва, 2018. Т. 8. № 1. С. 44–62.

5. Закарян К.А. Эмоциональный интеллект как разновидность человеческого капитала и исследования на тему эмоционального интеллекта. *Актуальные научные исследования в современном мире*. Москва, 2018. № 6–4. С. 124–127.

6. Симбирцева Н.В. Современные теоретические представления об эмоциональном интеллекте. *Вестник Кемеровского государственного университета*. Кемерово, 2008. №3. С. 54–56.

Репнікова А.В., бакалавр

*Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Науковий керівник: Власенко Т.О., к.е.н.,
доцент кафедри виробничого та
інвестиційного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

ВЛИЯНИЕ МОБИЛЬНЫХ ПРИЛОЖЕНИЙ НА САМОМЕНЕДЖМЕНТ И ДИСЦИПЛИНУ ИЛИ КАК СМАРТФОН ВОСПИТЫВАЕТ МЕНЯ

С каждым днем информационная революция 21-го века набирает свои обороты, она давно проникла во сферы деятельности человека и с каждым днем лишь глубже и осмысленней пускает корни, где только сможет.

Как успеть за всеми этими инновациями? Как построить дисциплину что бы изучать информационный поток, который растет с каждым годом? И как эти самые инновации нашли способ дисциплинировать своих потребителей? Сейчас и постараемся разобраться.

Смартфон – один из самых успешных продуктов прошлого десятилетия и, наверное, в будущем, если не уже, достойный конкурент составляющим пирамиды Маслоу. Он есть у ребенка, у ученого, у студента и даже у многих пенсионеров.

С помощью грамотных маркетологов изучающих потребности рынка и гениальных инженеров трудящихся над технологиями, из привычного для наших бабушек и родителей телефона современный смартфон обрел статус коммуникатора, органайзера, библиотеки, камеры и прочих эпитетов, напоминая скорее что-то из работ фантастов 20 века.

Я, как и многие из вас влюблена в свой смартфон, и не разделяю весомого

мнения предыдущих поколений касательно пагубного влияния смартфонов на человечество.

Мой смартфон – это то, что помогает организовать мой день, помогает спланировать мои задачи, не забыть сдать что-то в нужное время. Он напомнит мне о моем режиме с помощью приятного сообщения «время отходить ко сну» и разбудит меня в нужное время используя приятную, выбранную мою мелодию.

Что такое самоменеджмент и с чем его едят. Самоменеджмент – это техника, которая подразумевает рациональное использование временных ресурсов (также его называют тайм-менеджмент). Данная методика позволяет достигать лучших результатов при меньших нагрузках. Также речь идет о применении в работе эффективных методов, которые обеспечивают экономию ресурсов.

Если брать во внимание цель самоменеджмента, то она заключается в том, чтобы максимально использовать все имеющиеся ресурсы и сократить затраты времени на выполнение тех или иных операций.

Приводить аспекты в которых мой смартфон участвует в самоменеджмента здорового человека хочу начать с упомянутого выше, банального и всем знакомого будильника и упоминаний отхода ко сну, которые в том или ином виде можно настроить в любом устройстве. Сон косвенно влияет на весь процесс организации времени, начиная с того, что время, которое мы можем потратить берет отсчет с момента, когда мы проснулись и заканчивается в момент, когда мы уснули. Так и ко всему беря во внимание тот факт, что у человека в сутках около 5-6 часов концентрированного внимания, человек с грамотно восстановленными силами благодаря правильному сну – способен использовать свои силы по максимуму, не испытывая сонливости и недостаток энергии.

Аспект влияния, который хотелось бы рассмотреть следующим это организация мероприятий, напоминаний и дат. Походы к врачу, звонок по работе, день рождения коллеги и множество других происшествий, которые человек считает для себя важными не всегда крепко уложатся в памяти. Верный способ не упустить ничего – внести все в календарь, электронный календарь, получить уведомление за сутки о чьем-то день рождения, получить уведомление утром о том, что вечером запись к врачу, парикмахеру или конференция по работе. Важно не упускать такие моменты, если вы хотите, чтобы ваше расписание и время ценили, научитесь ценить и чужое и не упускать такие моменты с помощью напоминаний. Но есть и уровень повыше – руководящие должности или человек чье внимание необходимо кому-то в компании, выход не менее простой чем выше, создайте календарь событий для работы и поделитесь доступом к нему с коллегами, организация вашей деятельности будет гораздо прозрачнее и быстрее.

Следующим инструментом пользуется гораздо меньше человек, пренебрегая им, и опрометчиво рассчитывая лишь на собственную память. Списки задач или как их сейчас принято называть «TODO list». Не все наши задачи привязаны к временным рамкам или требуют напоминаний, но все они требуют того чтобы их сделали, если эти задачи наделены весомым для нас приоритетом. Создания списка задач который всегда под рукой, который можно скопировать. Стереть или же в один клик отметить выполненную задачу имея под рукой лишь ваш смартфон – это нечто! Если посмотреть на мир IT куда все инновации добиваются самыми

короткими путями, можно подчеркнуть формат «Task board» который ежедневно помогает выделить и закрыть собственные задачи и видеть процесс всего проекта над которым трудится команда.

Из других позитивных моментов влияния смартфона на организацию нашего времени можно выделить возможность быстрого доступа к графикам работы транспортных средств, прогноз погоды, калькуляторы калорий, календари биоритмов человека, калькулятор финансовых затрат и множество других мелких процессов, автоматизация которых, с помощью смартфона, увеличивает наше быстродействие в разы.

Глупо отрицать и негативное влияние такого мощного инструмента для рекламы и использования вашего внимания с помощью социальных сетей и игр. Но мы тут говорим о дисциплине и такой замечательный инструмент как «Экранное время» на операционной системе от Apple и «Доступное время» на операционной системе от компании Google, даёт возможность выделить свои слабые точки во взаимодействии с вашим устройством. Кто то тратит кучу времени на переписки с друзьями, кто то не замечает как за онлайн шопингом во время работы полностью ту самую работу и упускает из виду, а кто то так увлечен задачей поставить новый рекорд в мобильной игре, что не замечает как за день не успел даже поесть.

Смартфон - это медаль с двумя сторонами и каждый может решить для себя какая для него в приоритете. Самоменеджмент и смартфон могут стать неразделимыми и с развитием технологий все больше и больше дополнять друг друга.

Литература:

1. Почему тебе никогда не хватает времени?: веб-сайт. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=aPZq6D2Jehg&t=626s> (дата звернения: 08.04.2021)
2. Использование функции «Экранное время» на iPhone, iPad или iPod touch: веб-сайт. URL: <https://support.apple.com/ru-ru/HT208982> (дата звернения: 08.04.2021)

*Таран Т.А., студентка 1-го курсу
магістратури, Національний університет
біоресурсів і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

*Науковий керівник: Биховченко В.П. к.е.н.,
доцент кафедри виробничого та
інвестиційного менеджменту,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України
(м. Київ, Україна)*

СОЦІАЛЬНО - ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ДИТИНСТВА

Важливу роль у формуванні соціального досвіду дитини і включення її в соціальні спільноти впродовж віків відігравала сім'я. У сучасному суспільстві ми спостерігаємо тенденцію безвідповідального батьківства, а як результат – зростання кількості бездоглядних і безпритульних дітей, які покинуті напризволяще й потребують соціального захисту.

Як свідчить практика, доля дітей вулиці трагічна: вони або потрапляють до в'язниці, або помирають у ранньому віці від туберкульозу, СНІДу чи передозування наркотиками. Чинники, що штовхають дітей вести безпритульний спосіб життя є насильство вдома або інтернатах, конфлікт з батьками та сирітство, у тому числі й соціальне. Найпоширенішою є ситуація, коли батьки вживають алкоголь чи наркотики й жорстоко б'ють своїх дітей. Нерідко ці діти потрапляють в традиційні українські інтернати, але з них втікають.

Вулиця для них стає домівкою, а жебрацтво й крадіжки - способом вижити. Ці діти потребують психологічної допомоги, бо після такого життя їм важко адаптуватись до нормального життя в суспільстві. Правоохоронці їх затримують й віддають соціальним службам, проте вони знову повертаються на вулицю. Волонтери часто підгодовують цих дітей, а тому мають значно більшу довіру ніж правоохоронці чи соціальні служби. Слід відзначити, що з початком війни кількість безпритульних дітей у нашій країні збільшилась. Досі актуальним залишається соціальне сирітство, коли через безробіття батьки виїжджають на заробітки закордон, залишаючи дітей на бабусь чи самих. Це сприяє тому, що дитина, яка позбавлена батьківської уваги та контролю, починає багато часу проводити на вулиці. Саме вулиця навчає її як жити.

Слід зазначити, що дитина має своє уявлення світу та вона ще не може оцінити реальність, яка її оточує, її турбує не майбутнє, а теперішнє. Сьогодні, як правило, неурядовим організаціям, які займаються питанням дитячої безпритульності, допомагають європейські фонди. Система соціальної допомоги в європейських державах більш удосконалена та має більший досвід. Дитина може піти до державної установи і йому запропонують альтернативу: гідний притулок, приймальню сім'ю або повернутись до близьких родичів. В той час як в Україні є багато теоретичного матеріалу щодо праці з кризовими групами населення, але практичне втілення у життя програм та дій стосовно поліпшення стану дітей-вулиці

ще потребує уваги з боку соціальної політики держави.

Діти вулиці знаходять притулок у підвалах, на горищах та у шахтах теплотрас. Більшість свого часу вони проводять біля базарів, вокзалів та станцій метро, де вони можуть здобути гроші та їжу. Вони не ходять до школи і мають поганий стан здоров'я. Багато з них потребують негайної медичної допомоги.

Нині українська дитина беззахисна перед жорстокими реаліями дорослого світу, що брутально вривається в її життя, калічить душу й тіло. Сучасні діти прагматичні, змушені дбати про хліб насущний. Серед працюючих дітей з асоціальних сімей багато залучених до найнебезпечніших й найгірших форм праці, зокрема таких, як сексуальні послуги, торгівля наркотиками. Поширено також жебракування й крадіжки.

За визнанням соціальних працівників, діти вулиць самі знаходять собі притулок. Роздача гарячої їжі - це не просто спосіб нормально нагодувати, це засіб увійти в довіру до дитини, показати, що людина ставиться до неї доброзичливо. Після цього можна спробувати переконати дитину кинути бродяжити і повернутися до сім'ї або піти до спеціальної установи.

Можливі шляхи надання соціально-педагогічної допомоги дитині:

1. Допомога у поверненні дитини з вулиці відповідає стадіям "дії і післядії". Тобто дитина вже знаходиться на вулиці, а соціальний працівник повинен вживати дії, спрямовані на пробудження у дитини бажання залишити вулицю. Метою соціальної роботи у такій ситуації є повернення дітей з вулиці додому. Результат досягається шляхом виявлення та вирішення проблем дітей, пов'язаних, найчастіше, з сім'ями, особливо кризовими, школою, ровесниками.
2. Подолання невизначеності. Цей напрямок реалізується у ситуації, коли дитина перебуває на стадії індивідуального стану, тобто живе на вулиці і не розглядає варіантів зміни свого способу життя. У такій ситуації метою роботи є подолання байдужості дитини до власної долі, пробудження бажання мати затишок, можливість спілкуватися з близькими чи рідними людьми, просто змінити обстановку. Ця робота повинна спонукати дитину задуматися про своє майбутнє. Пробудження у дитини бажання змінити своє життя ґрунтується, насамперед, на реальній можливості зробити це. Такою реальною можливістю може бути наявність місця (центра), де дитині нададуть притулок, зрозуміють і допоможуть; це може бути варіант самостійного життя – працевлаштування, отримання житла.
3. Закріплення за соціальним інститутом. Цей напрямок реалізується на стадіях роздумів і підготовки, коли вдалося розбудити інтерес дитини до зміни способу життя. При цьому активізується спілкування таких дітей із соціальними працівниками. Діти звертаються за допомогою до соціально-психологічних реабілітаційних центрів, соціальних служб для молоді. Метою діяльності соціального працівника на цьому етапі є допомога дитині у поверненні до нормального життя.

Література:

1. Зверева І. Д. Соціально-педагогічний захист дитинства / Ірина Дмитрівна Зверева // Рідна школа. – 1994. – № 3-4. – С. 18–20.
2. Проблеми бездоглядності та безпритульності дітей в Україні : тематична Державна доповідь про становище дітей в Україні за підсумками 2003 року. – К. : Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2004. – 240 с

*Цимбал С.В., д.психол.н., доцент
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(м. Київ, Україна)*

СТРУКТУРА КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

Особливе місце у структурі компетентності сучасного фахівця має *життєва компетентність*, яка включає *ключові компетентності*, які вважаються міжгалузевими знаннями, уміннями та здібностями, що необхідні для адаптації та продуктивної діяльності в різних професійних співтовариствах.

Одним із основних предметів обговорення в контексті поновлення змісту освіти в Україні є життєві або ключові компетентності особистості, які сприяють досягненню успіхів у житті, активізують розвиток суспільних інститутів та відображають багатоманітні сфери суспільного та особистісного життя [1].

Рада Європи визначає п'ять груп ключових компетентностей, оволодіння якими і виступає основним критерієм якості освіти: політичні і соціальні компетенції; компетенції, що відносяться до життя в полікультурному суспільстві; компетенції, що визначають володіння усним і письмовим спілкуванням, у тому числі володіння декількома мовами; компетенції, пов'язані з виникненням суспільства інформації, що визначають володіння новими інформаційними й іншими технологіями; компетенції, що реалізують здатність і бажання учитися упродовж всього життя, що є основою безперервної підготовки в професійному плані, а також в особистому і громадському житті.

Основні ознаки життєвих (ключових) компетентностей: поліфункціональність (дозволяють вирішувати різноманітні проблеми повсякденного, професійного чи соціального життя); надпредметність і міждисциплінарність (можуть бути застосовувані не тільки в школі, а й на роботі, у сім'ї, у політичній сфері та ін.); багатомірність (включають розумові процеси, інтелектуальні уміння, творчі відкриття, "здоровий глузд"); ресурси інтелектуального розвитку (абстрактного мислення, критичного мислення, саморефлексії, визначення власної позиції, самооцінки та ін.) [2, с. 14].

Ці ознаки мають покладатися у підвалини професійної компетентності сучасного фахівця, який, таким чином, має піднятися до поліпрофесійного рівня, бути багатобічно розвиненим спеціалістом.

Ключові компетентності у цілому можуть розумітися як такі, що поділяються на три категорії.

1. Автономна дія особистості, сфера її волевиявлення (здатність захищати та піклуватися про відповідальність, права, інтереси та потреби інших; здатність складати та здійснювати плани та особисті проекти; здатність діяти у значному та широкому контексті).

2. Інтерактивне використання знаково-комунікативних засобів суспільства (здатність інтерактивно застосовувати мову, символіку та відповідні тексти; здатність використовувати знання та інформаційну грамотність).

3. Уміння функціонувати в соціальних гетерогенних групах та товариствах (здатність застосовувати ефективні технології спілкування; здатність успішно

взаємодіяти, співпрацювати з іншими та вирішувати конфлікти).

Класифікація ключових компетентностей, які у сукупності окреслюють життєву компетентність людини, складається з трьох основних блоків: соціальні компетентності (пов'язані з оточенням, життям суспільства, соціальною діяльністю особистості, мірою її інтегрованості у космос суспільного буття); мотиваційні компетентності (пов'язані з внутрішньою мотивацією, інтересами, індивідуальним вибором особистості свого життєвого шляху); функціональні компетентності (пов'язані зі сферою знань, умінням оперувати науковими знаннями та фактичним матеріалом за фахом) [3].

Серед сучасних вчених немає єдиного підходу щодо розуміння категорії “життєвої компетентності” та процесу її формування. Однак, більшість дослідників розуміє його як складний динамічний процес, що перебігає у річищі формування основних рис особистості. Життєву компетентність особистості можна розглядати як складний комплекс знань, умінь та життєвого досвіду, необхідних для розв'язання життєвих завдань і продуктивного самоздійснення, самореалізації, самовираження й самовдосконалення.

Соціокультурне середовище, сукупність природних і соціальних умов, у яких протікає розвиток і діяльність людського суспільства, суттєво впливає на формування життєвої компетентності особистості, зумовлює її становлення і розвиток. Саме на основі взаємодії свідомості, духовного світу, укладу життя особистості, соціального середовища, які діють синергійним чином, відбувається формування життєвої компетентності особистості [4].

У цілому, аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження компетентності засвідчив, що занадто складно розрізнити поняття “професіоналізм”, “майстерність”, “професійна компетентність”, “готовність до діяльності”, “здатність приймати рішення” та ін. У зв'язку з тим, що кожне з них характеризує окремий аспект підготовки спеціаліста до професійної діяльності, всі вони є взаємопов'язаними.

У силу цілісності людини, її особистості, а також потреби в збереженні її духовного і фізичного здоров'я, соціальної адекватності компетентність фахівця включає у себе і життєву компетентність. При цьому найважливішим елементом у структурі компетентності є ціннісно-світоглядний, мотиваційний аспекти, оскільки в процес тієї або іншої діяльності людина включається усією своєю істотою, усією своєю особистістю.

Компетентність фахівця пов'язана з творчим, ефективним, результативним виконанням завдань своєї діяльності, для чого він використовує певні ресурси своєї професійної компетентності.

При цьому дані ресурси (знання, уміння, навички, здібності, психологічна готовність, майстерність, професіоналізм, мотиваційні механізми, інтуїція, інтегрованість у навколишній світ, здатність до саморегуляції і прийняття рішень та ін.) виступають у цілісному, інтегральному комплексі, елементи якого щільно взаємозалежні і виокремлюються нами як теоретичні конструкти тільки з метою аналізу і досягнення розуміння зазначеного явища.

При цьому жоден з ресурсів компетентності не є провідним, головним. Підтвердженням даного висновку є феномен швидких лічильників – людей (деякі

з них неписьменні), здатних робити практично миттєво найскладніші математичні обчислення [5]. Здавалося б тут ми маємо результат високої математичної компетентності, однак у її структурі в даному випадку відсутні суттєві традиційні компетентнісні компоненти, а є присутнім прямий результат діяльності, процес якої виявляється незбагненим, прихованим від зовнішнього спостерігача.

Література:

1. Дубчак О., Покладова В., Стефаненко Н. Психологічні умови формування “гнучкої” особистості // Нові напрямки творчого розвитку особистості школяра. Матеріали доповідей та повідомлень науково-практичної конференції. Київ, 2004. С. 20–21.
2. Відкритий урок. Розробки, технології, досвід. 2004. № 17-18. С. 13-16.
3. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. К.: К.І.С., 2003. 296 с.
4. Москалець В.П. Комплекс базової особистості сучасної України. Хрестоматія з психології. Івано – Франківськ: “Плай”, 2001. с. 56 – 57.
5. Пойя Д. Математическое открытие. М.: Наука, 1976. 448 с.

***Halytsia O.,** Master student National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*

*Scientific supervisor: **Dielini M.,** Doctor of Economics, Associate Professort National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)*

THE SOCIAL CONTRIBUTION TO MUSEOLOGY

According to foreign experience, the cultural sphere is not only a socio-cultural component of human life, but also is an important factor in socio-economic development, which forms the competitiveness of any country in the world. The culture quite often appears as the most important component in solving political, economic and social problems.

The main criteria that museum has to meet: a) how many opportunities it gives for the development of the museum industry in general, b) how effectively it serves the society. But the most important criterion is a social necessity of the museum because all innovations in this field are related to its social function.

As stated in a new study of University College London, people who are interested in art every few months or more are prone to early death on 31% less than those who have never shown interest in it. While other health-related activities, such as smoking, alcohol and exercise, are undoubtedly more important factors in mortality, such entertainment as museum, people do not associate with a healthy lifestyle is supportive, good health and ensure longevity [1].

The study took into account a number of economic, medical, and social factors to

explain why there is a connection between art and life expectancy, but it is not possible to establish the exact cause as a case study. Scholars believe that part of the reason lies in the social and economic differences between those who go and do not go to museums, exhibitions and art galleries. However, they argue that visiting of museums works as a stress buffer and develop creativity that allows people to adapt to changing circumstances, as well as helping them to build social capital, especially access to emotional support and information that leads them to a peaceful aging process.

In developed countries, museological research is often conducted in order to determine the current directions of museum work in modern realities. In comparison with traditional forms of communication, such as exhibition and educational and taking into account the conditions of postmodern society, there are new ways of interaction between museums and society, which are aimed at expanding the sphere of influence of such cultural institutions among the public. It is worth emphasizing that interactivity is an important means of developing a museum institution, because in the era of digitalization there is a marked decrease in visits to traditional museums, that is why they have to keep up with the times and seek to modern forms of communication with the public [2].

To draw a conclusion, it is possible to say that the museum exposition is a message, because the task of the exposition is not to talk about something that has been known for a long time, but to offer new views, knowledge and understanding that museums are not only a place of cultural and subcultural heritage or science center, but a place for development of the spiritual foundations of society.

Nowadays museums are not seen only as repositories, but also as institutions that should provide a wide range of services: from organizing interesting leisure time to government assistance in the implementation of cultural and social programs.

Educational programs that are organized by museums for children and adults contribute to the preservation of national identity, promote tolerance in society, and promote the culture of national minorities.

To sum it all up, museums make a significant contribution to the economy of their countries through cultural tourism and selling of tourist products and services. Although the material base of Ukrainian museums is rather weak due to insufficient state functioning, as well as a large number of conservative and uninitiated employees, the museum sector can still develop due to the emergence of private museums. This will help create the appropriate infrastructure for quality visitor service and paid services.

References:

1. Katie Hunt. (2019). Visit museums or art galleries and you may live longer, new research suggests. *CNN Style*. Retrieved from <https://edition.cnn.com/style/article/art-longevity-wellness/index.html>.
2. Banakh V.M. (2016). Muzeini innovatsii ta interaktyvnist u teorii ta praktytsi muzeinoi spravy [Museum innovations and interactivity in theory and practice of museum activity]. *Historical and Cultural Studies*. Vol. 3, No. 1. Retrieved from <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/oct/6320/170519verstka.pdf> [in Ukrainian].

Vladyslav V. Sakovets, student of the 2nd year of education, Specialty 075 "Marketing", National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, (Kyiv, Ukraine)

Kateryna A. Alekseieva, As.Professor, PhD (Public Administration), National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, (Kyiv, Ukraine)

ESSENCE OF THE MOTIVATIONAL SYSTEM AT THE ENTERPRISE

Currently, there are many definitions of motivation in scientific sources. According to the classical definition proposed by the American scientist M. Mescon, motivation is "the process of motivating oneself and others to act in order to achieve personal goals or goals of the organization" [3]. Some scholars consider the motivation of work in two ways. On the one hand, motivation is a process that involves employees meeting their needs and expectations as a result of achieving personal and organizational goals and objectives agreed with each other. At the same time, motivation is a set of measures used by the subjects of management - the management of the organization - in order to increase the efficiency of employees [4, p.536].

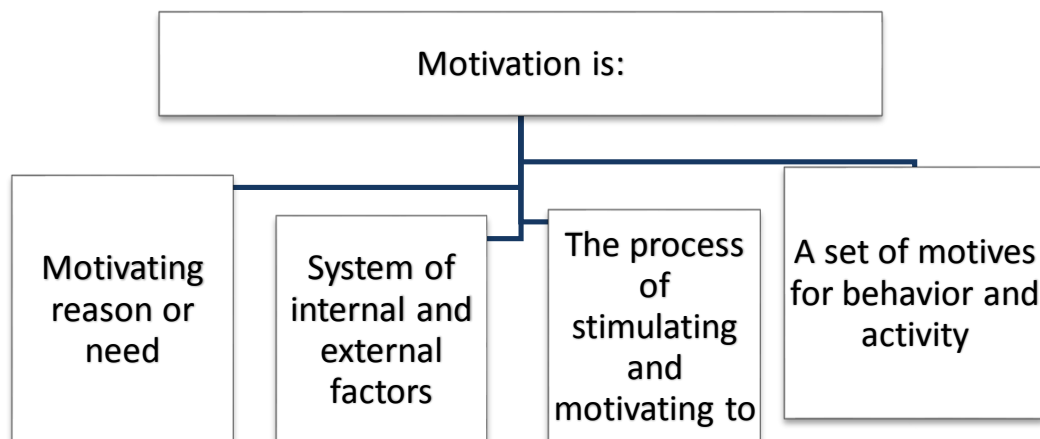

Fig.1 The essence of motivation

Source: created by authors on the basis [4, p.536]

Analyzing these definitions, we can conclude that scientists do not have a consensus on the concept of "motivation", everyone has their own vision and interpretation of this definition, but all definitions have a common characteristic that characterizes motivation as a person's motivation to act.

The system of work motivation must be effective from both economic and social points of view. Usually, the motivational process includes: assessment of unmet needs; formulation of goals aimed at meeting the needs; identifying actions needed to meet needs.

In the theory of personnel management there are many classifications of types of staff motivation. Many researchers distinguish two main types. Firstly, motivation can be intrinsic, i.e. people can motivate themselves to do work that meets their needs or is close to achieving the goal. Secondly, there is a widespread external motivation that comes

from the head [1, p.410]. Factors of internal motivation include: responsibility (a sense of importance and necessity of the work performed); independence (freedom of action); opportunity to develop and use skills and abilities; curiosity of work; opportunities for advancement and career development. External factors of motivation include various rewards (increased wages, praise, additional paid leave, bonuses, gifts, training at the expense of the employer, etc.) and penalties (disciplinary measures, fines, criticism) [2, p.418].

According to the following classification of types of motivation, its forms are divided into tangible and intangible. Forms of intangible motivation of staff, as a rule, include various methods of increasing the attractiveness of work at the enterprise, in particular: the possibility of career growth; obtaining the right to vote in decision-making by management; certification training; organization of flexible work schedule, etc. In turn, material motivation includes two types [1, p. 410]:

- direct motivation - hourly / piece rate, bonus of labor achievements, participation in the income of the enterprise, tuition fees, etc.;
- indirect motivation - granting benefits for the purchase (payment) of housing, benefits for travel in transport or fare payment, catering at the enterprise, etc.

However, it should be noted that despite the effectiveness and universality of material incentives, the use of only this component will not bring the desired result. Each employee has his personal individual goals and values, as well as needs. In addition, material benefits often lead to conflicts, as the objectivity and fairness of their distribution is questioned.

Thus, the motivation of staff is one of the main activities of enterprise management in modern business conditions. The high level of staff motivation allows to facilitate, simplify the management process and achieve organizational goals faster by reducing the level of control over the activities of management entities, optimizing the work of employees, minimizing time, the cost of persuading staff to change and implement them.

Література:

1. Гоголя О.П., Харченко Г.А. Менеджмент діяльності підприємств на ринку товарів і послуг: Навч. посібник. – К.: НУБіП України. 2018. – 410 с.
2. Калініченко А.В. Мотивація та мотиваційний процес: сутність та поняття. Вісник економіки транспорту і промисловості. № 42. 2013. – с. 417-420.
3. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. – М: Дело. 1997. – 704 с.
4. Михайлов С.І. Менеджмент: навч. посіб. / С.І. Михайлов, Т.І. Балановська, О.С. Степасюк та ін. 2-ге вид. випр. та доп. – К.: “Центр учбової літератури”, 2012. – 536 с.

*Yelyzaveta O. Li, student of the 2nd year of education, Specialty 075 "Marketing" , National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
(Kyiv, Ukraine)*

*Kateryna A. Alekseeva, As.Professor, PhD (Public Administration), National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine,
(Kyiv, Ukraine)*

COVID-19: WHEN IT COMES TO STARTUPS

When it comes to startups, the pandemic has affected everyone in its own way. Seed-stage projects already run the risk of failing to pass the "valley of death". For them, quarantine only became a catalyst that accelerated this process. Startups of later stages had a harder time: already in April, 65% of them had money problems and their runway (the period of time for which the company had enough funds for development) was a maximum of three months. The business found itself in a situation where, along with the rapid drop in demand and revenue, it turned out to be impossible to quickly raise funds. And in the first months of quarantine for many, this turned out to be fatal.

It is obvious that the solution to pressing business problems will become a point of rapid growth for startups. Companies that survived the quarantine will look for opportunities to make up for losses and rebuild as quickly as possible. Both the market and investors will also be interested in "smart" solutions, machine learning, and artificial intelligence. All this will be in demand by industrial companies, agriculture and retail. The demand for these solutions from the state will continue to grow.

Interesting solutions await us in the field of work organization. Some companies will return employees to the office, while others will move partially or completely to remote work. Such a business will need tools to improve the efficiency of telecommuting. Especially those that help to continuously exchange knowledge and ideas. And if in the office this process occurs naturally in an informal conversation near the coolers and in the kitchen, now the question is - how to do this as productively in distributed teams? [1]

Funding sources for startups have not fundamentally changed. The only difference is that there has been a change in emphasis, and attention should be directed to a detailed analysis of their needs and further development plans. It is worth determining which channels of entry to the market and expertise are significant for a startup, and finding a profile investor. If the task is to find a wide customer base, then, for example, IT startups can be helped by system integrators or other technology companies. In other cases, the investor himself can act as a customer, as many corporate accelerators and funds work, serving as a liaison between a startup and potential business customers within the corporation. Also, an investor can serve as a mentor, being an expert in a specific technology or market niche. This will shorten the path to the goal, reduce the time and costs for achieving it.

This year, cooperation with the investor-customer will receive a new impetus for development. This is where companies and startups find themselves in a "win-win" position. The first ones solve their strategic tasks - they track breakthrough technologies and new players who can change the rules of the game in the market, quickly innovate in the main products and adjust their development strategies, plus enter new niches. The latter get the opportunity to quickly launch pilot projects, access to the ecosystem, resources and deep expertise.

Convincing the investor to invest in the project in peacetime was a difficult task that took

the founders from six months to infinity. Over the past couple of years, we have seen the investor become more and more selective in the choice of projects. The year 2020 has only strengthened this trend.

It is critical for a startup to be results-oriented and show a deep understanding of its target audience. The times when money could give for glowing eyes and a beautiful dream are over. [2]

Competitors are not asleep and are also moving from a pandemic present into a new future. Just surviving quarantine is no longer enough. To succeed, you need to act not only quickly, but also accurately.

1. Check your watch. You change every day, but customers are changing even faster. Plans, habits, the principle of doing business, the nature of transactions. The current needs of customers, their plans, new rules and what they say about your competitors will give an accurate understanding of which need is not covered.

2. Be creative. Testing hypotheses, finding and developing sales channels for a startup is a daily routine. It's time to throw stones: get creative and increase your awareness. To do this, you can team up with players like you or other partners. Together, you will not only attract attention to yourself, but you will also find a new potential niche without serious investments.

3. Try to keep the team as good as possible. Especially those employees who cannot be lost under any circumstances. Money is not always the deciding factor for leaving. Become one - consult and make decisions together.

4. Don't let your finances take their course. The pandemic forced everyone to quickly optimize costs: agree on new lease or supply conditions, freeze new projects, and abandon ineffective promotion channels. But, when the revenue for many is in question, even in conditions of total savings, the risk that the money will run out remains. Keep a close eye on not only spending, but also how much of a reserve of funds will last at the current level of income and expenses. And, while there is an opportunity, make the most of the available development tools, concerning not only financing, but also promotion, audience research, business support, etc.

5. Investors are investing in the future. Therefore, even if the world is frozen, show convincing arguments that the project has good potential and your chances of investment will increase. [3]

The "great self-isolation", as the current crisis is already called, has affected the lives of people and business more than the 2008 global financial crisis. Those who survived the quarantine have yet to adapt to new realities. Those who manage to do it before competitors will win.

Література:

1. Vox Eu: Start-ups in the time of COVID-19: Facing the challenges, seizing the opportunities. Електронний ресурс: <https://voxeu.org/article/challenges-and-opportunities-start-ups-time-covid-19>

2. Financier Worldwide Magazine: COVID-19: startups on the edge. Електронний ресурс: <https://www.financierworldwide.com/covid-19-startups-on-the-edge#.YF2qiC16Cik>

3. World Economic Forum: What COVID-19 taught 10 startups about pivoting, problem solving and tackling the unknown. Електронний ресурс: <https://www.weforum.org/agenda/2020/07/what-covid-19-taught-10-startups-about-pivoting-problem-solving-and-tackling-the-unknown/>